

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών
Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας»

«Ανάπτυξη Μαθητικού / Εκπαιδευτικού Τουρισμού στη Χίο.
Υπάρχουσα κατάσταση και προοπτικές εξέλιξης»

Αδαμάντιος Πονηρός

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ιουλία Πουλάκη

Χίος, Μάρτιος 2023

*«Αφιερώνεται στη σύζυγό μου που εντός ημερών θα φέρει
στον κόσμο τη δεύτερη κόρη μας»*

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των προοπτικών του εκπαιδευτικού τουρισμού στο νησί της Χίου, μέσα από μια εκτενή βιβλιογραφική επισκόπηση σε συνδυασμό με συλλογή δευτερογενών και πρωτογενών δεδομένων. Η εργασία περιλαμβάνει οκτώ διακριτά κεφάλαια, ξεκινώντας από τους ορισμούς που αφορούν τον τουρισμό και την τουριστική ανάπτυξη, την παρουσίαση των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, την παρουσίαση του εκπαιδευτικού τουρισμού, την καταγραφή των χαρακτηριστικών της Χίου ως τουριστικού προορισμού, την μεθοδολογία της έρευνας, την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και τέλος τα συμπεράσματα και τη συζήτηση. Τα ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας, κατέδειξαν ότι όσοι διδάσκουν σε ΕΠΑΛ δίνουν μεγαλύτερη βάση στην νυχτερινή διασκέδαση του προορισμού, όταν διοργανώνουν μια σχολική εκδρομή. Ταυτόχρονα, όσοι διδάσκουν στο Γυμνάσιο, σε υψηλότερο βαθμό, δίνουν βάση στην παρακολούθηση εκδηλώσεων και στην ασφάλεια των μαθητών και του προορισμού γενικότερα. Εν συνεχεία, έγινε σαφές ότι οι συμμετέχοντες που δεν θεωρούν κατάλληλο προορισμό για μια πολυήμερη σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου, δίνουν βάση στις υποδομές φιλοξενίας, στην απόσταση του ταξιδιού και στην ασφάλεια κατά την επιλογή ενός προορισμού, σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα. Περαιτέρω, οι έλεγχοι υποθέσεων κατέδειξαν ότι δεν υφίσταται στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της πηγής άντλησης πληροφοριών των συμμετεχόντων για την επιλογή προορισμού σχολικής εκδρομής και του εάν θα πρότειναν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου. Τέλος, παρατηρήθηκε πως οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Γυμνάσια ή Γενικά Λύκειο θα επέλεγαν για σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου, ενώ οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΕΠΑΛ θα επέλεγαν την Π.Ε. Χίου, σε συνδυασμό όμως με άλλα νησιά.

Λέξεις Κλειδιά

Τουρισμός, Ειδικές μορφές τουρισμού, Μαθητικός / Εκπαιδευτικός Τουρισμός, Τουριστική Ανάπτυξη, Χίος

Abstract

The aim of this study is to examine the perspectives of educational tourism in the island of Chios through a comprehensive literature review along with secondary and primary data collection. The thesis is comprised of eight distinct chapters, beginning with the definitions of tourism and tourism development, followed by the presentation of special and alternative forms of tourism, the presentation of educational tourism, the recording of the characteristics of Chios as a tourist destination, the research methodology, the presentation of the results, and finally the discussion and the conclusions. During school vacation planning, Vocational High School teachers focus more in the nightlife of the location, according to the findings of the primary research. In addition, Junior High School teachers are more focused on the events participation and the safety of students and the destination in general. Subsequently, it became apparent that the participants who do not believe the RU of Chios to be an appropriate destination for a multi-day school trip, indicate hospitality infrastructure, travel distance, and safety as main factors when selecting a destination, comparing to the remainder of the sample. In addition, the hypothesis tests revealed that there was no statistically significant correlation between the participants' source of information for selecting a school trip destination and their likelihood of recommending a multi-day school trip to the RU of Chios. The majority of Vocational High School teachers would choose RU of Chios in combination with other islands.

Keywords

Tourism, Special Tourism Forms, Student / educational tourism, Tourism Development, Chios

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract.....	4
Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική Αποσαφήνιση όρων	10
1.1. Τουρισμός, τουρίστας, τουριστικός προορισμός.....	10
1.2. Τουριστική ανάπτυξη.....	15
1.3. Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	18
Κεφάλαιο 2: Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	20
2.1. Ειδικές μορφές Τουρισμός	20
2.1.1. Αθλητικός Τουρισμός	20
2.1.2. Πολιτιστικός Τουρισμός.....	22
2.1.3. Γαστρονομικός Τουρισμός.....	24
2.1.4. Θρησκευτικός Τουρισμός	24
2.1.5. Συνεδριακός Τουρισμός	27
2.1.6. Τουρισμός υγείας	27
2.1.7. Σκοτεινός Τουρισμός.....	29
2.1.8. Κινηματογραφικός Τουρισμούς	29
2.1.9. Θαλάσσιος τουρισμός	30
2.2. Παρουσίαση τριών μορφών εναλλακτικού τουρισμού	32
2.2.1. Τουρισμός περιπέτειας.....	32
2.2.2. Οίκο-τουρισμός	34

2.2.3. Αγροτουρισμός.....	35
Κεφάλαιο 3: Εκπαιδευτικός Τουρισμός.....	38
3.1. Ορισμός.....	38
3.2. Μορφές Εκπαιδευτικού Τουρισμού.....	40
3.3. Θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης σχολικών εκδρομών	41
Κεφάλαιο 4: Περιφερειακή Ενότητα Χίου	46
4.1. Φυσικό Περιβάλλον και κλίμα	46
4.2. Πρόσβαση και Διαμονή	48
4.3. Τουριστικό προϊόν.....	52
4.3.1. Μνημεία και αξιοθέατα.....	52
4.3.2. Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία.....	55
4.3.3. Φυσικός πλούτος	62
4.3.4. Φεστιβάλ και Διοργανώσεις.....	64
4.4. Τουριστική ανάπτυξη Π.Ε. Χίου.....	70
4.5. Ανάλυση SWOT	70
Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία έρευνας.....	74
5.1. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα.....	74
5.2. Δείγμα της έρευνας	74
5.3. Ερευνητικό εργαλείο.....	75
5.4. Συλλογή δεδομένων	75
Κεφάλαιο 6: Ανάλυση δεδομένων	80
Κεφάλαιο 7: Συζήτηση.....	110
Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα.....	114

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	116
Βιβλιογραφία.....	122
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία.....	122
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	124

Εισαγωγή

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός, γνωστός και ως edutourism ή edu-travel, είναι ένα είδος τουρισμού που περιλαμβάνει την επίσκεψη σε εκπαιδευτικούς χώρους ή τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες ως πρωταρχικό σκοπό του ταξιδιού. Αυτός ο τύπος τουρισμού είναι ένας πολύτιμος τρόπος να αποκτήσει κανείς γνώσεις για διαφορετικούς πολιτισμούς, την ιστορία και τις παραδόσεις νέων τόπων. Ο εκπαιδευτικός τουρισμός μπορεί να λάβει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης γλωσσικών μαθημάτων, πολιτιστικών εργαστηρίων, επίσκεψης σε μουσεία και ιστορικά ορόσημα και συμμετοχής σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως έργα συντήρησης, αρχαιολογικές ανασκαφές ή εθελοντική εργασία.

Τα οφέλη του εκπαιδευτικού τουρισμού είναι πολλά. Προσφέρει την ευκαιρία εκμάθησης νέων δεξιοτήτων, απόκτησης νέων γνώσεων και βιωματικών εμπειριών. Μπορεί επίσης να διευρύνει την προοπτική κάποιου για τον κόσμο, να προωθήσει την προσωπική ανάπτυξη και να αυξήσει τη διαπολιτισμική κατανόηση. Ο εκπαιδευτικός τουρισμός κερδίζει δημοτικότητα μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των δια βίου μαθητών που επιδιώκουν να ενισχύσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους πέρα από τις παραδοσιακές τάξεις. Εκπαιδευτικά ιδρύματα, ταξιδιωτικές εταιρείες και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί προσφέρουν επίσης όλο και περισσότερο εκπαιδευτικά πακέτα τουρισμού για να καλύψουν την αυξανόμενη ζήτηση για αυτού του είδους τα ταξίδια. Συνοπτικά, ο εκπαιδευτικός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που συνδυάζει εκπαίδευση και ταξίδι για να προσφέρει μια μοναδική και πλούσια εμπειρία (Williams & Lew, 2014).

Η Χίος είναι ένα ελληνικό νησί που βρίσκεται στο βορειοανατολικό Αιγαίο, κοντά στις ακτές της Τουρκίας. Είναι το πέμπτο μεγαλύτερο από τα ελληνικά νησιά, με πληθυσμό περίπου 52.000 κατοίκους. Η Χίος έχει πλούσια ιστορία και πολιτισμό, καθώς και όμορφα τοπία και παραλίες που την καθιστούν δημοφιλή τουριστικό προορισμό.

Ένα από τα κύρια αξιοθέατα του νησιού είναι η μεσαιωνική πόλη της Χίου, η οποία βρίσκεται στο κεντρικό λιμάνι του νησιού και έχει χαρακτηριστεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Η πόλη έχει πολλά στενά δρομάκια, σοκάκια και ιστορικά κτίρια που χρονολογούνται από τη βυζαντινή εποχή. Η πόλη φιλοξενεί επίσης τη Βιβλιοθήκη Κοραή, μια από τις παλαιότερες και σημαντικότερες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα.

Η Χίος είναι επίσης γνωστή για τα μοναδικά τοπικά της προϊόντα, όπως η μαστίχα, η οποία είναι μια ρητίνη που συλλέγεται από το μαστιχόδεντρο που φύεται στο νησί. Η μαστίχα χρησιμοποιείται σε διάφορα παραδοσιακά πιάτα, γλυκά και ποτά, ενώ πιστεύεται ότι έχει και φαρμακευτικές ιδιότητες. Εκτός από τα πολιτιστικά και ιστορικά της αξιοθέατα, η Χίος έχει επίσης πολλές όμορφες παραλίες, όπως τα Μαύρα Βόλια, μια παραλία από μαύρα βότσαλα,

και η Ελίνα, μια μεγάλη και αμμώδης παραλία με κρυστάλλινα νερά. Συμπερασματικά, η Χίος είναι ένα γοητευτικό και ποικιλόμορφο νησί που προσφέρει κάτι για όλους, από ιστορία και πολιτισμό μέχρι φυσική ομορφιά και χαλάρωση.

Η Χίος μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικό προορισμό για εκπαιδευτικό τουρισμό. Όπως προαναφέρθηκε, το νησί έχει πλούσια ιστορία και πολιτισμό, με πολλά ιστορικά μνημεία και ορόσημα για εξερεύνηση. Η μεσαιωνική πόλη της Χίου, ειδικότερα, είναι ένα εξαιρετικό μέρος να εκπαιδευτούν οι μαθητές για το βυζαντινό παρελθόν του νησιού, καθώς και για το ρόλο της στο γενουατικό εμπορικό δίκτυο.

Εκτός από τα πολιτιστικά της αξιοθέατα, η Χίος διαθέτει και ένα μοναδικό τοπικό προϊόν, τη μαστίχα, που μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικό θέμα μελέτης για όσους ενδιαφέρονται για τα τρόφιμα και τη γεωργία. Οι επισκέπτες μπορούν να ενημερωθούν για τη συγκομιδή και την παραγωγή της μαστίχας, καθώς και για τις μαγειρικές και φαρμακευτικές χρήσεις της.

Η Χίος διαθέτει επίσης πολλά μουσεία, συμπεριλαμβανομένου του Αρχαιολογικού Μουσείου Χίου και του Ναυτικού Μουσείου Χίου, τα οποία μπορούν να προσφέρουν στους επισκέπτες πρόσθετες ευκαιρίες για μάθηση. Συνολικά, η Χίος μπορεί να προσφέρει μια πλούσια και ποικίλη εκπαιδευτική εμπειρία, με ευκαιρίες για πολιτιστική εξερεύνηση, ιστορική μελέτη και επιστημονική έρευνα (Oleson & Geagan, 1985).

Στην κατεύθυνση αυτή και λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η παρούσα εργασία βασίζεται στη διερεύνηση του εκπαιδευτικού τουρισμού στη Χίο, μέσα από την ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγια και στατιστική ανάλυση. Η εργασία περιλαμβάνει οκτώ διακριτά κεφάλαια, με θέμα γενικούς ορισμούς που αφορούν τον τουρισμό και την τουριστική ανάπτυξη, την παρουσίαση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, την παρουσίαση του εκπαιδευτικού τουρισμού, την διερεύνηση των χαρακτηριστικών της Χίου ως τουριστικού προορισμού, την μεθοδολογία της έρευνας, την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και τέλος τα συμπεράσματα και τη συζήτηση.

Κεφάλαιο 1: Εννοιολογική Αποσαφήνιση όρων

1.1 Τουρισμός, τουρίστας, τουριστικός προορισμός

Μέχρι σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές διαφορετικές προσπάθειες να δοθεί ένας ακριβής ορισμός για την έννοια του τουρισμού. Ως τουρίστες χαρακτηρίζονται τα άτομα που ταξιδεύουν σε διαφορετικές τοποθεσίες, είτε μόνοι τους είτε ως μέλη μιας μεγαλύτερης ομάδας, και μένουν εκεί για τουλάχιστον 24 ώρες για να ικανοποιήσουν την επιθυμία τους για διάφορες μορφές ψυχαγωγίας. Το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό, καθώς και η διαμονή εκεί, που περιλαμβάνει την προετοιμασία γευμάτων ή άλλες δραστηριότητες, είναι δύο θεμελιώδεις συνιστώσες που απαιτείται να περιλαμβάνονται στον ορισμό του τουρισμού. Στην περίπτωση του τουρισμού, η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι η πρόθεση των ταξιδιωτών είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους εντός λίγων ημερών, εβδομάδων ή μηνών το πολύ. Σε κάθε περίπτωση, το φαινόμενο του τουρισμού μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα σύνθετο οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο.

Η σημασία του τουρισμού ως οικονομικής δραστηριότητας και ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες υποδοχής όπως η Ελλάδα, καθώς και η σημασία των τουριστικών καταλυμάτων, δεν μπορεί να ελαχιστοποιηθεί, πόσο μάλλον να αγνοηθεί. Ο τουρισμός δεν μοιάζει με καμία άλλη οικονομική δραστηριότητα (Ηγουμενάκης et al., 1998). Η άνοδος της παγκοσμιοποίησης και η πρόοδος στην ταξιδιωτική τεχνολογία έχουν καταστήσει δυνατό για τους τουρίστες να ταξιδέψουν σε οποιαδήποτε τοποθεσία στον πλανήτη. Αυτή τη στιγμή, τουλάχιστον στις χώρες που θεωρούνται ανεπτυγμένες, ο τουρισμός δεν είναι μια μορφή πολυτέλειας αλλά μάλλον ένας τρόπος ζωής. Τα ταξίδια και η αναζήτηση νέων εμπειριών μακριά από το σπίτι είναι δύο από τις πρωταρχικές αναζητήσεις του σύγχρονου ανθρώπου. Με την πάροδο του χρόνου, τα ταξίδια αποκτούν αυξανόμενη σημασία και ο βαθμός στον οποίο κάποιος ταξιδεύει μπορεί να ερμηνευθεί ως δείκτης της αυξανόμενης κοινωνικής του θέσης (Ζαχαράτος & Τσάρτας, 1999). Το τουριστικό ταξίδι, από την άλλη πλευρά, αποτελείται από μια σειρά από διαφορετικές πτυχές, ξεκινώντας από την οργάνωσή του και συνεχίζοντας μέχρι την επιστροφή του τουρίστα στη μόνιμη κατοικία του και την αξιολόγηση αυτής της εμπειρίας. Τα τελευταία χρόνια, δυστυχώς, ο τουρισμός έχει επηρεαστεί συχνά από οικονομικές κρίσεις, οι οποίες διαταράσσουν τόσο τις κανονικές λειτουργίες της τουριστικής βιομηχανίας όσο και τις εμπειρίες των ταξιδιωτών στα ταξίδια τους. Ως εκ τούτου, ορισμένοι τουριστικοί προορισμοί έχουν αφαιρεθεί από τον χάρτη του τουρισμού σε όλο τον κόσμο για σημαντικό χρονικό διάστημα ως άμεσο αποτέλεσμα των αρνητικών επιπτώσεων των κρίσεων (Ζαχαράτος & Τσάρτας, 1999).

Επειδή ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο πολυδιάστατο, οι παράγοντες που διαμορφώνουν τον ορισμό του τουρισμού είναι πολυάριθμοι και αφορούν ποικίλα χαρακτηριστικά. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να περιλαμβάνουν έννοιες όπως η οικονομία, η κοινωνία, ο πολιτισμός, ο πληθυσμός, ακόμη και το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Τσάρτα (1996) «Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών».

Ένας ακόμη ενδιαφέρον ορισμός παρατέθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού και ανέφερε ότι:

«ο τουρισμός περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές διαφορετικές από το μέρος που διέμεναν ως τότε, όχι περισσότερο από ένα συνεχόμενο χρόνο για διασκέδαση, δουλειές ή για άλλους σκοπούς» (Κανταρτζής, 2017).

Το 1937 η Επιτροπή Εμπειρογνομώνων της Κοινωνίας των Εθνών πρότεινε στις χώρες - μέλη της να επιλέξουν και να προβάλουν έναν ορισμό ο οποίος θα χαρακτήριζε τον τουρίστα σαν ένα άτομο το οποίο ταξιδεύει για ένα χρονικό διάστημα 24 ωρών και άνω σε ένα κράτος διαφορετικό από το κράτος διαμονής του. Ο ορισμός αυτός περιελάμβανε τις ακόλουθες κατηγορίες (Weleba, 2014):

- I. Τα άτομα που ταξιδεύουν για ευχαρίστηση, για οικογενειακούς λόγους, για λόγους υγείας και άλλους.
- II. Τα άτομα τα οποία ταξιδεύουν για να λάβουν μέρος σε διάφορες συσκέψεις, συγκεντρώσεις, συνέδρια κ.λπ. ή με κάθε είδους αντιπροσωπευτική ιδιότητα.
- III. Τα άτομα εκείνα τα οποία ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους.
- IV. Τα άτομα που επισκέπτονται ένα τόπο μέσω κρουαζιέρας, ακόμη και για λιγότερο από 24 ώρες.

Υπήρχαν μερικά ελαττώματα στον ορισμό που δόθηκε από την Επιτροπή Στατιστικών Εμπειρογνομώνων των Εθνών της Εταιρείας. Το πιο σημαντικό από αυτά ήταν το γεγονός ότι δεν έδωσε την παραμικρή προσοχή στο πώς οι ντόπιοι τουρίστες μετακινούνταν εντός των συνόρων της χώρας τους. Περίπου δυόμισι δεκαετίες αργότερα, συγκεκριμένα το 1963, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Ταξίδι και Τουρισμό, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, έλαβε υπόψη τις προτάσεις που υπέβαλε η Διεθνής Ένωση Τουριστικών Αξιοματούχων Οργανισμών, η οποία αργότερα εξελίχθηκε και μετονομάστηκε ο Παγκόσμιος

Οργανισμός Τουρισμού και συμφώνησε ότι ο όρος τουρίστας περιγράφει κάθε άτομο που επισκέπτεται μια χώρα διαφορετική από αυτή στην οποία διαμένει μόνιμα. Αυτός ο ορισμός επιτεύχθηκε στη Διάσκεψη της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τα διεθνή ταξίδια και τον τουρισμό. Ο νέος ορισμός περιλαμβάνει ειδικότερα τις ακόλουθες δύο κατηγορίες επισκεπτών:

1. **Τουρίστες**, οι οποίοι είναι άτομα που επισκέπτονται μια χώρα προσωρινά και μένουν σε αυτήν για τουλάχιστον 24 ώρες και των οποίων οι στόχοι της επίσκεψής είναι κατά κύριο λόγο αναψυχή, επαγγελματικοί λόγοι, λόγοι υγείας, σπουδές, συμμετοχή σε αποστολή ή συνάντηση ή συνέδριο, επίσκεψη σε φίλους ή συγγενείς, θρησκευτικές και αθλητικές δραστηριότητες.

2. **Εκδρομείς**, που ορίζονται ως άτομα που επισκέπτονται μια χώρα αλλά δεν μένουν εκεί για περισσότερο από 24 ώρες. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, επισκέπτες που φτάνουν και αναχωρούν την ίδια μέρα χωρίς να διανυκτερεύσουν, καθώς και πληρώματα αεροπλάνων, πλοίων και άλλων μέσων μεταφοράς που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας αλλά που επισκέπτονται και παραμένουν στη χώρα όλη την ημέρα χωρίς διανυκτέρευση.

Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο αυτός ο ορισμός είναι πολύ περιοριστικός είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη καμία μορφή εγχώριου τουρισμού ή, κατ' επέκταση, το είδος του ταξιδιώτη που ασχολείται με τον εσωτερικό τουρισμό. Παρά το γεγονός ότι το θέμα του καθορισμού του εσωτερικού του τουρισμού τέθηκε επίσημα από την ινδική αντιπροσωπεία στην Παγκόσμια Διάσκεψη για τον Τουρισμό, η οποία συνέκλινε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού και πραγματοποιήθηκε στη Μανίλα των Φιλιππίνων από τις 27 Σεπτεμβρίου έως τις 10 Οκτωβρίου 1980, δεν έχει γίνει καμία ενέργεια από τον Π.Ο.Τ. ως απάντηση σε αυτό το ζήτημα μέχρι στιγμής. Ωστόσο, ορισμένα έθνη έχουν κάνει μια προσπάθεια να βρουν έναν ενιαίο, ολοκληρωμένο ορισμό του «εγχώριου τουρίστα» που ασχολείται με τον εσωτερικό τουρισμό. Ως εκ τούτου, αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο η Επιτροπή Αναθεώρησης των Εθνικών Τουριστικών Πόρων στις Ηνωμένες Πολιτείες όρισε έναν τουρίστα που ασχολείται με τον εσωτερικό τουρισμό: ένα άτομο που φεύγει από το σπίτι του με την πρόθεση να επισκεφτεί κάποιο μέρος που απέχει τουλάχιστον 50 μίλια από την μόνιμη κατοικία του για σκοπούς άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, για αναψυχή, για προσωπικές υποθέσεις ή για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, με εξαίρεση αυτή της καθημερινής μετακίνησης του με τα μέσα μαζικής μεταφοράς στον τόπο εργασίας της και αντίστροφα. Δεν είναι απαραίτητο για έναν εγχώριο τουρίστα που συμμετέχει στον εσωτερικό τουρισμό να παραμείνει στον τουριστικό προορισμό που επισκέφθηκε για τουλάχιστον 24 ώρες.

Σύμφωνα με τον ορισμό που χρησιμοποιείται στον Καναδά, ένα άτομο θεωρείται ότι ασχολείται με τον εσωτερικό τουρισμό όταν διανύει τουλάχιστον 25 μίλια πέρα από τα όρια του δήμου ή της κοινότητας στην οποία διαμένει μόνιμα.

Συμπερασματικά, πρέπει να υποστηριχθεί ότι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου ορισμού του τουρισμού είναι ένα έργο που κάθε άλλο παρά απλό είναι. Ωστόσο, αυτό σε καμία περίπτωση δεν υποδηλώνει ότι η αναζήτηση ενός πιο ολοκληρωμένου και συνεπούς ορισμού, ο οποίος περιλαμβάνει εννοιολογικά τόσο τους εγχώριους τουρίστες όσο και εκείνους που ταξιδεύουν από άλλες χώρες, είναι μάταιος (Weleba, 2014).

Στην αντίληψη των επισκεπτών και των τουριστών, ένας προορισμός είναι η ενσάρκωση ή η «βιτρίνα» του τουριστικού «προϊόντος» ή της υπηρεσίας που χρησιμοποιούν. Σύμφωνα με έναν πιο περιεκτικό ορισμό, οι τουριστικοί προορισμοί είναι ένας συνδυασμός των διαφόρων τουριστικών προϊόντων, εμπειριών και άλλων άυλων αγαθών που προσφέρονται στους πελάτες. Από τον 18ο αιώνα, τα ξενοδοχεία, τα θέρετρα και πολλές διαφορετικές περιοχές έχουν κάνει ευρεία χρήση ξεναγών, αφισών και φυλλαδίων για την προώθηση του τουρισμού στις αντίστοιχες περιοχές τους. Παρά το γεγονός ότι η ιδέα ενός τουριστικού προορισμού είναι αρκετά ευρεία και εξαρτάται από την αντίληψη του καταναλωτή καθώς και από τις ενδεχόμενες κατάλληλες ενέργειες μάρκετινγκ, τις περισσότερες φορές ο προορισμός έχει μια σημαντική γεωγραφική συνιστώσα. Αν και ένα θέρετρο, ένα θεματικό πάρκο ή μια σύνθεση εμπειριών μπορεί να θεωρηθεί ως «προορισμός», η συγκεκριμένη έννοια συνήθως ταυτίζεται με μια ομάδα χωρών ή περιοχών ή με αυτήν μιας χώρας ή μιας πόλης. Αυτό συμβαίνει επειδή η λέξη «προορισμός» έχει γίνει συνώνυμη με την ιδέα του ταξιδιού σε ένα συγκεκριμένο μέρος.

Ως αποτέλεσμα, η τοποθεσία μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια σαφώς οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή που λειτουργεί μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτικό ή νομοθετικό πλαίσιο και είναι κατάλληλη για στρατηγικό σχεδιασμό και μάρκετινγκ. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα αυτού είναι η πόλη του Λονδίνου, η οποία, παρόλο που είναι χωρισμένη διοικητικά σε 33 διαφορετικές τοπικές αρχές, παρουσιάζεται ως μια ενοποιημένη οντότητα όσον αφορά το τουριστικό μάρκετινγκ, επειδή έτσι πιστεύει η πόλη ότι τη βλέπει το ταξιδιωτικό κοινό.

Ακολουθεί μια λίστα που απαριθμεί τις ιδιότητες που πρέπει να υπάρχουν σε έναν τουριστικό προορισμό (Smith & Johnson, 2021):

- Μια συγκεκριμένη περιοχή του κόσμου που γνωρίζουν οι επισκέπτες.
- Ύπαρξη σημαντικών σημείων ενδιαφέροντος για προβολή στους τουρίστες.
- Προσβασιμότητα ή δημιουργία συνθηκών που θα οδηγήσουν σε προσβασιμότητα στο μέλλον.
- Δίκτυο επικοινωνίας μέσα σε έναν οργανισμό
- Υποδομές για τον τουρισμό, είτε ήδη υπάρχουν είτε σε ετοιμότητα προς κατασκευή.
- Καταλληλότητα σε διευθυντικό και προγραμματιστικό επίπεδο, καθώς και σε διοικητικό επίπεδο.

Οι προορισμοί μπορούν να χωριστούν στις ακόλουθες κατηγορίες ανάλογα με τον λόγο του ταξιδιού (Kozak & Baloglu, 2011):

- Σημεία διακοπών και θέρετρα
- Κέντρα για επαγγελματίες και εμπορικές προσπάθειες
- Ενδιάμεσοι σταθμοί
- Προορισμοί για μια μέρα ή προορισμοί για το Σαββατοκύριακο

Με βάση τη γεωγραφία, οι προορισμοί μπορούν να διακριθούν ως (Kozak & Baloglu, 2011):

- Οι παράκτιοι και νησιωτικοί προορισμοί είναι γνωστοί ως «θαλάσσιοι» τουριστικοί προορισμοί λόγω της εγγύτητάς τους στη θάλασσα.
- Οι αστικοί προορισμοί που ορίζονται ως τουριστικά hotspots.
- Οι προορισμοί σε αγροτικές και ορεινές περιοχές.

Ένας τουριστικός προορισμός είναι μια συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία που προσελκύει επισκέπτες για αναψυχή, επαγγελματικούς ή άλλους σκοπούς. Μπορεί να είναι μια πόλη, μια περιοχή, μια χώρα ή ακόμα και ένα συγκεκριμένο αξιοθέατο ή ορόσημο. Ένας τουριστικός προορισμός μπορεί να είναι αναπτυσσόμενος ή φυσικός και μπορεί να προσφέρει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, αξιοθέατα και ανέσεις στους επισκέπτες.

Οι τουριστικοί προορισμοί δημιουργούνται μέσω ενός συνδυασμού φυσικών και ανθρωπογενών αξιοθέατων, υποδομών και υπηρεσιών που τους καθιστούν ελκυστικούς για τους επισκέπτες. Τα φυσικά αξιοθέατα μπορεί να περιλαμβάνουν παραλίες, βουνά, εθνικά πάρκα και καταφύγια άγριας ζωής, ενώ τα ανθρωπογενή αξιοθέατα μπορούν να περιλαμβάνουν μουσεία, μνημεία, ιστορικούς χώρους και πάρκα αναψυχής. Οι υποδομές και οι υπηρεσίες μπορεί να περιλαμβάνουν δίκτυα μεταφορών, καταλύματα, εστιατόρια και άλλες εγκαταστάσεις που υποστηρίζουν τον τουρισμό. Οι τουριστικοί προορισμοί μπορούν να ταξινομηθούν με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται. Μερικές κοινές ταξινομήσεις περιλαμβάνουν (Jang & Wu, 2016):

Προορισμοί εσωτερικού έναντι διεθνών: Οι εγχώριοι προορισμοί προσελκύουν επισκέπτες από μια χώρα, ενώ οι διεθνείς προορισμοί προσελκύουν επισκέπτες από άλλες χώρες.

Αστικοί και αγροτικοί προορισμοί: Οι αστικοί προορισμοί βρίσκονται σε πόλεις ή αστικές περιοχές, ενώ οι αγροτικοί προορισμοί βρίσκονται σε πιο απομακρυσμένες ή φυσικές περιοχές.

Μαζικοί και εξειδικευμένοι προορισμοί: Οι μαζικοί προορισμοί προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών, ενώ οι εξειδικευμένοι προορισμοί προσελκύουν μια μικρότερη, πιο εξειδικευμένη αγορά.

Εποχικοί προορισμοί σε σχέση με όλο το χρόνο: Οι εποχικοί προορισμοί προσελκύουν επισκέπτες συγκεκριμένες περιόδους του χρόνου, ενώ οι προορισμοί όλο το χρόνο μπορούν να επισκέπτονται οποιαδήποτε στιγμή.

Οι τουριστικοί προορισμοί μπορούν επίσης να αξιολογηθούν με βάση τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους. Ένας καλά διαχειριζόμενος τουριστικός προορισμός μπορεί να προσφέρει οικονομικά οφέλη στις τοπικές κοινότητες, να προωθήσει τις πολιτιστικές ανταλλαγές και να υποστηρίξει τις προσπάθειες διατήρησης. Ωστόσο, εάν δεν γίνει σωστή διαχείριση, ο τουρισμός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, τις τοπικές κοινότητες και την πολιτιστική κληρονομιά.

Συνολικά, οι τουριστικοί προορισμοί είναι σύνθετες και δυναμικές οντότητες που επηρεάζονται από ένα ευρύ φάσμα παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων πολιτιστικών, οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Η κατανόηση αυτών των παραγόντων και του τρόπου αλληλεπίδρασής τους είναι απαραίτητη για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουρισμού (Morgan et al. 2010).

1.2 Τουριστική ανάπτυξη

Από πολλές απόψεις, η ανάπτυξη του τουρισμού είναι συνυφασμένη με τις συνθήκες του περιβάλλοντος. Η τουριστική ανάπτυξη ή αλλιώς η παραγωγή της τουριστικής βιομηχανίας απαιτεί, ως εισροές, πτυχές του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, πρωτίστως του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και του δομημένου περιβάλλοντος. Ωστόσο, αυτή η διαδικασία έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, τόσο θετικές όσο και αρνητικές. Με μια ευρύτερη έννοια, οι περιβαλλοντικές συνθήκες αποτελούν σημαντικό συστατικό του τουριστικού προϊόντος ενώ ταυτόχρονα επηρεάζονται από τα περιβαλλοντικά αποτελέσματα που παράγονται από την τουριστική βιομηχανία (Αθανασίου, 2007).

Η παραγωγή τουριστικών υπηρεσιών, όπως και η παραγωγή πολλών άλλων αγαθών που σχετίζονται με τον τουρισμό, περιλαμβάνει πάντα τη χρήση περιβαλλοντικών πόρων και, την κατανάλωση, τη ζημιά ή την αλλοίωσή τους. Επομένως, για παράδειγμα, η μετατροπή μιας παράκτιας περιοχής από την προηγούμενη χρήση ή χρήσεις της σε χρήση ως τουριστικός προορισμός και η κατασκευή τουριστικών εγκαταστάσεων θα αλλάξει τουλάχιστον ορισμένες από τις πτυχές της περιοχής, τόσο φυσικά όσο και αισθητικά.

Εκτός από αυτές τις αναπόφευκτες αλλαγές, η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή μπορεί να επιφέρει νέες περιβαλλοντικές συνθήκες στην περιοχή, ορισμένες από τις οποίες, σε σύγκριση με τις προηγούμενες, μπορεί να προσφέρουν ξεχωριστά οφέλη. Ειδικότερα, η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις είναι κατάλληλοι, έχει τη δυνατότητα να συμβάλει είτε στη βελτίωση της ποιότητας του

περιβάλλοντος είτε ακόμη και στη δημιουργία νέων περιβαλλοντικών αγαθών. Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η γοητεία πολλών τουριστικών προορισμών, ιδιαίτερα εκείνων που είναι γνωστοί για την προσέλκυση επισκεπτών με υψηλότερα εισοδήματα, αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στις ανθρωπογενείς πτυχές αυτών των τοποθεσιών, και ειδικότερα στα κατασκευασμένα σε αυτές περιβάλλοντα, αλλά και τις παρεχόμενες υπηρεσίες (Αθανασίου, 2007).

Εξαιτίας του γεγονότος ότι η τουριστική ανάπτυξη έχει πραγματοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις με λάθος τρόπο και ολέθρια περιβαλλοντικά αποτελέσματα, πολλοί είναι οι υποστηρικτές της άποψης ότι είναι αρνητική για ένα τόπο και συμβάλλει στην καταστροφή του. Ωστόσο, αντί να αρνείται κανείς εντελώς την ανάγκη για ανάπτυξη, αυτό που απαιτείται είναι μία ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον. Η φθορά στο φυσικό περιβάλλον, από την άλλη, μπορεί να προσδιοριστεί πιο αντικειμενικά, σε αντίθεση με το ανθρωπογενές περιβάλλον, ιδίως όσον αφορά την αισθητική συνιστώσα του φυσικού περιβάλλοντος. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση, η επέκταση του τουρισμού δεν θεωρείται υπεύθυνη για καμία από τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που έχουν σοβαρές και ανεπανόρθωτες ή δύσκολα επισκευάσιμες συνέπειες, όπως συμβαίνει με άλλους κλάδους όπως ο πρωτογενής τομέας, ο τομέας μεταποίησης, ο τομέας της ενέργειας ή ο τομέας των μεταφορών. Από την άλλη πλευρά, η τουριστική δραστηριότητα, ακόμη και όταν διεξάγεται σε περιοχές με σχετικά υψηλές συγκεντρώσεις, έχει σχετικά ήπιες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Δεν περιλαμβάνει εκπομπές αερίων θερμοκηπίου μεγάλης κλίμακας, δεν παράγει επικίνδυνα απόβλητα, δεν συνεπάγεται υψηλά επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης, δεν συνεπάγεται εκτεταμένη κατανάλωση εξαντλήσεων πόρων, δεν συνδέεται με σοβαρούς κινδύνους για τη δημόσια υγεία ή ασφάλεια, δεν ενοχοποιείται για την όξινη βροχή και δεν ενοχοποιείται για την εξαφάνιση ειδών ή την καταστροφή οικοτόπων που έχουν μεγάλη σημασία για το περιβάλλον. Με άλλα λόγια, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό δεν θεωρούνται ότι συμβάλλουν σημαντικά σε κανένα από τα πιο σημαντικά περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή η ανθρωπότητα (Αθανασίου, 2007).

Η πλειονότητα των περιβαλλοντικών ζητημάτων που μπορεί να προκληθούν από την τουριστική δραστηριότητα είναι μόνο περιφερειακής σημασίας. Ως εκ τούτου, είναι δυνατό αυτά τα ζητήματα να επιλυθούν με την κατάλληλη υποδομή και να αποφευχθούν με κατάλληλο σχεδιασμό. Έτσι, για παράδειγμα, με τις κατάλληλες, οι μονάδες επεξεργασίας λυμάτων μπορούν να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της ρύπανσης των υδάτων. Η αντίστοιχα, τους κατάλληλους όρους κατασκευής και την πιστή εφαρμογή τους, είναι δυνατό να περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό η καταστροφή του πρασίνου, να μειωθούν οι πιθανότητες πυρκαγιών και να αποτραπεί η δημιουργία υπερβολικών συγκεντρώσεων σε ορισμένες περιοχές. Επιπρόσθετα, με την κατάλληλη ενίσχυση των υποδομών μεταφοράς, μπορούν να

αμβλυνθούν τα φαινόμενα κυκλοφοριακής συμφόρησης. Τουλάχιστον στην Ελλάδα, στο βαθμό που ακούγονται παράπονα ή ασκούνται επικρίσεις για περιβαλλοντικές ζημιές που προκαλούνται από την τουριστική ανάπτυξη, τα προβλήματα δεν προκαλούνται από την τουριστική ανάπτυξη καθαυτή, αλλά από πλημμυρή συμμόρφωση με νόμους ή λανθασμένο σχεδιασμό. Η τουριστική ανάπτυξη είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας λόγω της σημαντικής επίδρασής του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), του αριθμού των θέσεων εργασίας που δημιουργεί και του χρηματικού ποσού που φέρνει μέσω των εξαγωγών (Αθανασίου, 2007). Η σημασία του, η οποία είναι σημαντική για το έθνος στο σύνολό του, είναι υψίστης σημασίας για εκείνες τις περιοχές και περιοχές που ειδικεύονται στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Η πλειονότητα αυτών των περιοχών είναι οικονομικά ευάλωτες και υστερούν ως προς τις συνθήκες που απαιτούνται για την ανάπτυξη εναλλακτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Είναι αναγκαίο να αξιοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του τουριστικού τομέα δεδομένου ότι η συνεχής ανάπτυξη της χώρας και η πραγματική σύγκλισή της προς τον μέσο όρο της Ευρώπης αποτελούν κορυφαίες προτεραιότητες για το εγγύς μέλλον. Όπως αναφέρθηκε, η επέκταση του τουρισμού, όπως και κάθε άλλο είδος οικονομικής ανάπτυξης, μπορεί να έχει ανεπιθύμητες συνέπειες για το περιβάλλον. Συνεπώς, είναι σημαντικό να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού και όχι για την ανακοπή της αναπτυξιακής του πορείας (Αθανασίου, 2007).

Ο όρος «τουριστική ανάπτυξη» αναφέρεται στην αύξηση του συνολικού αριθμού των τουριστών που επισκέπτονται μια συγκεκριμένη τοποθεσία με την πάροδο του χρόνου. Είναι μια ουσιαστική ένδειξη της υγείας της τουριστικής βιομηχανίας και μπορεί να έχει σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές πτυχές που μπορούν να παίξουν ρόλο στην επέκταση του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων των εξής (Dwyer et al., 2000):

Οικονομικοί παράγοντες: Μια υγιής οικονομία μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερα επίπεδα διακριτικού εισοδήματος και μεγαλύτερη επιθυμία για ταξίδια αναψυχής. Η ανάπτυξη της οικονομίας μπορεί επίσης να οδηγήσει σε βελτιώσεις στις υποδομές και τις υπηρεσίες, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες.

Καινοτομίες στην τεχνολογία: Οι καινοτομίες στην τεχνολογία των μεταφορών, όπως η έλευση αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους, μπορούν να κάνουν τα ταξίδια πιο λογικά και προσβάσιμα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των ταξιδιών διακοπών και του τουρισμού.

Πολιτική σταθερότητα: Ένα σταθερό πολιτικό περιβάλλον μπορεί να δημιουργήσει μια αίσθηση ασφάλειας και ασφάλειας στους επισκέπτες, γεγονός που μπορεί να αυξήσει τον

τουρισμό. Από την άλλη πλευρά, η πολιτική αστάθεια ή οι συγκρούσεις μπορούν να αποτρέψουν τους τουρίστες από το να επισκεφθούν.

Μάρκετινγκ και προώθηση: Οι καλές πρωτοβουλίες μάρκετινγκ και προώθησης μπορούν να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση ενός προορισμού και να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες.

Φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα: Η διαθεσιμότητα φυσικών και πολιτιστικών αξιοθέατων, όπως παραλίες, άγρια ζωή και ιστορικά μνημεία, μπορεί να προσελκύσει ταξιδιώτες που αναζητούν μοναδικές εμπειρίες.

Η επέκταση του τουρισμού μπορεί να έχει μια σειρά από ευεργετικά αποτελέσματα, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της δημιουργίας μετρητών και της προώθησης πολιτιστικών ανταλλαγών. Από την άλλη πλευρά, μπορεί να έχει επίσης ακούσιες συνέπειες, όπως η υπερβολική αύξηση του αριθμού των τουριστών, η βλάβη στο φυσικό περιβάλλον και η εμπορευματοποίηση πολιτιστικών παραδόσεων.

Ο βιώσιμος τουρισμός είναι μια στρατηγική που στοχεύει να επιτύχει μια υγιή ισορροπία μεταξύ των επιπτώσεων του κλάδου του τουρισμού στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, ώστε να μπορεί να συνεχίσει να ευδοκιμεί μακροπρόθεσμα. Συνεπάγεται τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων και την αύξηση των θετικών οφελών όσο το δυνατόν περισσότερο μέσω της εφαρμογής υπεύθυνων τουριστικών πρακτικών και της ενεργού συμμετοχής στην τοπική κοινωνία.

Η επέκταση του τουρισμού είναι, γενικά, μια πολύπλοκη και πολυδιάστατη διαδικασία που επηρεάζεται από μια ποικιλία διαφορετικών αιτιών. Είναι σημαντικό για τον επιτυχημένο σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουρισμού να υπάρχει μια σταθερή κατανόηση αυτών των πτυχών και των επιπτώσεων που έχουν (Gossling et al. 2013).

1.3 Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Οι ειδικές και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού παρουσιάζονται στη διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία ως οι πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες μορφές τουρισμού. Οι ειδικές μορφές τουρισμού προσδιορίζουν τους τουρίστες οι οποίοι επιλέγουν το μέρος διακοπών τους σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα τους. Η έννοια του εναλλακτικού τουρισμού, από την άλλη πλευρά, συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την αειφορία και την προστασία του περιβάλλοντος του τόπου στον οποίο μεταβαίνουν. Επίσης, τονίζεται ότι οι ειδικές και οι εναλλακτικές μορφές ξεφεύγουν από τη σφαίρα του μαζικού τουρισμού και είναι εφικτό να αναπτυχθούν σε τοπικό επίπεδο. Το παραδοσιακό μοντέλο ήλιος – θάλασσα παύει πια να τραβά το ενδιαφέρον των

τουριστών, οι οποίοι στρέφονται προς το πολιτιστικό αλλά και το φυσικό περιβάλλον του τουριστικού προορισμού.

Συνεπώς, και οι προσφερόμενες δραστηριότητες στόχο έχουν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των επισκεπτών και να ολοκληρώσουν την τουριστική εμπειρία. Σύμφωνα με τη σύγχρονη έρευνα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού ενίσχυουν την τοπική ανάπτυξη γνωρίζοντας μια περιοχή σε καινούριες, διαφορετικές αγορές (Isaac,2010). Οι υποδομές του τόπου, είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού. Όσον αφορά τις διαφορές ανάμεσα σε μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό, ο Weaver (1991) υποστηρίζει ότι ο μαζικός τουρισμός αναπτύσσεται συνήθως σε παραθαλάσσιες περιοχές με ιδιαίτερη προώθηση του μοντέλου ήλιος – θάλασσα. Αντίθετα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν την τάση να αναπτύσσονται σε μικρότερου μεγέθους περιοχές, με μικρότερης κλίμακας επιχειρήσεις, αναπτύσσοντας την περίοδο της τουριστικής σεζόν. Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω ορισμένες μορφές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού:

- Επαγγελματικός
- Συνεδριακός
- Πολιτιστικός
- Οίκο-τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας
- Αγροτουρισμός
- Ιαματικός
- Ευεξίας
- Ιατρικός
- Κρουαζιέρας
- Εκπαιδευτικός
- Διαστημικός
- Θαλάσσιος
- Καταδυτικός
- Θρησκευτικός

Στο ακόλουθο κεφάλαιο, πρόκειται να παρουσιαστούν αναλυτικά οι μορφές του ειδικού τουρισμού, οι οποίες γνωρίζουν ιδιαίτερη ανάπτυξη τη δεδομένη χρονική περίοδο.

Κεφάλαιο 2: Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Στο παρόν κεφάλαιο πρόκειται να παρουσιαστούν ενδεικτικά ορισμένες από τις πιο δημοφιλείς εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού

2.1. Ειδικές μορφές Τουρισμός

2.1.1. Αθλητικός Τουρισμός

Μία από τις μορφές ειδικού τουρισμού, που γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη σήμερα, είναι ο αθλητικός τουρισμός. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO):

«Ο τουρισμός και ο αθλητισμός είναι αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί. Ο αθλητισμός – ως επαγγελματική, ερασιτεχνική ή ψυχαγωγική δραστηριότητα – περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό ταξιδιών για παιχνίδια και αγώνες σε διαφορετικούς προορισμούς και χώρες. Σημαντικά αθλητικά γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, τα πρωταθλήματα ποδοσφαίρου και ράγκμπι έχουν γίνει από μόνα τους ισχυρά τουριστικά αξιοθέατα – συμβάλλοντας πολύ θετικά στην τουριστική εικόνα του προορισμού υποδοχής. Ο αθλητικός τουρισμός είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς του τουρισμού. Όλο και περισσότεροι τουρίστες ενδιαφέρονται για αθλητικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τους είτε ο αθλητισμός είναι ο κύριος στόχος του ταξιδιού είτε όχι. Αθλητικές εκδηλώσεις διάφορων ειδών και μεγεθών προσελκύουν τουρίστες, ενώ οι προορισμοί προσπαθούν να τους προσθέσουν τοπικές γεύσεις και να προσφέρουν αυθεντικές τοπικές εμπειρίες. Μεγάλα αθλητικά γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες και τα Παγκόσμια Κύπελλα μπορούν να αποτελέσουν καταλύτη για την τουριστική ανάπτυξη, εάν αξιοποιηθούν με επιτυχία όσον αφορά το branding του προορισμού, την ανάπτυξη υποδομών και άλλα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη».

Για τα ελληνικά δεδομένα, η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού προϋποθέτει (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013):

- α. Αξιοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τις άλλες μεγάλες πόλεις (Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα και Βόλο), ιδιαίτερα για τη διοργάνωση τακτικών διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων
- β. Αύξηση της πιθανότητας οι θεατές να μπορούν να παρακολουθούν εξειδικευμένα αθλητικά γεγονότα (όπως αγώνες ταχύπλων, κωπηλασίας και άλλους αγώνες) σε πόλεις ή περιοχές που διαθέτουν κατάλληλες φυσικές ή τεχνητές εγκαταστάσεις, ξενοδοχειακές υποδομές και υποδομές αεροδρομίου.

- γ. Η ανάπτυξη κέντρων εκπαίδευσης σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές που διαθέτουν επαρκή πρόσβαση και ξενοδοχειακή υποστήριξη κ.λπ., καθώς και σε παράκτιες και παραλίμνιες περιοχές για δραστηριότητες θαλάσσιου σκι, ιστιοπλοΐας και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες. Το μέγεθος και οι ιδιαίτερες ιδιότητες της περιοχής εγκατάστασης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των εγκαταστάσεων εκπαίδευσης και οποιασδήποτε άλλης σχετικής υποδομής.
- δ. Ανάπτυξη υποδομών για μηχανοκίνητο αθλητισμό.

Η νομοθεσία, ορίζει την ανάπτυξη κάθε ειδικής μορφής του αθλητικού τουρισμού ανά κατηγορία αθλήματος , και τονίζει ποιες μορφές πρέπει να αναπτυχθούν. Στην ελληνική νομοθεσία αναφέρεται το γκολφ, ο χιονοδρομικός τουρισμός και οι υπαίθριες, ορεινές δραστηριότητες.

Γκολφ

α. Δημιουργία εγκαταστάσεων γκολφ στις ευρύτερες περιοχές των μεγάλων αστικών κέντρων που αποτελούν τουριστικούς προορισμούς (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βόλος, Ιωάννινα, Κρήτη, Κέρκυρα, Ρόδος, Ζάκυνθος, Κω και στις Περιφερειακές Ενότητες Ηλείας, Μεσσηνίας, Χαλκιδικής, Αχαΐας, Αργολίδας, Λευκάδα, Αιτωλοακαρνανία, Κεφαλονιά).

β. Εκσυγχρονισμός των ήδη εγκατεστημένων γηπέδων γκολφ και δημιουργία δικτύων γηπέδων με σκοπό την ίδρυση «τουριστικών προορισμών γκολφ». Σε κάθε περίπτωση, είναι απαραίτητο να εφαρμόζονται αποτελεσματικές πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης για την προστασία του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα των υδάτινων πόρων, για την προστασία από τους κινδύνους εξάντλησης και ρύπανσης και να διασφαλίζεται ότι αυτές οι απειλές μετριάζονται επαρκώς (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013).

Χιονοδρομικός τουρισμός

α. Εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας ολοκλήρωσης, επέκτασης και αναβάθμισης της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών τουλάχιστον στα σημαντικότερα χιονοδρομικά κέντρα, με ταυτόχρονη βελτίωση της ασφάλειας της υποδομής πρόσβασης (οδικό δίκτυο).

β. Δημιουργία δικτύων ορεινών χιονοδρομικών διαδρομών σε υφιστάμενους δασικούς δρόμους και ορεινά μονοπάτια, με επίκεντρο τα ορεινά συγκροτήματα που δεν διαθέτουν χιονοδρομικά κέντρα και τις περιοχές γύρω από ορεινούς οικισμούς που διαθέτουν επαρκή υποδομή φιλοξενίας και εστίασης.

γ. Βελτίωση της προσβασιμότητας με παράλληλη μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος και του τοπίου

δ. Ρυθμίσεις και κίνητρα για την προσέλκυση επενδυτών τουρισμού και συναφών δραστηριοτήτων στα υφιστάμενα χιονοδρομικά κέντρα.

ε. Ρυθμίσεις και κίνητρα για την ίδρυση Α.Π.Ε. σε χιονοδρομικά κέντρα σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας για την κάλυψη των ενεργειακών απαιτήσεων των θερέτρων

Σε κάθε περίπτωση, είναι υποχρεωτική η εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης και η διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και ιδίως των υδάτινων πόρων του από τους κινδύνους εξάντλησης και ρύπανσης (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013).

Υπαίθριες ψυχαγωγικές αναζητήσεις και αθλητικοί αγώνες στην ορεινή περιοχή

Ακολουθούν ορισμένες σημαντικές στρατηγικές κατευθύνσεις για την οργάνωση και ανάπτυξη του χώρου:

α. ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων (αθλήματα) σε ορεινές περιοχές (π.χ. ορειβασία, αναρρίχηση, κανό-καγιάκ, ράφτινγκ, αλεξίπτωτο πλαγιάς, αλεξίπτωτο πλαγιάς).

• β. Προστασία του περιβάλλοντος των περιοχών με δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων αναρρίχησης, με πρόβλεψη περιορισμένης προσβασιμότητας (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013).

2.1.2. Πολιτιστικός Τουρισμός

Η έννοια του πολιτιστικού τουρισμού είναι αρκετά περίπλοκη, και γι' αυτό, υπάρχει μια μακρά συζήτηση μεταξύ των ακαδημαϊκών για τον ορισμό και την εννοιοποίησή του. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ορισμών του πολιτιστικού τουρισμού σε χρήση, με αποτέλεσμα διαφορετικοί ορισμοί να χρησιμοποιούνται σε ερευνητικές μελέτες που σχετίζονται με τον πολιτιστικό τουρισμό (Csaró, 2012).

Σύμφωνα με τον ορισμό των McIntosh και Goeldner (2005), ο πολιτιστικός τουρισμός συνεπάγεται ότι οι ταξιδιώτες μαθαίνουν για την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά άλλων τόπων ή για το σύγχρονο τρόπο ζωής τους, περιλαμβάνοντας όλες τις πτυχές του ταξιδιού.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Επιστημονική Επιτροπή για τον Πολιτιστικό Τουρισμό, ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που μπορεί να οριστεί από το χαρακτηριστικό της να προσφέρει τη δυνατότητα στους τουρίστες να βιώσουν τους διαφορετικούς τρόπους ζωής

των άλλων ανθρώπων, αποκτώντας έτσι από προσωπική πείρα την κατανόηση των εθίμων, των παραδόσεων και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Οι άνθρωποι μεταξύ 45 και 60 ετών αποτελούν την πλειοψηφία των πολιτιστικών τουριστών. Η πλειοψηφία τους είναι άτομα που έχουν υψηλότερα εισοδήματα και υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και γι' αυτό είναι πρόθυμοι να ξοδέψουν περισσότερα χρήματα για τις διακοπές τους. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, ο αριθμός των ατόμων που ενδιαφέρονται για τον πολιτιστικό τουρισμό θα αυξηθεί παράλληλα με την ωρίμανση της γενιάς των babyboomer (Zedková, Kajzar 2013).

Ακολουθούν ορισμένες σημαντικές στρατηγικές κατευθύνσεις για την οργάνωση και ανάπτυξη του χώρου, όπως ορίζονται από το Άρθρο 6, για τα ελληνικά δεδομένα:

α. Ο εκσυγχρονισμός και η διασύνδεση του μουσείου, του μνημείου, της αρχαιολογικής και λαογραφικής πρωτεύουσας του έθνους.

- β. Η προστασία και η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ιδίως των ιστορικών κέντρων των πόλεων και των μεμονωμένων κτιρίων που περιλαμβάνει τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

- γ. Η εξασφάλιση της προσβασιμότητας, η επισκεψιμότητα και η οργάνωση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, καθώς και η υποστήριξή τους με τη μορφή κατάλληλων έργων υποδομής και η ενσωμάτωσή τους σε τουριστικά δίκτυα.

- δ. Η ίδρυση μουσείων και πάρκων ψυχαγωγίας, συμπεριλαμβανομένων πάρκων με τεχνολογική θεματολογία, προκειμένου να επιστήσει την προσοχή στα μοναδικά πολιτιστικά αγαθά και χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

- ε. Εντατικοποίηση των προσπάθειών για την ανάπτυξη πολυχώρων ψηφιακών αναπαραστάσεων ιστορικών, μυθολογικών και άλλων πολιτιστικών σκηνικών και γεγονότων (σύνδεση καινοτομίας-πολιτισμού).

- στ. ενίσχυση, προώθηση, έναρξη της δημιουργίας πολιτιστικών ιδρυμάτων καθώς και άλλων εκδηλώσεων που σχετίζονται με αυτό τον τόπο.

- ζ. Προώθηση του γαστρονομικού τουρισμού και ενσωμάτωση γαστρονομικών εμπειριών στο τουριστικό προϊόν (ανάπτυξη βιολογικών προϊόντων, συστήματα διασφάλισης της ποιότητάς τους και πιστοποίηση της αξίας και της μοναδικότητάς τους).

2.1.3. Γαστρονομικός Τουρισμός

Για πολλές τοποθεσίες, η παραγωγή φαγητού καθώς και κρασιού είναι βασικό συστατικό της ιστορίας και της ταυτότητάς τους. Επιπλέον, αυτές οι βιομηχανίες έχουν αναδειχθεί ως ο κύριος συνεισφέρων στη συνολική εικόνα της επωνυμίας της χώρας. Ο τουρισμός που εστιάζει στη γαστρονομία και το κρασί προσφέρει μια ευκαιρία για αναζωογόνηση και διαφοροποίηση της τουριστικής βιομηχανίας, ενθάρρυνση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, συμμετοχή μεγάλης ποικιλίας επαγγελματικών τομέων και εισαγωγή νέων εφαρμογών στον πρωτογενή τομέα. Ως αποτέλεσμα, ο τουρισμός με επίκεντρο το φαγητό και το κρασί συμβάλλει στο μάρκετινγκ και στην επωνυμία των τόπων, στη διατήρηση των τοπικών παραδόσεων και της διαφορετικότητας, καθώς και στην εκμετάλλευση και την εκτίμηση της αυθεντικότητας.

Η Επιτροπή Τουρισμού και Ανταγωνιστικότητας (CTC) του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO) ορίζει τον γαστρονομικό τουρισμό ως ένα είδος τουριστικής δραστηριότητας που διακρίνεται από την εμπειρία που έχει ένας ταξιδιώτης με τρόφιμα και άλλα προϊόντα και δραστηριότητες που σχετίζονται με τη γαστρονομία στον τόπο προορισμού. Ο γαστρονομικός τουρισμός μπορεί να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως επίσκεψη τοπικών παραγωγών, συμμετοχή σε φεστιβάλ φαγητού και παρακολούθηση μαθημάτων μαγειρικής, εκτός από την παροχή αυθεντικών, παραδοσιακών ή/και νέων γαστρονομικών εμπειριών.

Ο Οινοτουρισμός, είναι ένας υπο-τύπος γαστρονομικού τουρισμού, αναφέρεται στον τουρισμό που έχει ως πρωταρχικό στόχο την επίσκεψη αμπελώνων και οινοποιείων, καθώς και τη δειγματοληψία, την κατανάλωση ή/και την αγορά κρασιού, από τον παραγωγό ή το οινοποιείο (UNWTO, 2022).

2.1.4. Θρησκευτικός Τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι μια σημαντική υποκατηγορία του τουρισμού, καθώς παρέχει τη δυνατότητα στους τουρίστες να συνδεθούν με τη θρησκεία τους με τρόπο που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να το κάνουν. Επιπλέον, προσφέρει ένα μέσο με το οποίο η ανθρωπότητα μπορεί να προστατεύσει την κοινή θρησκευτική κληρονομιά. Ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης των θρησκειών σε όλο τον κόσμο με την πάροδο των αιώνων, καθεμία από τις θρησκείες ασκείται πλέον σε διάφορες τοποθεσίες. Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι επίσης ένα εξαιρετικό είδος εκπαιδευτικού τουρισμού, καθώς επιτρέπει στους τουρίστες να μάθουν την ιστορία πίσω από διάφορες θρησκείες όταν επισκέπτονται τα θρησκευτικά ορόσημα και τους προορισμούς που σχετίζονται με την κάθε θρησκεία. Η συντήρηση και η προστασία των

θρησκευτικών χώρων καθίσταται δυνατή, εν μέρει, από τα έσοδα που παράγονται από τον θρησκευτικό τουρισμό (Τ.Τ., 2023).

Ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οποίος καθίσταται διαρκώς και πιο δημοφιλής συνδέεται με:

- α. Ανάδειξη προσκυνηματικών και θρησκευτικών μνημείων και τόπων (όπως τα Μετέωρα, η Πάτμος και το Άγιον Όρος), η σύστασή τους σε δίκτυα, η οργάνωση και η ανάδειξή τους, και τούτο με τρόπο βιώσιμο

- β. Αύξηση της προσβασιμότητας τους καθώς και των μεταξύ τους συνδέσεων.

- γ. Προώθηση μέτρων εξωραϊσμού/αναβάθμισης και ανάδειξης των χώρων λατρείας, των συνοδευτικών τους διανυκτερεύσεων και εγκαταστάσεων διαμονής, καθώς και του περιβάλλοντός τους.

- δ. Διατήρηση των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών των μοναστηριών από νέες κτιριακές επεκτάσεις που δεν είναι προσαρμοσμένες στο χαρακτήρα τους.

- ε. Παροχή βοήθειας σε δραστηριότητες που συνδέονται με τον προγραμματισμό σχετικών εκδηλώσεων

στ. Η προώθηση και υποστήριξη προγραμμάτων ανταλλαγής επισκέψεων μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων.

(Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013)

Τα ταξίδια με σκοπό την απόκτηση θρησκευτικών ή πνευματικών εμπειριών βρίσκονται στο επίκεντρο του «θρησκευτικού τουρισμού». Το ταξίδι σε θρησκευτικά σημαντικές τοποθεσίες, όπως τοποθεσίες προσκυνήματος, ιερές πόλεις και θρησκευτικές γιορτές, είναι ένα παράδειγμα ενός υποσυνόλου της κατηγορίας πολιτιστικού τουρισμού που είναι γνωστός ως θρησκευτικός τουρισμός. Τα ταξίδια για θρησκευτικούς σκοπούς μπορούν να γίνουν σε ατομική ή ομαδική βάση, ως μέρος οργανωμένων ομάδων ή ως μέρος μεγαλύτερων πολιτιστικών ή ιστορικών εκδρομών. Μερικές από τις πιο δημοφιλείς τοποθεσίες για θρησκευτικό τουρισμό περιλαμβάνουν (Nasher & Sharif, 2016):

Ιερουσαλήμ: Η Ιερουσαλήμ αναγνωρίζεται ως ιερή πόλη στις θρησκείες του Ιουδαϊσμού, του Χριστιανισμού και του Ισλάμ. Είναι η τοποθεσία πολλών σημαντικών θρησκευτικών ορόσημων, όπως το Δυτικό Τείχος, η Εκκλησία του Παναγίου Τάφου και ο Θόλος του Βράχου.

Μέκκα: Η πιο ιερή πόλη του Ισλάμ, η Μέκκα φιλοξενεί την Κάαμπα, έναν ιερό χώρο που οι μουσουλμάνοι είναι υποχρεωμένοι να επισκεφτούν τουλάχιστον μία φορά στη ζωή τους κατά τη διάρκεια του προσκυνήματος Χατζ.

Βαρανάσι: Το Βαρανάσι είναι μια πόλη στην Ινδία που θεωρείται μια από τις παλαιότερες πόλεις στον κόσμο που κατοικείται συνεχώς. Θεωρείται επίσης ιερή πόλη για τους Ινδουιστές. Το Βαρανάσι βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Γάγγη. Είναι ένας πολύ γνωστός χώρος για άτομα που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν την πνευματικότητά τους και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους για τον Ινδουισμό.

Λούρδη: Η Λούρδη είναι μια μικρή πόλη στα νοτιοδυτικά της Γαλλίας, αλλά είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο ως σημαντικός τόπος προσκυνήματος για τους Καθολικούς. Κάθε χρόνο, εκατομμύρια άνθρωποι ταξιδεύουν στο Ιερό της Παναγίας της Λούρδης για να αποτίσουν τα σέβη τους.

Bodh Gaya: Το Bodh Gaya είναι ένα μέρος θρησκευτικής σημασίας για τους Βουδιστές και βρίσκεται στην πολιτεία Μπιχάρ στην Ινδία. Πιστεύεται ότι είναι η τοποθεσία όπου ο Βούδας απέκτησε τη φώτιση. Είναι αγαπημένος προορισμός για βουδιστές από όλο τον κόσμο.

Ο θρησκευτικός τουρισμός έχει τη δυνατότητα να έχει μια σειρά από ευεργετικά αποτελέσματα, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης του διαπολιτισμικού διαλόγου, της προστασίας ιστορικών τόπων και της ενίσχυσης των τοπικών οικονομιών. Από την άλλη πλευρά, μπορεί επίσης να έχει ανεπιθύμητες συνέπειες, όπως αύξηση της πυκνότητας πληθυσμού, ζημιά στο φυσικό περιβάλλον και εμπορευματοποίηση παραδοσιακών τρόπων ζωής (Long & Brebbia, 1992).

Είναι απαραίτητο να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ των οικονομικών οφελών του θρησκευτικού τουρισμού και της απαίτησης διατήρησης και διατήρησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που προσελκύουν τουρίστες, προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του κλάδου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή υπεύθυνων τουριστικών πρακτικών και την ενεργό συμμετοχή στην τοπική κοινωνία (Morinis, 1992).

Συνολικά, ο θρησκευτικός τουρισμός είναι ένας αρκετά μεγάλος και ταχέως αναπτυσσόμενος τομέας της τουριστικής βιομηχανίας. Αυτό είναι μια άμεση αντανάκλαση της σημασίας της θρησκείας και της πνευματικότητας στη ζωή των ανθρώπων, καθώς και της επιθυμίας τους να μάθουν και να ασχοληθούν με τα έθιμα και τις πρακτικές μιας μεγάλης ποικιλίας κοινοτήτων (Eade & Sallnow, 2001, Jeniks, 2003, Kedar, 2008, Lipka et al. 2019).

2.1.5 Συνεδριακός Τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί ένα αναπτυσσόμενο είδος τουριστικής ανάπτυξης, το οποίο γίνεται διαρκώς και πιο δημοφιλές. Ο συνεδριακός τουρισμός συνεπάγεται (Jones, 2022):

- α. Ανάπτυξη συνεδριακού και εκθεσιακού τουρισμού στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων και στις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές της χώρας (περιοχές με επαρκή προσβασιμότητα, κυρίως αεροπορικώς και οδικώς, και δυνατότητες δραστηριοτήτων για τους συνέδρους και τους συνοδούς τους) με την ταυτόχρονη προβολή της χώρας ως τουριστικού προορισμού για διεθνή συνέδρια και εμπορικές εκθέσεις.
- β. Η δημιουργία συνεδριακών και εκθεσιακών εγκαταστάσεων μικρότερης κλίμακας σε μικρότερα αστικά κέντρα και άλλους τουριστικούς προορισμούς, με βάση κριτήρια όπως η ύπαρξη Α.Ε.Ι. ή ερευνητικά κέντρα, η παρουσία κυρίαρχου παραγωγικού τομέα στην περιοχή, η ύπαρξη σημαντικών στοιχείων του φυσικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ιστορικών τόπων, αθλητικών ή πολιτιστικών εκδηλώσεων κ.λπ.
- γ. Ενίσχυση της ελκυστικότητας των πόλεων και των τουριστικών περιοχών με τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των προϋπαρχουσών εγκαταστάσεων και τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων που είναι είτε αμιγώς συνεδριακά-εκθεσιακά κέντρα είτε συνδυασμοί αυτών των κέντρων με καταλύματα υψηλών προδιαγραφών
- δ. Αξιοποίηση υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος, που περιλαμβάνει τη μετατροπή μεγάλης κλίμακας εσωτερικών αθλητικών εγκαταστάσεων (όπως ολυμπιακές εγκαταστάσεις) σε χώρους συνεδρίων και εκθέσεων, καθώς και την αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση πολύτιμων παλαιών κτιρίων ως χώρων συνεδρίων-εκθέσεων.
- ε. Ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής στο πλαίσιο της βιομηχανίας του συνεδριακού και εκθεσιακού τουρισμού.

στ. Δημιουργία δεσμών μεταξύ του συνεδρίου και διαφόρων άλλων ειδών τουρισμού

2.1.6 Τουρισμός υγείας

Μία τάση που επικρατεί στο σύγχρονο τουρισμό, είναι ο τουρισμός υγείας, ο οποίος αντικατοπτρίζει την τάση των τουριστών να επισκέπτονται άλλες χώρες ή πόλεις για την παροχή υπηρεσιών υγείας. Στην ελληνική νομοθεσία, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον τουρισμό για ιαματική λουτρά και εναλλακτική ιατρική, η οποία είναι εξαιρετικά δημοφιλής στη χώρα.

Ακολουθούν ορισμένες στρατηγικές κατευθύνσεις για την οργάνωση και ανάπτυξη του χώρου, που εντοπίζονται στην ελληνική νομοθεσία (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013):

α) Η αξιοποίηση των φυσικών θερμικών πόρων για την ανάπτυξη ιαματικών περιοχών με τα ακόλουθα κριτήρια:

– Την αξία / φαρμακευτική αξία / θεραπευτικές ιδιότητες (με βάση σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα), σε συνδυασμό με την επάρκεια του φυσικού πόρου για τη βιωσιμότητα του επένδυση.

– Την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του φυσικού θερμικού πόρου.

– Το βαθμός χωρικής ένταξής τους σε περιοχές ευρύτερου τουριστικού ενδιαφέροντος.

– Την αξία / φαρμακευτική αξία / θεραπευτικές ιδιότητες (με βάση σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα).

– Την ευκαιρία να λήψης βοήθειας με ξενοδοχειακές υποδομές υψηλής ποιότητας, καθώς και άλλες συναφείς ανέσεις για ελεύθερο χρόνο, αναψυχή και αθλητικές δραστηριότητες.

β) Λήψη προφυλάξεων για την προστασία του φυσικού πόρου από τις βλαβερές συνέπειες της ρύπανσης και, γενικότερα, από κάθε είδους εκφυλισμό και

γ) Διαρκής παρακολούθηση της ποιότητας των θεραπευτικών παραγόντων, ανάπτυξη σχετικής επιστημονικής έρευνας και τεκμηρίωσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων σε συνδυασμό με τις τεχνικές που εφαρμόζονται και εκπαίδευση και εξειδίκευση επιστημονικού και μη προσωπικού.

δ) Ανάδειξη και καθορισμός λουτρόπολης σε περιοχές που διαθέτουν φυσικούς ιαματικούς πόρους (φυσικά νερά, ατμοί, φυσικά αέρια, άργιλοι κ.λπ.), και όπου υπάρχει ολοκληρωμένη προσφορά τουριστικών δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών με επίκεντρο την παροχή θέρμανσης, υγείας. Οι υπηρεσίες ευεξίας και αποκατάστασης έχουν ήδη αναπτυχθεί ή μπορούν να αναπτυχθούν στο μέλλον.

ε) Η ίδρυση κέντρων θεραπευτικού τουρισμού γενικά (ιαματικό, θαλασσοθεραπεία, υδροτουρισμός - spa, τουρισμός ευεξίας κ.λπ.) με έμφαση στο συνδυασμό πρόληψης / θεραπείας - αποκατάστασης, αναψυχής και διακοπών σε περιοχές όπου διαθέτουν, σύμφωνα με αντικείμενο «θεραπεία», κατάλληλους πόρους, ιδιαίτερα σε ανεπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές της χώρας με καλή προσβασιμότητα

2.1.7 Σκοτεινός Τουρισμός

Ο σκοτεινός τουρισμός είναι ένα είδος τουρισμού που περιλαμβάνει την επίσκεψη τοποθεσιών που συνδέονται με το θάνατο ή την τραγωδία. Ο όρος «σκοτεινός τουρισμός» μπορεί να αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με τον Smith (1998), οι τοποθεσίες που συνδέονται με συγκρούσεις ή μάχες καθώς και τόπους βασανιστηρίων είναι πιθανό να προσελκύσουν μεγαλύτερο αριθμό τουριστών από οποιαδήποτε άλλη κατηγορία αξιοθέατων, σήμερα, ενώ παλαιότερες μορφές σκοτεινού τουρισμού έχουν ξεπεραστεί στη σημερινή κοινωνία.

Κατά τον προσδιορισμό της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης για τουριστικούς προορισμούς, πρέπει να ληφθεί υπόψη το διάχυτο και διαρκώς διευρυμένο φαινόμενο που είναι γνωστό ως «σκοτεινός τουρισμός». Οι Lennon και Foley (1996) όρισαν τα φαινόμενα των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον θάνατο και κατέληξαν στον όρο «σκοτεινός τουρισμός» για να αποτυπώσουν αυτό το ευδιάκριτο μοτίβο που επεκτείνεται με την πάροδο του χρόνου. Ο Seaton (1996) επινόησε τον όρο «θανατοτουρισμός» για να αναφερθεί στην ίδια εμπειρία. Το έκανε αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι δεν είναι μόνο ένα σύγχρονο φαινόμενο, αλλά έχει ρίζες σε προγενέστερες ιστορικά περιόδους. Ο Blom (2000) μπόρεσε να προσδιορίσει ένα σαφές υποσύνολο στα κίνητρα των ανθρώπων που επιλέγουν αυτό το είδος τουρισμού και χρησιμοποίησε τον όρο «νοσηρός τουρισμός» για να περιγράψει αυτό το φαινόμενο.

Η γοητεία νοσηρών θεμάτων όπως ο θάνατος, η καταστροφή και το μακάβριο έχει τη δυνατότητα να γίνει σημαντικό στοιχείο της ταξιδιωτικής και τουριστικής βιομηχανίας σε όλο τον κόσμο, και ιδιαίτερα στην Ευρώπη. Ο ενδιαφερόμενος συμμετέχων έχει την ευκαιρία να «έρθει σε επαφή με τον πραγματικό ή αναδημιουργημένο θάνατο» μέσω της πρακτικής του σκοτεινού τουρισμού (Stone, 2005).

Στο πιο μακάβριο άκρο αυτού του φάσματος, τα αξιοθέατα ταξινομούνται κυρίως με βάση τον πραγματικό, τον πρόσφατο και τον πραγματικό θάνατο. Είναι πολύ συνηθισμένο μία τοποθεσία θανάτου να αποτελεί αξιοθέατο σε μία πόλη, όπως στο Άουσβιτς ή η τοποθεσία των Δίδυμων Πύργων στη Νέα Υόρκη (Powell, 2005).

2.1.8 Κινηματογραφικός Τουρισμός

Ο κινηματογραφικός τουρισμός, ταξινομείται από πολλούς ερευνητές και ως «πολιτιστικός τουρισμός». Ακόμη, σχετίζεται με το γεγονός ότι ορισμένα μέρη έχουν γίνει πιο γνωστά ως άμεσο αποτέλεσμα της προβολής τους σε ταινίες και τηλεοπτικές σειρές. Τα ταξίδια κάθε είδους σε προορισμούς που παρέχουν στους επισκέπτες ευκαιρίες να ασχοληθούν με τον

κόσμο του κινηματογράφου με οποιαδήποτε ιδιότητα αναφέρονται ως «κινηματογραφικός τουρισμός» (Borowiecki & Castiglione, 2016).

Για παράδειγμα, σύμφωνα με την Tzanelli (2016), η ταινία Avatar έχει εξελιχθεί σε μια επιτυχημένη τουριστική και διαφημιστική επωνυμία. Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Zhangjiajie, το οποίο βρίσκεται στην επαρχία Χουνάν στη νότια Κίνα και χρησιμεύει ως σκηνικό για την ταινία, προσελκύει έναν αυξανόμενο αριθμό τουριστών τα τελευταία χρόνια. Οι τουρίστες μπορούν να οδηγήσουν ένα εναέριο τελεφερίκ για να διασχίσουν το κατάφυτο δάσος και τα πανύψηλα βουνά για να εκτιμήσουν την ομορφιά της φύσης.

Οι θετικές και επιβλαβείς επιπτώσεις του κινηματογραφικού τουρισμού γίνονται ορατές στον προορισμό και οι μελέτες αποκαλύπτουν το εύρος αυτών των επιπτώσεων. Σύμφωνα με τους Yoon et. al. (2015), οι ντόπιοι ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν αρνητικές επιπτώσεις ως άμεσο αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των τουριστών, γεγονός που δημιουργεί περαιτέρω προβλήματα διαχείρισης των πόρων, σε πολλές περιπτώσεις.

Τα εννοιολογικά πλαίσια για τον κινηματογραφικό τουρισμό έχουν αναπτυχθεί και επεκταθεί σύμφωνα με μεταγενέστερη έρευνα, η οποία στηρίχτηκε στα θεμέλια που δημιουργήθηκαν για τη βιομηχανία τη δεκαετία του 1990. Αυτή η συλλογή μελετών καταδεικνύει μια βαθύτερη σχέση μεταξύ κινηματογραφικών ταινιών και τουρισμού, υποδηλώνοντας ότι απαιτείται πρόσθετη έρευνα.

Επιπλέον, εκτός από τις προαναφερθείσες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, προωθούνται και άλλες ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν μιας περιοχής. Είναι δυνατή η σύνδεση αυτών των μορφών με τους τοπικούς τουριστικούς πόρους και τις οικονομικές δραστηριότητες κάθε περιοχής (βιομηχανία ενέργειας, ψάρεμα, κυνήγι κ.λπ.).

Εκτός από τη χρήση τους για αποκατάσταση τοπίου, τα αδρανοποιημένα λατομεία μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για προσπάθειες που σχετίζονται με τον τουρισμό, όπως η ανάπτυξη θεματικών πάρκων ή άλλων τύπων τουρισμού (Άρθρο 6 - Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2013).

2.1.9. Θαλάσσιος τουρισμός

Το είδος τουρισμού το οποίο είναι γνωστό ως «θαλάσσιος τουρισμός» μπορεί να ανιχνεύσει τις ρίζες του μέχρι την αρχαιότητα, τουλάχιστον όσον αφορά τα θαλάσσια ταξίδια. Οι περιηγήσεις που πραγματοποιήθηκαν στην αρχαία Ελλάδα, καθώς και οι ομαδικές ναυλώσεις που έκαναν οι Ρωμαίοι πολίτες για να παρακολουθήσουν θεάματα, καθώς και αυτές που πραγματοποιήθηκαν σε όλο τον Μεσαίωνα για θρησκευτικούς λόγους, θεωρούνται γενικά ως

τα πρώτα είδη θαλάσσιου τουρισμού. Τον 19ο αιώνα, αναπτύχθηκε στη Μεγάλη Βρετανία το πιο σύγχρονο είδος θαλάσσιας περιήγησης με τη μορφή κρουαζιέρας. Στην Ελλάδα, από την άλλη, η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού στα ελληνικά ύδατα και με τα ελληνικά πλοία ξεκίνησε μόλις τη δεκαετία του 1950, όταν οι θάλασσες καθαρίστηκαν από ναρκοπέδια. Εκείνη την εποχή, οι τουρίστες ξεκινούν στον τουρισμό χρησιμοποιώντας προσωπικά σκάφη ή ενοικιαζόμενα σκάφη αναψυχής μικρότερου μεγέθους. Ως θαλάσσιο τουρισμό, μπορούμε να περιγράψουμε κάθε τουριστική δραστηριότητα που έχει ως κυρίαρχο κίνητρο τη θάλασσα και τις ακτές της – είτε ως πεδίο τουριστικών δραστηριοτήτων είτε ως ιδιαίτερο ενδιαφέρον, συχνά με αθλητική ή πολιτιστική διάσταση, αλλά όχι απαραίτητα με μία συγκεκριμένη μορφή. Ο τουρισμός περιλαμβάνει δραστηριότητες σε υδάτινες επιφάνειες, όπως για παράδειγμα λίμνες και ποτάμια (Πλακιώτη, 2013).

Σύμφωνα με την έρευνα, ο θαλάσσιος τουρισμός μπορεί να χωριστεί στις ακόλουθες κατηγορίες: παράκτιος τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως το κολύμπι, το θαλάσσιο σκι και το windsurfing. υποθαλάσσιος τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως καταδύσεις και υποβρύχια σκάφη· θαλάσσιος τουρισμός φύσης, ο οποίος περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως θαλάσσια παρατήρηση θηλαστικών και ενυδρεία· θαλάσσιος αλιευτικός τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει την παρακολούθηση της αλιευτικής διαδικασίας· θαλάσσιος πολιτιστικός τουρισμός, ο οποίος περιλαμβάνει θαλάσσια μουσεία και μουσειακά πλοία· και τον θαλάσσιο αθλητικό τουρισμό, που περιλαμβάνει αγώνες σκαφών. Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι σήμερα μια από τις πιο δυναμικές μορφές τουρισμού. Διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στις τουριστικές οικονομίες των εθνών στα οποία έχει εξελιχθεί και επιδεικνύει σημαντικές τάσεις συνεχιζόμενης επέκτασης (Πλακιώτη, 2013).

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι ο θαλάσσιος τουρισμός είναι μια βασική αγορά σε όλο τον κόσμο με σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια, είναι εμφανώς δύσκολο να καταγραφούν δεδομένα και στατιστικά στοιχεία για τον προσδιορισμό του πραγματικού μεγέθους του κλάδου. Αυτό είναι ένα πρόβλημα παρά το γεγονός ότι ο θαλάσσιος τουρισμός είναι ένας από τους πιο κερδοφόρους κλάδους στον κόσμο. Λόγω της προαναφερθείσας πραγματικότητας, η μέθοδός του είχε ως αποτέλεσμα μικρότερο μέγεθος θαλάσσιου τουρισμού, όπως μετριέται με το ποσοστό συμμετοχής του στη συνολική τουριστική δραστηριότητα κάθε περιοχής. Επιπλέον, η ακριβής εκτίμηση μιας συγκεκριμένης μορφής τουρισμού περιλαμβάνει μόνο δραστηριότητες όπως η ταξιδιωτική κρουαζιέρα και το yachting, ενώ άλλες δραστηριότητες όπως ο καταδυτικός τουρισμός αποτελούν μεγαλύτερη πρόκληση όσον αφορά τις εκτιμήσεις, επειδή δεν υπάρχουν διαθέσιμες διεθνείς πληροφορίες επί του παρόντος. Το γεγονός ότι ο παγκόσμιος τομέας του θαλάσσιου τουρισμού είχε προβλεφθεί να ανέλθει σε 174 δισεκατομμύρια ευρώ το 2005, που αντιστοιχεί στο 10,5% των συνολικών τουριστικών δαπανών, είναι ενδεικτικό του χαρακτήρα του. Το κόστος μετακίνησης και

διαβίωσης σε παράκτιες τοποθεσίες δεν λαμβάνεται υπόψη σε αυτήν την αξιολόγηση, αν ήταν, το ποσοστό θα ήταν πολύ μεγαλύτερο (Γλακιώτη, 2013).

Είναι σαφές ότι ο τζίρος είναι εξαιρετικά σημαντικός καθώς οι επιπτώσεις του επηρεάζουν τις εθνικές οικονομίες, και ιδιαίτερα τους νησιωτικούς και παραθαλάσσιους προορισμούς, καθώς ο θαλάσσιος τουρισμός είναι μια από τις πρωταρχικές οικονομικές δραστηριότητες των περιοχών αυτών (Γλακιώτη, 2013).

2.2. Παρουσίαση τριών μορφών εναλλακτικού τουρισμού

2.2.1. Τουρισμός περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας είναι ένα υποσύνολο του τουρισμού που δίνει έμφαση σε στοιχεία κινδύνου, ενθουσιασμού, και απροσδόκητα ευχάριστα. Ο τουρισμός εξερευνήσεων και η πρόσβαση σε δυσπρόσιτες τοποθεσίες είναι οι πρωταρχικές δραστηριότητες που συνθέτουν τον τουρισμό περιπέτειας. Οι εξερευνήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν σε ποικίλα περιβάλλοντα, όπως δάση, ζούγκλες, βουνά και ούτω καθεξής. Αυτό το είδος τουρισμού ενσωματώνει δραστηριότητες επιβίωσης και προσανατολισμού, οι στόχοι των οποίων είναι να μάθουν τους τουρίστες πώς να επιβιώνουν σε δύσκολα περιβάλλοντα και να βελτιώσουν τις δεξιότητες επιβίωσης. Επιπλέον, στο πεδίο αυτό εντάσσεται η τουριστική βιομηχανία που περιβάλλει το κυνήγι και τα σαφάρι. Λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής και της μονοτονίας των καθημερινών του δραστηριοτήτων, ο αριθμός των ατόμων που συμμετέχουν στον τουρισμό περιπέτειας αυξάνεται παγκοσμίως (Hall et. al., 2008). Αυτή η τάση είναι μια προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου που ζει στις μεγάλες πόλεις να ικανοποιήσει την ανάγκη του για χαλάρωση.

Για τον ορισμό του τουρισμού περιπέτειας, είναι απαραίτητο να διερευνηθούν πρώτα τα πνευματικά θεμέλια της βιομηχανίας. Ως εκ τούτου, εννοιολογικά, είναι γνωστό ότι είναι μια πολύπλευρη δραστηριότητα που αποτελείται από το συστατικό της περιπέτειας σε σχέση με τη δραστηριότητα του ταξιδιού. Τα ταξίδια και οι νέες συναρπαστικές εμπειρίες είναι τα δύο θεμελιώδη στοιχεία του τουρισμού περιπέτειας.

Ο όρος "περιπέτεια" αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων, καθώς και σε μια ποικιλία εμπειριών. Ωστόσο, οι ιδιότητες που βρίσκει κάθε άτομο ελκυστικές στις περιπέτειες είναι μοναδικές και εξατομικευμένες. Επιπλέον, η περιπέτεια γίνεται κατανοητή και αντιληπτή διαφορετικά σε όλους τους πολιτισμούς που συνθέτουν την κοινωνία. Το τέλος κάθε περιπέτειας είναι άγνωστο αφού δεν εμπεριέχει μόνο ένα στοιχείο κινδύνου, αλλά και μια πτυχή κινδύνου. Εκτός από το γεγονός ότι το αποτέλεσμα της περιπέτειας είναι άγνωστο,

διεγείρει τις αισθήσεις, δίνει στο άτομο μια αίσθηση ελευθερίας και ικανοποιεί την επιθυμία να ανακαλύψει και να ξεπεράσει τα εμπόδια (Black and Bricker, 2015).

Ως αποτέλεσμα της έρευνας που διεξήχθη από διάφορους ειδικούς, η προέλευση του τουρισμού περιπέτειας βρίσκεται στη βιομηχανία αναψυχής και ψυχαγωγίας. Επιπλέον, στη δεκαετία του 1980, αναπτύχθηκαν μοντέλα αναψυχής, όπου η εμπειρία του ελεύθερου χρόνου συσχετίστηκε με την εμπειρία του κινδύνου. Και οι δύο αυτοί παράγοντες συλλογικά οδήγησαν στην ανάπτυξη του τουρισμού περιπέτειας (Kane and Tucker 2004).

Ο Ewert τόνισε μια διάκριση που είναι πολύ σημαντικό να έχουμε κατά νου μεταξύ ταξιδιών περιπέτειας και αναψυχής περιπέτειας. Η κύρια διάκριση έγκειται στο γεγονός ότι τα ταξίδια περιπέτειας είναι μια δραστηριότητα περισσότερο προσανατολισμένη προς τις επιχειρήσεις, στην οποία εμπλέκονται ενδιαφερόμενα μέρη και παίκτες (Ewert, 1987).

Σύμφωνα με τον Wall (1996), οι ορισμοί του τουρισμού περιπέτειας που βασίζονται σε μοντέλα αναψυχής και επικεντρώνονται στον κίνδυνο είναι ανεπαρκείς για να αντιπροσωπεύσουν επαρκώς την πλήρη εμπειρία του τουρισμού περιπέτειας. Αυτοί οι τύποι ορισμών βασίζουν τον τουρισμό περιπέτειας σε μοντέλα αναψυχής.

Σύμφωνα με τον Weber (2001), μια δράση θεωρείται περιπέτεια όταν περιλαμβάνει μια σειρά από όψεις, συμπεριλαμβανομένου του συνδυασμού κινδύνου και στοιχείων που βιώνονται μέσω των αισθήσεων.

Σύμφωνα με τους Cater και Pomfret (2006), τα σημαντικά συστατικά των δραστηριοτήτων περιπέτειας δεν περιλαμβάνουν μόνο το κίνητρο κινδύνου αλλά και σε άλλες αξίες όπως η εσωτερική αίσθηση του ανταγωνισμού και της ψυχαγωγίας. Οι Cater και Pomfret βλέπουν αυτό ως έναν από τους λόγους για τους οποίους οι δραστηριότητες περιπέτειας είναι τόσο δημοφιλείς. Ο τουρισμός περιπέτειας ορίζεται από την AdventureTravel Trade Association (ATTA) ως ένα ταξίδι που περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο ή τρία δομικά στοιχεία: τη φυσική δραστηριότητα, το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική απορρόφηση.

Μια πλήρης ταξιδιωτική εμπειρία μπορεί να παρασχεθεί στον ταξιδιώτη με τη χρήση αυτών των τριών θεμελιωδών στοιχείων (UNWTO, 2014). Σύμφωνα με τη διατριβή που παρουσίασε ο Hall, ο τουρισμός περιπέτειας είναι μια μορφή εμπορικής δραστηριότητας που μπορεί να οριστεί ως η συνειδητή αναζήτηση κινδύνου. Επομένως, η βιομηχανία περιπέτειας είναι μια ευρεία κατηγορία που καλύπτει μια ποικιλία διαφορετικών τύπων δραστηριοτήτων υπαίθριου τουρισμού, πολλές από τις οποίες διατίθενται στο εμπόριο σε τουρίστες και περιλαμβάνουν δραστηριότητες στις οποίες οι συμμετέχοντες αλληλεπιδρούν με το φυσικό περιβάλλον ενώ βρίσκονται μακριά από τον συνήθη βιότοπό τους και παρέχουν στοιχεία για την προθυμία τους να αναλάβουν κινδύνους. Το αποτέλεσμα αυτών των δραστηριοτήτων καθορίζεται, εν μέρει,

από το επίπεδο εμπειρίας του συμμετέχοντος καθώς και από τη διαχείριση της τουριστικής του εμπειρίας.

Σύμφωνα με τους Ewert και Jamieson (2003), ο όρος «τουρισμός περιπέτειας» αναφέρεται σε μια αυτοκαθοδηγούμενη μορφή ψυχαγωγικής δραστηριότητας που περιλαμβάνει τη διανυκτέρευση σε φυσικά περιβάλλοντα. Αυτή η δραστηριότητα φέρνει τον συμμετέχοντα σε στενή εγγύτητα με το φυσικό περιβάλλον και ο σχεδιασμός της δραστηριότητας ενσωματώνει στοιχεία που πραγματοποιούνται μέσω πραγματικού κινδύνου και απειλής για την ασφάλεια του συμμετέχοντος. Είναι δύσκολο να προβλεφθούν τα αποτελέσματά του και οι δραστηριότητες που θα προκύψουν από αυτά λόγω καταστάσεων (Ewert and Jamieson, 2003).

Επομένως, η ενασχόληση με επικίνδυνες δραστηριότητες είναι ενδεικτική μιας κατάστασης που ο συμμετέχων θα πρέπει να διαχειριστεί σε πολλαπλά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του σωματικού, του διανοητικού και του συναισθηματικού (Carnicelli-Filho et. al., 2010).

Στον τομέα του τουρισμού περιπέτειας, το προϊόν τουρισμού περιπέτειας διαθέτει υψηλά επίπεδα εξειδικευμένου κινδύνου, κρίσεις που είναι προκλητικές, καθώς και σημαντικά ποσά χρόνου και χρήματος. Τα έντονα συναισθήματα είναι επίσης ένα πρωταρχικό συστατικό, μαζί με έναν πλούτο γνώσεων που σχετίζονται με ικανότητες που αποκτήθηκαν μέσω της επιτυχημένης πλοήγησης σε δύσκολες καταστάσεις (Buckley, 2014) (Κακκουλίδης, 2018).

2.2.2.Οίκο-τουρισμός

Ο οικοτουρισμός είναι ένα είδος αγροτικού τουρισμού που είναι περιβαλλοντικά υπεύθυνο και εστιάζει στην απόκτηση εμπειριών και γνώσεων για τη φύση. Διαφοροποιείται από τον παραδοσιακό τουρισμό με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι χαμηλού αντίκτυπου, μη καταναλωτικός και εστιασμένος στην κοινότητα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, θα αναπτυχθεί σε φυσικά περιβάλλοντα, όπου αναπόφευκτα θα συμβάλει στη διατήρηση και τη συντήρηση αυτών των περιβαλλόντων. Σύμφωνα με τον Σφακιανάκη (2000: 186), ο οικοτουρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- i. Το σημείο διακοπών στον οικοτουρισμό είναι η φύση, με όλα τα οικοσυστήματα και τα διάφορα είδη άγριας ζωής που διαθέτει. Αυτό το φυσικό σκηνικό πρέπει πραγματικά να είναι αυθεντικό, χωρίς ίχνος ανθρώπινης παρέμβασης για να αλλάξει την εμφάνισή του με οποιονδήποτε τρόπο.
- ii. Η ευαισθητοποίηση για το φυσικό τοπίο περιβάλλει τον τουριστικό χώρο. Στόχος του οικοτουρισμού είναι οι επισκέπτες να μάθουν και να εκτιμήσουν το φυσικό περιβάλλον που επισκέπτονται. Ωστόσο, αυτό πρέπει να γίνει με τρόπο που να διασφαλίζει ότι κανείς ή τίποτα

δεν θα ζημιωθεί στη διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να διατηρηθεί σε τέτοια κατάσταση ώστε τόσο η σημερινή γενιά όσο και οι επόμενες γενιές να μπορούν να το χρησιμοποιούν με τον ίδιο τρόπο.

iii. Τα πιθανά οφέλη για την κοινότητα εν γένει. Ο οικότουρισμός πρέπει οπωσδήποτε να είναι επικεντρωμένος στην κοινότητα. Είναι επιτακτική ανάγκη να θεμελιωθεί στις τοπικές υποδομές για να διανέμει τα κέρδη της στους ανθρώπους, ενισχύοντας έτσι τα εισοδήματά τους και επιτρέποντάς τους, με τη σειρά τους, να τα αξιοποιήσουν για τη βελτίωση της κοινωνίας και του τοπικού περιβάλλοντος.

iv. Αντι-μαζικότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία και βιωσιμότητα: ο οικότουρισμός χαρακτηρίζεται από την αντι-μαζικότητα, την ευαισθησία και τη βιωσιμότητά του. Αξιοποιεί τις υποδομές που υπάρχουν ήδη και κάνει ό,τι είναι δυνατό για να διατηρήσει τη φυσική ισορροπία.

v. Η απαίτηση για εμπειρίες, η γνωριμία με τη φύση, η απόκτηση γνώσεων για τη φύση και η ζήτηση για εμπειρίες: Οι άνθρωποι που αγαπούν τον οικότουρισμό θέλουν να μάθουν τη φύση, να γνωρίσουν τους νόμους της και να αποκτήσουν εμπειρίες σε βάθος χρόνου από την καθημερινότητα της πόλης.

Ο όρος «οικότουριστικά προϊόντα» αναφέρεται σε εκείνα τα είδη και τις υπηρεσίες που προέρχονται από το φυσικό περιβάλλον ή φιλοτεχνούνται από τους κατοίκους της περιοχής (Λούστης, 2021).

2.2.3.Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμου τουρισμού ανάπτυξης και πολλαπλής δραστηριότητας σε αγροτικές περιοχές που παρέχει στους επισκέπτες την ευκαιρία να απολαύσουν τις διακοπές τους σε ένα ήσυχο μέρος, κοντά στη φύση και στους απλούς χωρικούς που είναι ακόμα δεμένοι με τη γη και τη γη και τις τοπικές παραδόσεις. Πρόκειται για μία ήπια μορφή πολυδραστικότητας στον αγροτικό χώρο.

Αυτός ο τύπος διακοπών διακρίνεται για την αυθεντικότητά του λόγω του γεγονότος ότι οι επισκέπτες έρχονται σε άμεση επαφή με το γύρω φυσικό περιβάλλον καθώς και με τις ρουτίνες και τις δραστηριότητες της τυπικής ημέρας των ντόπιων αγροτών. Ο συνδυασμός του χρόνου διακοπών με την ευκαιρία συμμετοχής σε εθελοντική εργασία είναι μια στρατηγική που έχει αποδειχθεί ότι αυξάνει τον αριθμό των επισκεπτών με συγκεκριμένα ενδιαφέροντα, γεγονός που με τη σειρά του συμβάλλει στη διατήρηση των πολιτιστικών παραδόσεων και στην προστασία του φυσικού κόσμου.

Στον αρχικό ορισμό του αγροτουρισμού της Διατμηματικής Επιτροπής (1983), τονίστηκε ότι αγροτουρισμός είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε μία αγροτική περιοχή, σε μικρές μονάδες, οικογενειακή ή συνεταιριστική μορφή και ότι είναι συμπληρωματική της κύριας δραστηριότητας που ασχολείται με τη γεωργία. Με την ίδια λογική, οι αγροτικές περιοχές και η αγροτική ανάπτυξη αυξήθηκαν με την πάροδο του χρόνου. Έτσι, πλησίασαν περισσότερο το αστικό μοντέλο και δανείστηκαν πολλά από τα στοιχεία του, παρέχοντας ανώτερες συνθήκες διαβίωσης.

Ιστορικά, η πρώτη εμφάνιση του αγροτικού τουρισμού και του αγροτουρισμού εντοπίζεται τον 19ο αιώνα, όταν οι αστικοί κάτοικοι της εποχής πραγματοποιούσαν εκδρομές με τρένα. Αυτή η περίοδος θεωρείται η αρχή της σύγχρονης τουριστικής βιομηχανίας. Ο αγροτουρισμός, από την άλλη πλευρά, ως πιο οργανωμένο και εναλλακτικό είδος τουρισμού, εμφανίζεται μόλις τη δεκαετία του 1960 στις Ηνωμένες Πολιτείες (Γεωργία και κτηνοτροφικός τουρισμός). Στη χώρα μας, τα πρώτα είδη αγροτουριστικής δραστηριότητας χρονολογούνται από το 1984, όταν ιδρύθηκαν οι πρώτες γυναικείες λέσχες αγροτουριστικών συνεταιρισμών (Πέτρα Λέσβου, Αμπελάκια, Αράχωβα και Μαστιχοχώρια Χίου). Αυτοί οι σύλλογοι ενθάρρυναν τις ντόπιες γυναίκες να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αγροτουρισμού (Ιακωβίδου, 2006) (Σαρκισιάν, 2013).

Ο αγροτουρισμός, γνωστός και ως αγροτικός τουρισμός, είναι ένα είδος τουρισμού που εστιάζει σε αγροτικές εμπειρίες. Περιλαμβάνει επισκέψεις σε αγροκτήματα, αγροτικές περιοχές ή άλλα αγροτικά περιβάλλοντα για την συμμετοχή σε γεωργικές δραστηριότητες, πολιτιστικές πρακτικές και τοπικές παραδόσεις. Ο στόχος του αγροτουρισμού είναι να προσφέρει στους επισκέπτες μια αυθεντική και καθηλωτική εμπειρία που τους συνδέει με την τοπική κοινωνία και το περιβάλλον.

Οι δραστηριότητες αγροτουρισμού μπορεί να περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα εμπειριών, όπως επίσκεψη σε αμπελώνες και οινοποιεία, συλλογή φρούτων και λαχανικών, συμμετοχή σε αγροτικές εργασίες, παρακολούθηση τυροκομίας, εκμάθηση για τη μελισσοκομία και εμπειρία αγροτικών γιορτών και παραδόσεων. Οι επισκέπτες μπορούν επίσης να μείνουν σε αγροτικά καταλύματα, όπως αγροικίες, bed and breakfast ή θέρετρα αγροτουρισμού, και να δειπνήσουν με τοπικά παραγόμενα τρόφιμα.

Ο αγροτουρισμός συνδέεται συχνά με τον αειφόρο τουρισμό, καθώς προωθεί τη διατήρηση του περιβάλλοντος, υποστηρίζει τις τοπικές κοινότητες και οικονομίες και διατηρεί τις τοπικές παραδόσεις και πολιτισμούς. Μπορεί επίσης να αποτελέσει πηγή εισοδήματος για αγρότες μικρής κλίμακας και αγροτικές κοινότητες, συμβάλλοντας στη διαφοροποίηση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων και στην παροχή ευκαιριών για αγροτική ανάπτυξη.

Ο αγροτουρισμός γίνεται όλο και πιο δημοφιλής τα τελευταία χρόνια, καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι αναζητούν αυθεντικές και ουσιαστικές ταξιδιωτικές εμπειρίες που υπερβαίνουν τις παραδοσιακές τουριστικές προσφορές. Συμπερασματικά, ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που προσφέρει μια μοναδική και καθηλωτική εμπειρία που μπορεί να ωφελήσει τόσο τους επισκέπτες όσο και τις τοπικές κοινωνίες (Σαρκισιάν, 2013).

Κεφάλαιο 3: Εκπαιδευτικός Τουρισμός

3.1 Ορισμός

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός είναι μια μορφή ταξιδιού που συνεπάγεται τη μετάβαση σε διαφορετικές τοποθεσίες με πρωταρχικό στόχο την απόκτηση πληροφοριών και την ενίσχυση της κατανόησης μιας ποικιλίας θεμάτων. Συνεπάγεται την έκθεση και την απόκτηση γνώσεων σχετικά με ποικίλους πολιτισμούς, ιστορικές περιόδους, γλωσσικές παραδόσεις και το φυσικό περιβάλλον (Richards, 2013).

Βιωματικές εμπειρίες μάθησης που έχουν προγραμματιστεί ώστε να είναι ελκυστικές, διαδραστικές και ενημερωτικές περιλαμβάνονται στον εκπαιδευτικό τουρισμό. Ο εκπαιδευτικός τουρισμός δεν περιορίζεται σε παραδοσιακές αίθουσες διδασκαλίας ή αίθουσες διαλέξεων. Σκοπός αυτής της προσπάθειας είναι να προσφέρει στους τουρίστες μια ολοκληρωμένη και σε βάθος εκπαιδευτική εμπειρία που υπερβαίνει το πεδίο εφαρμογής των συμβατικών εγχειριδίων ή των διαδικτυακών πόρων (Kim & Park, 2010).

Το θέμα που τον ενδιαφέρει και οι στόχοι του τουρίστα παίζουν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της μορφής που μπορεί να λάβει ο εκπαιδευτικός τουρισμός. Για παράδειγμα, μπορεί να περιλαμβάνει επίσκεψη σε μουσεία, ιστορικά μέρη και πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκτός από τη συμμετοχή σε δραστηριότητες όπως μαθήματα γλώσσας, μαθήματα μαγειρικής και υπαίθριες εμπειρίες. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δυνατότητες συμμετοχής των επισκεπτών σε προγράμματα εθελοντικής εργασίας ή εκπαίδευσης υπηρεσιών, τα οποία τους δίνουν τη δυνατότητα να ανταποδίδουν τις κοινότητες στις οποίες επισκέπτονται ενώ ταυτόχρονα αποκτούν νέες ικανότητες και πληροφορίες.

Οι ταξιδιώτες μπορούν να αποκτήσουν βαθύτερη κατανόηση και σεβασμό για διαφορετικούς πολιτισμούς και απόψεις συμμετέχοντας στον εκπαιδευτικό τουρισμό, που είναι ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα αυτού του τύπου διακοπών. Επίσης, μπορεί να δημιουργήσει ένα αίσθημα παγκόσμιας ιθαγένειας, να ενισχύσει την προσωπική ανάπτυξη και ανάπτυξη, να διευρύνει τους ορίζοντες και να διευρύνει την προοπτική κάποιου. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός τουρισμός έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων και οικονομιών, προωθώντας τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και παρέχοντας υποστήριξη σε τοπικές εταιρείες.

Γενικά, ο εκπαιδευτικός τουρισμός είναι μια επιθυμητή μορφή ταξιδιού, καθώς προσφέρει στους επισκέπτες ουσιαστικές και ικανοποιητικές εμπειρίες ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνει τη διαπολιτισμική κατανόηση και τις περιβαλλοντικά υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές.

Όταν ο εκπαιδευτικός τουρισμός, και ιδιαίτερα ο φοιτητικός τουρισμός, λαμβάνει χώρα σε περιόδους του χρόνου που δεν θεωρούνται ως πολυάσχολοι για τον τουρισμό, παρουσιάζει μια σειρά από ευκαιρίες για την τουριστική επιχείρηση στην περιοχή όπου εμφανίζεται, που διαφορετικά δεν θα ήταν διαθέσιμες. Ο όρος «εκπαιδευτικός τουρισμός» αναφέρεται σε ένα είδος τουρισμού που κατηγοριοποιείται σε «ειδικούς» και «εναλλακτικούς» τύπους τουρισμού. Ο εκπαιδευτικός τουρισμός διαμορφώνεται από την εκπαιδευτική φιλοσοφία της μετατόπισης της εστίασης προς τη βιωματική μάθηση και ασκείται με μεθοδικό τρόπο.

Η περιοχή αλληλεπιδρά με παράγοντες όπως η προσφορά, η ζήτηση, οι εντυπώσεις και οι εμπειρίες (τουριστικές και εκπαιδευτικές) μαθητών και εκπαιδευτικών, το μαθητικό τουριστικό προϊόν (τόπος, άτομα που εμπλέκονται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο), μεταφορικά μέσα, οργανισμοί και υπηρεσίες (θεσμική παράγοντες), και τέλος τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς που συμμετέχουν οργανώνοντας και υποστηρίζοντας φοιτητικά τουριστικά πακέτα διακοπών, θεωρούνται μέρος του συστήματος που αφορά τον εκπαιδευτικό τουρισμό.

Η έννοια του εκπαιδευτικού τουρισμού μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: ο εκπαιδευτικός τουρισμός είναι μια εξειδικευμένη μορφή τουρισμού που συνήθως αφορά νεότερους ανθρώπους που οδηγούνται στον τουρισμό από εκπαιδευτικά ενδιαφέροντα. Οι προορισμοί αυτών των επισκέψεων προορίζονται να είναι μέρη με σημαντική ιστορία ή πολιτισμό που σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο (Λαγός, 2005). Η αναζήτηση της γνώσης μέσω των ταξιδιών και η επιθυμία του ατόμου να γνωρίσει τον κόσμο ταξιδεύοντας εμπνέουν στον εκπαιδευτικό τουρισμό. Επομένως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο εκπαιδευτικός τουρισμός εστιάζει στα κίνητρα της μάθησης και περιλαμβάνει σχολικές δραστηριότητες και πολυήμερες εκδρομές καθώς και ταξίδια στο εξωτερικό για παρόμοιο σκοπό (Cooper, 2003).

Ο μαθητικός τουρισμός συχνά συγχέεται με την έννοια του σχολικού εκπαιδευτικού τουρισμού στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Αυτή η σύγχυση μπορεί να ξεκαθαριστεί σημειώνοντας ότι ο σχολικός εκπαιδευτικός τουρισμός αφορά εκδρομές και ταξίδια κάθε είδους που ξεκινούν στο χώρο του σχολείου και πραγματοποιούνται κατά τις σχολικές ώρες (Βούκουνας, 2003).

Σύμφωνα με την Καρνάβα (2017):

«Ο εκπαιδευτικός τουρισμός είναι μια μορφή του μαθησιακού τουρισμού, στον οποίο το τουριστικό προϊόν αποτελεί η μάθηση και η τουριστική της πελατεία έχει θεσμική σχέση με τη μάθηση. Έτσι ο εκπαιδευτικός τουρισμός, έχοντας ως κύριο τουριστικό προϊόν τη μάθηση, είναι το εκπαιδευτικό ταξίδι στο οποίο οι τουρίστες μεταβαίνουν με σκοπό να εκπαιδευτούν και κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους έχουν και τουριστικές δραστηριότητες. Εναλλακτικά, ο εκπαιδευτικός τουρισμός μπορεί να είναι μια οποιαδήποτε μορφή τουρισμού κατά τη διάρκεια της οποίας οι τουρίστες εμπλέκονται και με εκπαιδευτικές δραστηριότητες»

3.2 Μορφές Εκπαιδευτικού Τουρισμού

Σχετικά με την ταξινόμηση του εκπαιδευτικού τουρισμού δεν υπάρχει καθολική συναίνεση μεταξύ των μελετητών. Σύμφωνα με τον Αθανασίου (2015), οι κατηγορίες του εκπαιδευτικού τουρισμού διαφοροποιούνται με βάση το μορφωτικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων, το οποίο καταλήγει στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Μαθητικός-φοιτητικός τουρισμός: Αυτό το είδος τουρισμού αποτελείται από φοιτητές που πηγαίνουν σε διαφορετικές χώρες είτε ως μέρος μιας οργανωμένης ομάδας είτε μόνοι τους. Αυτή η κατηγορία μπορεί να περιλαμβάνει άλλα, ανάλογα με τις ανάγκες των φοιτητών:

(α) Πανεπιστημιακά Θερινά Σεμινάρια, τα οποία διεξάγονται τους θερινούς μήνες του έτους και παρέχουν στους φοιτητές την ευκαιρία να μελετήσουν ποικίλα θέματα ή να συμμετάσχουν σε προγράμματα γλωσσικών ανταλλαγών.

(β) Ανταλλαγές φοιτητών ή επισκέψεις σε Πανεπιστήμια άλλων χωρών, όπου υπάρχει ερευνητικό ενδιαφέρον για τομείς, όπως ο πολιτισμός. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της περίπτωσης αποτελεί το πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών Erasmus.

2. Σχολικός Τουρισμός: Αναφέρεται στη μετακίνηση μαθητών από δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια που λαμβάνουν μέρος σε εκδρομές πεδίου που κυμαίνονται από μία ημέρα έως πέντε ημέρες και διαρκούν οπουδήποτε από 24 ώρες έως πέντε ημέρες. Η εκπαιδευτική και πολιτιστική αξία των εκδρομών δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Στην Ελλάδα, η εκδρομή στο σχολείο θεωρείται παράδοση, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Λυκείου. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, είναι ολοένα και πιο σύνηθες οι μαθητές όλων των ηλικιών, συμπεριλαμβανομένων των μικρότερων μαθητών, να επιλέγουν τοποθεσίες που βρίσκονται εκτός Ελλάδας για το σκοπό της σχολικής τους εκδρομής. Στο Νόμο 33120/17, οι μαθητές σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα καθορίζονται οι απαιτήσεις ταξιδιού και εκπαιδευτικής επίσκεψης. Οι απαιτήσεις αυτές ισχύουν τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας (ΦΕΚ, 2017).

3. Εκπαιδευτικός Τουρισμός Ενηλίκων: Πρόκειται για εποχιακά εξειδικευμένα προγράμματα που ενδιαφέρουν ενήλικες, όπως καλοκαιρινά μαθήματα εκμάθησης ξένων γλωσσών ή προετοιμασία μαθημάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα και σε ένα χαλαρό και καινοτόμο περιβάλλον. Παραδείγματα αυτού του τύπου προγράμματος περιλαμβάνουν καλοκαιρινά μαθήματα για την εκμάθηση ξένων γλωσσών ή προετοιμασία μαθημάτων. Η

πλειονότητα αυτών των προγραμμάτων εκτελούνται σε πανεπιστήμια κύρους που βρίσκονται σε άλλες χώρες, όπως η Οξφόρδη και το Χάρβαρντ.

Σύμφωνα με τους Κοκκώσης et al. (2011) οι εκπαιδευτικές κρουαζιέρες αποτελούν κρουαζιέρες κατά τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές φιλοξενούνται για μαθήματα σε ειδικά πλοία.

Τα πανεπιστήμια, τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, οι εταιρείες, οι κρατικοί φορείς και άλλοι οργανισμοί παίζουν ρόλο στην παράδοση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Κοκκώσης et al., 2011) (Καρνάβα, 2017).

3.3 Θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης σχολικών εκδρομών

Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης σχολικών εκδρομών διακρίνει διάφορες περιπτώσεις σχολικών εκδρομών. Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020 μία φορά κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, κάθε σχολείο θα μεταφέρει τους μαθητές του σε μια εκπαιδευτική εκδρομή στο πλαίσιο του ετήσιου ή τριμηνιαίου προγραμματισμού που πραγματοποιούν ως απάντηση σε απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Αυτές οι εκδρομές οργανώνονται ανά σχολείο ή ανά τάξη και όχι ανά τμήμα. Είναι εφικτό, κατά περίπτωση, να οργανωθούν ξεχωριστές ημερήσιες εκδρομές για κάθε τμήμα μιας τάξης. Μια τέτοια ρύθμιση θα έπρεπε να εγκριθεί από τον Σύλλογο Διδασκόντων και θα επιτρεπόταν μόνο εάν υπήρχαν επιτακτικές εκπαιδευτικές δικαιολογίες για την αλλαγή.

Ωστόσο, απαιτείται να συμμετάσχει το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του συνόλου των μαθητών στις τάξεις που έχει προγραμματιστεί κάθε ημερήσια εκπαιδευτική εκδρομή για να πραγματοποιηθεί με επιτυχία η ημερήσια εκπαιδευτική εκδρομή (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Η ημερήσια εκπαιδευτική εκδρομή πραγματοποιείται σύμφωνα με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων, η οποία δημιουργεί το σχετικό πρωτόκολλο όπου αναφέρεται ο τόπος της εκδρομής (εντός ή εκτός νομού), ο χρόνος αναχώρησης και επιστροφής, ο τρόπος μεταφοράς, οι καθηγητές που θα συνοδεύουν τους μαθητές, καθώς και το όνομα του ατόμου που θα είναι υπεύθυνος για κάθε εκδρομή. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η ώρα επιστροφής δεν μπορεί να είναι αργότερα από τις δέκα το βράδυ, με εξαίρεση ορισμένες έκτακτες περιστάσεις στις οποίες αυτό καθίσταται αδύνατο λόγω ανωτέρας βίας (π.χ. προγραμματισμένα δρομολόγια πλοίων κ.λπ.).

Αντίγραφο του πρακτικού υποβάλλεται εντός δύο (2) εργάσιμων ημερών από την ημέρα λήψης της απόφασης του Συλλόγου Διδασκόντων και τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από τη μετάταξη στην οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για ενημέρωση. Ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να διατυπώνει παρατηρήσεις και εισηγήσεις, που δεν δεσμεύουν τη σχολική μονάδα. Σε περίπτωση που, για οποιονδήποτε λόγο, χρειαστεί να γίνουν προσαρμογές στον αρχικό προγραμματισμό, η διαδικασία που περιγράφεται παραπάνω εκτελείται για άλλη μια φορά (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Για να μπορέσουν οι μαθητές να λάβουν μέρος στη δραστηριότητα, απαιτείται η ενυπόγραφη άδεια των γονέων ή των νόμιμων κηδεμόνων τους. Τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από τους γονείς ή κηδεμόνες, το σχολείο υποχρεούται να τους ενημερώσει για τη μετακίνηση. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες έχουν στη συνέχεια τη δυνατότητα είτε να δώσουν τη συγκατάθεσή τους στα παιδιά τους που συμμετέχουν στη δράση είτε να δηλώσουν τη διαφωνία τους με αυτήν. Στους μαθητές που επιλέγουν να μην συμμετάσχουν σε αυτή τη δραστηριότητα δίνεται δικαιολογημένη απουσία από το σχολείο και δεν απαιτείται να παρουσιαστούν ή να εγκαταλείψουν το σχολείο μαζί με τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους.

Αφού λάβουν άδεια από τον Σύλλογο Διδασκόντων, οι γονείς και οι κηδεμόνες των παιδιών είναι ευπρόσδεκτοι να συνοδεύσουν τα παιδιά τους στην εκπαιδευτική εκδρομή που πραγματοποιείται με δικά τους έξοδα. Σε κάθε περίπτωση, οι συνοδοί εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση των ημερήσιων εκδρομών και τη διατήρηση της ασφάλειας των μαθητών όσο αυτοί βρίσκονται μακριά από την τάξη (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Εκπαιδευτικές επισκέψεις, εκδρομές στο πλαίσιο πολιτιστικών δραστηριοτήτων, αθλητικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, εκδηλώσεις και δραστηριότητες επιστημονικού περιεχομένου κ.λπ. σε τομείς τεχνολογικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος αποτελούν απαραίτητη προσθήκη στην εκπαίδευση που λαμβάνουν οι μαθητές και στόχοι τους είναι να διευρύνουν τους ορίζοντες των μαθητών, να τους ενθαρρύνουν να κατανοήσουν και να εξοικειωθούν τόσο με το φυσικό όσο και με το ανθρωπογενές περιβάλλον, να τους δώσουν την ευκαιρία να γίνουν πιο κοινωνικοί και να τους διδάξουν για τα επιτεύγματα του ανθρώπου σε όλη την ιστορία. Οι εκπαιδευτικές εκδρομές που περιγράφονται σε αυτό το άρθρο συνυπολογίζονται στις εννέα (9) σχολικές δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Είναι απαραίτητο να διεξαχθεί ενδελεχής σχεδιασμός προκειμένου οι εκπαιδευτικές εκδρομές να επιτύχουν τους παιδαγωγικούς και εκπαιδευτικούς τους στόχους. Αυτός ο σχεδιασμός θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: α) τους επιδιωκόμενους στόχους β) τις

δραστηριότητες για την προετοιμασία της μελέτης του θέματος στην τάξη γ) τις δραστηριότητες στον τόπο της εκπαιδευτικής εκδρομής και δ) την αξιολόγηση της όλης διαδικασίας και την εξαγωγή των απαραίτητων αξιολογήσεων και ανατροφοδοτήσεων(Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Κατά την επιλογή και τον προγραμματισμό των διδακτικών επισκέψεων λαμβάνονται υπόψη συγκεκριμένα κριτήρια που καθορίζονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.). Για την πραγματοποίησή τους πρέπει να συνταχθεί σχετικό πρακτικό που να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: τόπος επίσκεψης (εντός ή εκτός νομού), ώρα αναχώρησης και επιστροφής, τρόπο μεταφοράς, μαθήματα ή τμήματα που συμμετέχουν, οι καθηγητές που θα συνοδεύουν τις μαθήτριες και οι μαθητές, καθώς και το όνομα του υπεύθυνου καθηγητή για κάθε επίσκεψη. Εντός δύο (2) εργάσιμων ημερών από την ημέρα που λήφθηκε η απόφαση από τον Σύλλογο Διδασκόντων, αντίγραφο του πρακτικού υποβάλλεται στην οικεία Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αυτό γίνεται τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από τη διδακτική επίσκεψη, ώστε ο Υπεύθυνος Εκπαιδευτικών Υποθέσεων να μπορεί να σχηματίσει τις δικές του παρατηρήσεις και προτάσεις με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται. Οι διδακτικές επισκέψεις πραγματοποιούνται κατά τις απαιτούμενες ώρες διδασκαλίας. Ωστόσο, η διάρκειά τους μπορεί να παραταθεί πέραν των διδακτικών ωρών έως και δύο (2) διδακτικές ώρες σε περιπτώσεις που αυτό καθίσταται απαραίτητο για την επιτυχή ολοκλήρωση μιας δραστηριότητας (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Για να μπορέσουν οι μαθητές να λάβουν μέρος στη δραστηριότητα, απαιτείται η ενυπόγραφη άδεια των γονέων ή των νόμιμων κηδεμόνων τους. Το σχολείο υποχρεούται να ενημερώνει τους γονείς ή κηδεμόνες για τις εκπαιδευτικές επισκέψεις τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από την επίσκεψη. Στη συνέχεια, οι γονείς ή κηδεμόνες πρέπει να παράσχουν τη συγκατάθεσή τους ή να εκφράσουν τη διαφωνία τους για τη συμμετοχή των παιδιών τους στη δράση στην υπεύθυνη δήλωσή τους. Στους μαθητές που δεν συμμετέχουν σε αυτές τις δραστηριότητες δίνεται δικαιολογημένη απουσία από το σχολείο και δεν απαιτείται να προσέλθουν ή να φύγουν από το σχολείο με τη συνοδεία των γονέων ή των κηδεμόνων τους.

Κάθε εκπαιδευτική επίσκεψη που περιγράφεται σε αυτό το άρθρο θα πραγματοποιείται μόνο εάν συμμετέχουν σε αυτήν τουλάχιστον τα δύο τρίτα (2/3) των μαθητών σε κάθε τμήμα ή τάξη.

Αφού λάβουν άδεια από τον Σύλλογο Διδασκόντων, οι γονείς και κηδεμόνες των μαθητών μπορούν επίσης να συμμετέχουν στις διδακτικές επισκέψεις με δικά τους έξοδα. Σε κάθε περίπτωση, είναι ευθύνη των καθηγητών που συνοδεύουν τα παιδιά να οργανώσουν αυτές τις επισκέψεις και να παρακολουθήσουν αυτούς τους μαθητές ενώ βρίσκονται στο δρόμο (Υπουργική Απόφαση Αριθμ. Φ. 14/89494/ΓΔ4/2020ΦΕΚ 2888/Β/17-7-2020).

Υπάρχουν σημαντικοί λόγοι για τους οποίους τα εκπαιδευτικά ταξίδια, γνωστά και ως εκπαιδευτικές εκδρομές ή εκπαιδευτικές περιηγήσεις, είναι απαραίτητα για τη συμμετοχή των μαθητών. Ακολουθεί μια λίστα με μερικούς από τους πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους οι σχολικές εκδρομές είναι ζωτικής σημασίας (Muller, 2017):

Βιωματική μάθηση: Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να μάθουν από άμεσες εμπειρίες κατά τη διάρκεια σχολικών εκδρομών, κάτι που μπορεί να είναι πιο ισχυρό από τη μάθηση σε μια κανονική τάξη. Αυτό το είδος μάθησης αναφέρεται ως βιωματική μάθηση. Για παράδειγμα, η εκδρομή των μαθητών σε ένα πολιτιστικό ίδρυμα ή ιστορικό ορόσημο μπορεί να ζωντανέψει το υλικό, καθιστώντας το πιο σχετικό με τη ζωή τους και πιο ουσιαστικό για αυτούς.

Αυξημένη δέσμευση: Οι εκδρομές στο σχολείο έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στην ανύψωση των επιπέδων δέσμευσης και κινήτρων των μαθητών. Οι μαθητές έχουν περισσότερες πιθανότητες να ενδιαφερθούν και να επενδύσουν στην εκπαίδευση όταν τους δίνονται ευκαιρίες να αναλάβουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένα ακαδημαϊκά επιτεύγματα καθώς και σε αυξημένο ενθουσιασμό για μάθηση.

Ανάπτυξη Κοινωνικών και Συναισθηματικών Δεξιοτήτων: Οι μαθητές που πηγαίνουν εκδρομές με τα σχολεία τους μπορεί να ωφεληθούν από την ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων όπως η συνεργασία σε την ομάδα, η αποτελεσματική επικοινωνία και η ενσυναίσθηση. Όταν οι μαθητές πηγαίνουν μαζί εκδρομές, έχουν την ευκαιρία να μιλήσουν με συμμαθητές που προέρχονται από διάφορα μέρη και ως αποτέλεσμα μπορούν να δημιουργήσουν νέες φιλίες. Αυτό έχει τη δυνατότητα να καλλιεργήσει μια ισχυρότερη αίσθηση της κοινότητας καθώς και του ανήκειν.

Έκθεση σε νέους πολιτισμούς και προοπτικές: Όταν οι μαθητές ταξιδεύουν με τα σχολεία τους, έχουν την ευκαιρία να μάθουν για διάφορους πολιτισμούς και απόψεις, που μπορούν να διευρύνουν τους ορίζοντές τους και να εμβαθύνουν την κατανόησή τους για τον κόσμο γύρω τους. Αυτό μπορεί να χρησιμεύσει στην ενίσχυση της διαπολιτισμικής κατανόησης και σεβασμού, τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας που είναι πιο ειρηνική και δεκτική προς το διαφορετικό.

Διερεύνηση πιθανών πορειών καριέρας και απόκτηση γνώσεων για πολλά επαγγέλματα και βιομηχανίες Οι μαθητές έχουν συχνά την ευκαιρία να διερευνήσουν πιθανές διαδρομές σταδιοδρομίας και να αποκτήσουν γνώσεις για διάφορες επιχειρήσεις και επαγγέλματα όταν ταξιδεύουν με τα σχολεία τους. Οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα πώς είναι να εργάζεσαι σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, για παράδειγμα, πηγαίνοντας μια εκδρομή σε ένα πανεπιστήμιο ή σε έναν χώρο εργασίας σε αυτόν τον τομέα.

Οι σχολικές εκδρομές μπορούν να προσφέρουν στα παιδιά πολλές ευκαιρίες και εμπειρίες που θα αλλάξουν τη ζωή τους και θα μείνουν ριζωμένες στις αναμνήσεις τους για πολλά χρόνια. Οι μαθητές θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν να ακολουθήσουν τα χόμπι και τις φιλοδοξίες τους αφού έχουν τέτοιου είδους εμπειρίες, οι οποίες μπορούν να χρησιμεύσουν ως πηγή έμπνευσης και κινήτρου.

Συμπερασματικά, είναι σημαντικό για τα σχολεία να πηγαίνουν τους μαθητές σε εκδρομές για διάφορους λόγους, όπως η βιωματική μάθηση, η μεγαλύτερη δέσμευση, η κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη, η έκθεση σε διάφορους πολιτισμούς και απόψεις, η εξερεύνηση σταδιοδρομίας και οι αξέχαστες εμπειρίες. Οι σχολικές εκδρομές μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να ενισχύσουν την ακαδημαϊκή τους επιτυχία, την προσωπική ανάπτυξη και την αγάπη τους για τη δια βίου μάθηση.

Κεφάλαιο 4: Περιφερειακή Ενότητα Χίου

Η Χίος καταλαμβάνει την πέμπτη θέση στη λίστα των μεγαλύτερων νησιών της Ελλάδας ως προς το μέγεθος της γης, με έκταση 904 τετραγωνικά χιλιόμετρα και βρίσκεται στην ανατολικότερη περιοχή του Αιγαίου Πελάγους. Αποτελείται από τρία νησιά που μπορούν να κατοικηθούν: τη Χίο, τις Οινούσες και τα Ψαρά. Τα τρία αυτά νησιά μαζί έχουν συνολικό πληθυσμό 53.408 κατοίκους, εκ των οποίων 1.050 άνθρωποι ζουν στις Οινούσες και 422 άτομα τα Ψαρά. Η χώρα της Χίου, με πληθυσμό 23.779 κατοίκους, είναι η πιο πυκνοκατοικημένη πόλη στο νησί της Χίου, ακολουθούμενη από την Ομηρούπολη με πληθυσμό 7.335 κατοίκους και τον δήμο Μαστιχοχωρίων που είναι τρίτος σε πληθυσμό. Η Χίος έχει 10 δήμους και 60 δημοτικά διαμερίσματα (4.774). Ο νομός Χίου φιλοξενεί κυρίως ηλικιωμένο πληθυσμό, με άτομα ηλικίας 45 ετών και άνω να αποτελούν το 43% του συνολικού πληθυσμού (Μοσχάκης, 2022).

Από την άλλη, οι κάτοικοι ηλικίας 15 έως 44 ετών αποτελούν το 42% του συνολικού πληθυσμού. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το 11,7% του πληθυσμού είναι άνεργος, ενώ το 57% του πληθυσμού εργάζεται στον τριτογενή τομέα. Μόνο ένα μικρό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, γεγονός που οδηγεί σε αδύναμη πρωτογενή βιομηχανία, με εξαίρεση την παραγωγή και προώθηση της μαστίχας, η οποία έχει συνδέσει την εικόνα και τη φήμη του προϊόντος με την τοποθεσία του Χίος. Έχει επίσης μια σημαντική δραστηριότητα στην αλιευτική βιομηχανία, η οποία απασχολεί σημαντική μερίδα των κατοίκων και παρουσιάζει ανοδικές τάσεις τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Από την άλλη πλευρά, ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει δραστηριότητα μικρότερης έντασης. Ο τριτογενής τομέας, που ασχολείται πρωτίστως με την παροχή υπηρεσιών, επιδεικνύει το υψηλότερο επίπεδο δραστηριότητας γιατί αποτελεί πάνω από το 80% της συνολικής τουριστικής παραγωγής της Χίου (Μοσχάκης, 2022). Η γυναικεία απασχόληση στο νησί υπερτερεί σημαντικά της ανδρικής με ποσοστό περίπου 3 προς 2. Τα λειτουργικά κόστη των μικρών ξενοδοχειακών καταλυμάτων αποτελούν κόστη τα οποία είναι αναλογικά πολύ μεγαλύτερα σε σύγκριση με αυτά των μεγάλων ξενοδοχείων.

4.1 Φυσικό Περιβάλλον και κλίμα

Στους φυσικούς πόρους των νησιών του Βορείου Αιγαίου, περιλαμβάνονται το κλίμα, οι παραλίες, τα οικοσυστήματα, τα γεωλογικά μνημεία, τα αγροτικά τοπία και το θαλάσσιο περιβάλλον. Το κλίμα της Χίου είναι τυπικά μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και ζεστά, ξηρά καλοκαίρια. Η Χίος βρίσκεται στο Αιγαίο Πέλαγος. Οι θερμοκρασίες το χειμώνα πλησιάζουν τους 0 βαθμούς Κελσίου, ενώ το καλοκαίρι κορυφώνονται στους 40 βαθμούς Κελσίου. Η μέση ετήσια θερμοκρασία φτάνει τους 17 βαθμούς Κελσίου.

Η μέση ετήσια βροχόπτωση είναι 526,2 mm και η μέση σχετική υγρασία είναι 68,3%. Κατά μέσο όρο, υπάρχουν 68,3 ημέρες βροχόπτωσης κάθε χρόνο (Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία 2005).

Όσον αφορά τη φυτική ζωή, μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στη νότια περιοχή της Χίου σε σύγκριση με το βόρειο τμήμα του νησιού. Από την άλλη, οι Οινούσες και τα Ψαρά διακρίνονται με χαμηλό ποσοστό φυτικής ζωής, με μόλις 300 και 700 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης, αντίστοιχα. Η παρουσία 14.266 στρεμμάτων μαστιχόδεντρων, που απαντώνται μόνο στο νότιο τμήμα της Χίου, αποτελεί μοναδικό χαρακτηριστικό του νησιού, το οποίο έχει συνδέσει την περιοχή με την παραγωγή μαστίχας. Άφθονη χλωρίδα μπορεί να βρεθεί στο νησί, συμπεριλαμβανομένης της μεγάλης ποικιλίας τουλίπες και ορχιδέες, από τις οποίες υπάρχουν συνολικά εκατό διαφορετικές ποικιλίες στο νησί (Μοσχάκης, 2022).

Ακόμη, στη Χίο υπάρχει μεγάλος αριθμός αξιόλογων γεωλογικών τοποθεσιών καθώς και ένας επαρκής αριθμός μονοπατιών πεζοπορίας. Χαρακτηριστικά είναι τα τέσσερα σπήλαια που βρίσκονται στο νησί, με το σπήλαιο του Ολύμπου και το σπήλαιο του αγίου γάλακτος να έχουν ιδιαίτερη σημασία λόγω του μεγάλου αριθμού τουριστών που τα επισκέπτονται κάθε χρόνο. Τα διάφορα απολιθώματα, το ρήγμα Ραγά, που βρίσκεται στον ποταμό Θόλο και ο ηφαιστειακός κρατήρας του Εμπορείου περιλαμβάνονται στα προαναφερθέντα ως γεωλογικά μνημεία. Επίσης, η θερμή πηγή Αγιασμάτων Κεράμου αναγνωρίζεται ως σημαντικό τουριστικό αξιοθέατο.

Η Χίος έχει συνολική χερσαία έκταση 842 τετραγωνικά χιλιόμετρα και το μήκος της ακτογραμμής της είναι 213 χιλιόμετρα. Το νησί εκτείνεται σε μάκρος, με τον προσανατολισμό του να εκτείνεται από βορρά προς νότο. Το νησί αποτελείται από τρεις διακριτές περιοχές: τη Βόρεια Χώρα, η οποία βρίσκεται στην ορεινή και αραιοκατοικημένη βόρεια περιοχή του νησιού. Τα Καμπόχωρα, που βρίσκονται στην κεντρική και ανατολική περιοχή του νησιού και περιλαμβάνουν την πόλη της Χίου καθώς και τα εύπορα χωριά του Κάμπου και τα Μαστιχοχώρια, που βρίσκονται στη νότια πλευρά του νησιού και είναι γνωστά για τα μαστιχόδεντρα και τα γραφικά μεσαιωνικά χωριά καλλιεργητών (Ροζάκη, 2009).

Το νησί διασχίζεται από μια οροσειρά σε όλο της το μήκος, σε σχήμα ράχης. Ωστόσο, το βουνό Πεληναίο Όρος, που καταλήγει σε αυτό στα βόρεια, έχει ύψος 1297 μέτρα. Η οροσειρά είναι σχεδόν 650 μέτρα ύψος κατά μέσο όρο. Αυτή η οροσειρά είναι η πηγή ενός άπειρου αριθμού διακλαδώσεων, οι οποίες ακολουθούν τη φορά των δεικτών του ρολογιού από την ανατολή προς τη δύση πριν φτάσουν στον ωκεανό. Ο ταξιδιώτης περνά μέσα από οροσειρές και κοιλάδες, από τις οποίες υπάρχουν μόνο τρεις σε ολόκληρη την πεδιάδα του νησιού: μία που περιβάλλει την πόλη, μία στα βόρεια μεταξύ της πόλης των Καρδαμύλων και μία στα νότια κοντά στα χωριά Αρμόλια, Καλαμωπή, και Πυργί (Ροζάκη, 2009).

Στο νησί, υπάρχουν πετρώματα που μπορούν να ταξινομηθούν σχεδόν σε όλες τις γεωλογικές χρονικές περιόδους, και υπάρχει μια ποικίλη συλλογή απολιθωμάτων. Ο πυρήνας του νησιού αποτελείται από τριασικούς ασβεστόλιθους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από την παρουσία χαρακτηριστικών υπολοιμάτων αμμωνιτών. Τα παλαιοζωικά ιζηματογενή πετρώματα, κυρίως αργιλικόι σχιστόλιθοι και γκρίζοι κυλινδρικοί λίθοι, ευθύνονται για το σχηματισμό του βορειοδυτικού τμήματος του νησιού της Χίου (μαύρος ψαμμίτης). Με βάση τα απολιθώματα που βρίσκονται στα παλαιότερα ιζήματα πετρωμάτων, οι γεωλόγοι έχουν καθορίσει ότι αυτά τα ιζήματα χρονολογούνται περίπου 400 εκατομμύρια χρόνια πίσω. Τα ιζηματογενή πετρώματα, όπως αυτά στην κοιλάδα των Καμπιών και οι πιο πρόσφατες λάβες στα νότια, έχουν τρυπηθεί από εκρηκτικά σε ορισμένα σημεία. Τα ηφαίστεια ήταν πράγματι ενεργά στη Χίο κατά την περίοδο του Μειόκαινου και του Πλειόκαινου, που καλύπτουν περίπου 26 με 2 εκατομμύρια χρόνια πριν. Η ηφαιστειότητα της νήσου είναι συνδεδεμένη με την παραγωγή μεταλλεύματος σε ορισμένες τοποθεσίες, όπως η περιοχή γύρω από το χωριό Κέραμος, που περιέχει κοιτάσματα αντιμονίτη που παλαιότερα εκμεταλλεύονταν μέσα από εξορυκτικές εργασίες (Ροζάκη, 2009).

Στα νεότερα ιζήματα που καλύπτουν το νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού, στην περιοχή του Κάμπου, έχουν βρεθεί ενδιαφέροντα απολιθώματα θηλαστικών που έζησαν πριν από περίπου 15 εκατομμύρια χρόνια. Αυτό συνέβη την εποχή που η Χίος ήταν ακόμα συνδεδεμένη με τη μικρασιατική ξηρά, από την οποία αποχωρίστηκε στο τεταρτογενές (2 εκατομμύρια χρόνια από σήμερα), για να επανενωθεί παροδικά κατά την εποχή των παγετώνων του Πλειστόκαινου. Τα Ψαρά και τα κρυσταλλικά μεταμορφωμένα πετρώματα στις Οινούσες σχηματίζονται από φυλλίτες και σχιστόλιθο αντίστοιχα (Ροζάκη, 2009).

4.2 Πρόσβαση και Διαμονή

Συγκοινωνιακές Υποδομές:

Οι συγκοινωνίες του νησιωτικού δήμου χαρακτηρίζονται από:

- Την έλλειψη συντονισμού μεταξύ αεροπορικών, ακτοπλοϊκών και χερσαίων μεταφορικών μέσων οργάνωσης και λειτουργίας της υποδομής.
- Αδυναμία κατάλληλης αντίδρασης στις πιέσεις αιχμής που είναι χαρακτηριστικές του νησιού
- Οι σημαντικές προκλήσεις των ταξιδιών, τόσο εντός της περιοχής όσο και σε γειτονικές νησιωτικές περιοχές.

- Η απουσία αποτελεσματικών δεσμών με τον κύριο κορμό των εθνικών και διευρωπαϊκών δικτύων (Νότιο Αιγαίο, Κρήτη).

Οδικό Δίκτυο:

Η πρωτεύουσα της Χίου, η Χίος, καθώς και τα σημαντικότερα χωριά του νησιού συνδέονται με το οδικό δίκτυο του νησιού. Η συντριπτική πλειονότητα των δρόμων, από την άλλη, είναι ασφαλτοστρωμένη και διατηρούνται σε άριστη κατάσταση. Από την άλλη, προβλήματα υπάρχουν στο βόρειο τμήμα του νησιού ως αποτέλεσμα κατολισθήσεων. Επιπλέον, η πλειονότητα των δρόμων στο βόρειο τμήμα της περιοχής δεν είναι ασφαλτοστρωμένοι, ενώ τα ασφαλτοστρωμένα τμήματα είναι σε κακή κατάσταση λόγω ελλιπούς συντήρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πόλη της Χίου αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες με την κυκλοφορία κατά της περιόδους αιχμής

Αεροπορική μεταφορά:

Στο αεροδρόμιο της Χίου υπάρχει ρύθμιση για ένα εθνικό σύστημα ακτινωτών αεροπορικών μεταφορών. Με την πλειονότητα των υπηρεσιών να παρέχεται με αεροπλάνα εντός Ελλάδας, κυρίως μεταξύ Αθήνας και Χίου, και με επιδοτούμενες συνδέσεις άγονων γραμμών που εξυπηρετούν τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Επιπλέον, υπάρχει απευθείας αεροπορική σύνδεση με το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Ωστόσο, λόγω της αδυναμίας του αεροδρομίου να φιλοξενήσει μεγάλα αεροσκάφη, οι πτήσεις τσάρτερ αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις.

Το πρωτογενές αεροδρόμιο της Χίου, γνωστό ως «Όμηρος», δεν προκαλεί θετική εντύπωση. Η απουσία ενδοχώρας στη Χίο, που θα μπορούσε να δημιουργήσει ζήτηση για εποχιακά και τακτικά δρομολόγια, γεγονός που είναι μια από τις θεμελιώδεις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η επέκταση και η ενοποίηση του αεροπορικού δικτύου του νησιού. Σημαντικά προβλήματα αποτελούν:

- Η εποχικότητα
- Η αδυναμία πρόσβασης στα νησιά με οποιονδήποτε άλλο τρόπο λόγω της απομόνωσής τους.
- Η απουσία εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης επιβατών επαρκούς επιπέδου.

(Pattakos & Stathopoulos, 2019)

Παράκτια - Θαλάσσια διέλευση:

Και η «Χίος» και τα «Μεστά» θεωρούνται τα κυριότερα λιμάνια που εξυπηρετούν τον Δήμο Χίου. Η αδυναμία του λιμανιού της Χίου να δεχτεί το μήκος μεγάλων πλοίων είναι ένα σημαντικό ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Παρόλα αυτά, το λιμάνι των «Μεστών» είναι

μια από τις σημαντικότερες υποδομές που έχει πρόσβαση η Περιφερειακή Ενότητα Χίου. Σε σύγκριση με το λιμάνι της Χίου, η επιβατική και εμπορευματική κίνηση στο λιμάνι των «Μεστών» είναι σημαντικότερη. Ταυτόχρονα, το λιμάνι των «Μεστών» έχει πρωτίστως εμπορικό χαρακτήρα γιατί προσφέρει όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά, όπως βελτιωμένη οδική πρόσβαση, τη θέση του στη δυτική ακτή του νησιού, την άνετη εξυπηρέτηση της επιβατικής κίνησης. οχήματα για τη φόρτωση και εκφόρτωση φορτηγών πλοίων. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά συμβάλλουν στον εμπορικό χαρακτήρα του λιμανιού.

Υποδομές Υγείας και Πρόνοιας (Tsitsilonis et al., 2019):

Εντός των ορίων της Περιφερειακής Ενότητας Χίου λειτουργούν συνολικά οκτώ (8) Περιφερειακά Ιατρεία, τρία (3) Περιφερειακά Ιατρεία πολλαπλών χρήσεων, και ένα (1) Νοσοκομείο. Επιπλέον, κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο, ο Δήμος Χίου σκοπεύει να ιδρύσει και να λειτουργήσει ένα δικό του κέντρο υγείας.

Ευκαιρίες Εκπαίδευσης και Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης:

Το «Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Πανεπιστημιακή Ενότητα Χίου»:

Στο νησί της Χίου λειτουργεί παράρτημα του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου δίνει μεγάλη έμφαση στις πολιτιστικές σπουδές, χαρακτηριστικό που το διακρίνει από άλλα πανεπιστήμια. Το νησί της Χίου διαθέτει σημαντική πολιτιστική ιστορία και ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του πανεπιστημίου είναι να χρησιμοποιήσει τα προγράμματα και την έρευνά του για την προώθηση και τη διατήρηση αυτής της ιστορίας. Επιπλέον, το πανεπιστήμιο διατηρεί ισχυρές σχέσεις με τοπικούς πολιτιστικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων μουσείων και βιβλιοθηκών, προκειμένου να προωθήσει τη μελέτη και την εκτίμηση της χιώτικης κληρονομιάς και παραδόσεων.

Εκτός από τις ακαδημαϊκές του προσφορές, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ασχολείται ενεργά με την επιστημονική έρευνα καθώς και την εξυπηρέτηση της τοπικής κοινωνίας. Το πανεπιστήμιο φιλοξενεί μια σειρά από ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα που επικεντρώνουν την προσοχή τους σε προβλήματα που σχετίζονται με την κοινωνία, τον πολιτισμό και τον φυσικό κόσμο. Επιπλέον, το ίδρυμα συνεργάζεται με περιφερειακές επιχειρήσεις και οργανισμούς για την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης και παροχής συμβουλών, καθώς και για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στη γύρω περιοχή.

Γενικά, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι ένα σημαντικό ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο νησί της Χίου. Προσφέρει στους φοιτητές του νησιού μια ποικιλία ακαδημαϊκών προγραμμάτων υψηλού επιπέδου και εργάζεται για την προώθηση της ξεχωριστής πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

Η «Ακαδημία Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού Χίου»

Η «Ακαδημία Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού Χίου» βρίσκεται στο χωριό Βροντάδος, το οποίο βρίσκεται στο νησί της Χίου. Η Ελληνική Ναυτική Ακαδημία αποτελεί τμήμα του Πολεμικού Ναυτικού που είναι επιφορτισμένο με την εκπαίδευση των αξιωματικών του Ναυτικού για τη χώρα.

Από την ίδρυσή της το 1845, η Ναυτική Ακαδημία της Ελλάδος εξελίχθηκε σε ένα από τα πιο εξέχοντα και σεβαστά εκπαιδευτικά ιδρύματα του είδους της σε όλη την Ευρώπη. Το ακαδημαϊκό πρόγραμμα στην ακαδημία είναι αρκετά δύσκολο και περιλαμβάνει μαθήματα ναυσιπλοΐας, μηχανικής, ναυτικής ιστορίας, ναυτικού δικαίου και μιας ποικιλίας άλλων θεμάτων που σχετίζονται με τον τομέα. Επιπλέον, οι μαθητές λαμβάνουν οδηγίες σε τομείς όπως η φυσική κατάσταση, η ηγεσία και άλλες ιδιότητες απαραίτητες για μια επιτυχημένη καριέρα στο ναυτικό.

Η ακαδημία έχει μακρά ιστορία και ισχυρή κληρονομιά, και οι απόφοιτοί της υπηρέτησαν σε μια μεγάλη ποικιλία θέσεων στο ναυτικό και σε άλλους κλάδους των ενόπλων δυνάμεων μετά την αποφοίτησή τους από τη Σχολή. Επίσης, το ίδρυμα είναι γνωστό για την αφοσίωσή του στις βιώσιμες πρακτικές και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Προκειμένου να μειώσει τον αντίκτυπό του στο περιβάλλον και να σώσει τους φυσικούς πόρους του νησιού της Χίου, έχει θέσει σε κίνηση μια ποικιλία διαφορετικών πρωτοβουλιών.

Εκτός από τις εκπαιδευτικές της προσφορές, η Ναυτική Ακαδημία Ελλάδος δραστηριοποιείται ενεργά σε ποικίλες ερευνητικές προσπάθειες καθώς και στην εξυπηρέτηση της τοπικής κοινωνίας. Η σχολή συνεργάζεται με άλλες ναυτικές ακαδημίες από όλο τον κόσμο για ερευνητικές πρωτοβουλίες και ανταλλαγές φοιτητών, και οι δύο έχουν δημιουργήσει δεσμούς με το ίδρυμα. Επιπλέον, η ακαδημία συνεργάζεται με κοινοτικές ομάδες και επιχειρήσεις στην περιοχή για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης σε όλη την περιοχή.

Κλείνοντας, η Ναυτική Ακαδημία Ελλάδος είναι ένα σημαντικό ίδρυμα που βρίσκεται στο νησί της Χίου. Είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση των ατόμων που το μέλλον θα υπηρετήσουν στο ελληνικό ναυτικό και συμβάλλει επίσης στην πολιτιστική και οικονομική ζωή της γύρω περιοχής.

Η Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Χίου, που αποτελείται από συνολικά τριάντα επτά (37) Νηπιαγωγεία της Περιφερειακής Ενότητας Χίου, τριάντα τρία (33) Δημοτικά σχολεία, δεκαέξι (16) Γυμνάσια, δεκατρία (13) Λύκεια, και ένα (1) ίδρυμα Δ.Ι.ΕΚ (Δήμος Χίου, 2020) (Σακουλά, 2021).

Το ξενοδοχειακό δυναμικό για το έτος 2020 της Περιφερειακής Ενότητας Χίου διαθέτει συνολικά 64 Ξενοδοχειακές μονάδες 1.712 Δωμάτια και 3.035 Κλίνες. Όσον αφορά τα

ενοικιαζόμενα δωμάτια, για το ίδιο έτος υπήρχαν συνολικά 159 Μονάδες, 940 Δωμάτια και 2.264 Κλίνες. Σχετικά με τα ιδιωτικά καταλύματα, το 2018 η νήσος διέθετε συνολικά 40 Μονάδες, 106 Δωμάτια και 362 Κλίνες(Σακουλά, 2021).

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εκπροσωπεί μόνο το 2% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, ενώ το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της ως προς τον πληθυσμό της ηλικίας 15+ ετών ήταν 46% το 2015 και 53% το 2020. Συγκρίνοντας με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εμφανίζει το 2015 το χαμηλότερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού ενώ το 2020 το 3 ο υψηλότερο, μετά την Περιφέρεια Κρήτης και Αττικής (ΙΝΣΕΤΕ, 2021).

4.3 Τουριστικό προϊόν

4.3.1 Μνημεία και αξιοθέατα

Παραδοσιακοί οικισμοί:

Υπάρχουν 27 παραδοσιακά χωριά που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί οικισμοί εντός του Δήμου Χίου. Αυτοί οι παραδοσιακοί οικισμοί παρέχουν ένα εξαιρετικό εύρος ως προς τον χαρακτήρα, το μέγεθος και το σχετικό δίκτυο οικιστικής θέσης. Από την άλλη, υπάρχει το εγκαταλελειμμένο χωριό του Καβαλάρη, καθώς και ο δυναμικός οικισμός του Κάμπου.

Τα Αρμόλια, η Καλαμωτή, τα Καμπιά, ο Κάμπος, η Κατάβαση, τα Καρδάμυλα, τα Μεστά, οι Ολύμπιοι, τα Πατρικά, το Πυργί και η Σιδηρούντα είναι παραδείγματα παλιών οικισμών που μπορούν να βρεθούν στο νησί της Χίου (Σακουλά, 2011).

Ακόμη, υπάρχουν διαθέσιμες αθλητικές υποδομές στο νησί. Οι κυριότερες από αυτές είναι οι εξής:

- 1) Ιωνικό Κολυμβητήριο Χίου
- 2) Δημοτικό Στάδιο Χίου
- 3) Κλειστό Γυμναστήριο Χίου
- 4) Κλειστό Γυμναστήριο Καμποχώρων
- 5) Αθλητικό Πάρκο Φάρκαινας

Η Χίος φιλοξενεί μια σειρά από ιστορικά και θρησκευτικά αξιοθέατα.

Υπάρχει έντονη παρουσία θρησκευτικής δραστηριότητας στο νησί της Χίου. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν 109 Ιεροί Ναοί που εξυπηρετούν ενορίτες, 182 Παρεκκλήσια, 368 Παρεκκλήσια, 19

Ιεροί Ναοί που εξυπηρετούν μοναχούς και 272 Ιδιωτικοί Ναοί (Πουλάκη, 2013; Σακουλά, 2011).

ΔΗΜΟΙ - ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ – ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	ΚΑΣΤΡΑ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΕΣ
ΧΙΟΥ	Τουρκικό Νεκροταφείο- Φρούριο Χίου, Βρύση του Μελέκ Πασά-Πόλη Χίου, Γεφύρι της κόρης – Περιοχή Νερόμυλων	Άγιος Γεώργιος Φρουρίου	Φρούριο Χίου	Αρχαιολογικό Μουσείο, Βιβλιοθήκη Κοραή, Λαογραφικό Μουσείο Αργέντη, Βυζαντινό Μουσείο- Παλατάκι Ιουστινιάνη, Ναυτικό Μουσείο, Βυζαντινό Μουσείο (Τζαμί), Μουσείο Μαστίχας Χίου, Δημοτική Πινακοθήκη Χίου, Μουσείο Ιστορίας & Φυσικής
ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ	Πέτρα του Ομήρου- Δασκαλόπετρα, Ναυτ. Βάση Δελφινίου (421 π.χ.) – Λαγκάδα,	Νέα Μονή Πύργος Πιτυούς Ι.Ν. Παναγίας Αγρελοπούσαινας		

	Αρχαιολογικός Ναός Ρημοκάστρου, Αίπος			
ΜΑΣΤΙΧΟΧΩΡΙΩΝ	Ναός του Απόλλωνα – Κάτω Φανά, Ναός της Αθηνάς- Εμπορείος	Παναγία Σικελιά, Άγιοι Απόστολοι – Πυργί, Πύργος Δοτίων- Πυργί	Κάστρο Απολίχων- Αρμόλια Οχυρό Μεστών	Λαογραφικό Κοραΐς- Πυργί
ΚΑΡΔΑΜΥΛΩΝ		Αγ. Νικόλαος Πριναρίτης	Κάστρο Γριάς	
ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ				Μουσείο Ελιάς Νεοχωρίου
ΙΩΝΙΑΣ				Λαογραφικό- Καλλιμασιάς, Φυσικής Ιστορίας Καλλιμασιάς
ΚΑΜΠΟΧΩΡΩΝ		Παναγία Κρήνα Αγ. Γεώργιος Συκούσης		Μικρό Βυζαντινό Βαθύλων
ΑΜΑΝΗΣ		Μονή Μουνδών – Διευχά, ΙΝ. Παναγίας Αγιογαλούσαινας	Κάστρο Βολισσού, Κάστρο Καμπιών	
ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ				Ναυτικό Μουσείο Οινουσσών
ΨΑΡΩΝ				Αρχαιολογικό Μουσείο Ψαρρών

Πίνακας 1: Μνημεία και Αξιοθέατα της Χίου

4.3.2 Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία

Χώροι Πολιτισμού:

Στο Δήμο Χίου, τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχουν δημιουργήθηκαν πολλοί χώροι Πολιτισμού, με την ανάπτυξη χώρων, με την ίδρυση θεσμών, δράσεων και εκδηλώσεων, που έχουν προκαλέσει αίσθηση όχι μόνο πανελληνίως, αλλά και διεθνώς (Chios Municipality, n.d.). Πιο συγκεκριμένα:

- Το «Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Χίου», το οποίο είναι ένας κτιριακός συνδυασμός διαφορετικών πνευματικών και πολιτιστικών εφαρμογών και περιλαμβάνει χώρο 5.000 τετραγωνικών μέτρων. Επίσης, διαθέτει εισόδους που διευκολύνουν την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στο κτίριο.
- Το Θέατρο «Μίκης Θεοδωράκης» βρίσκεται σε Δημοτική έκταση περίπου 200 στρεμμάτων στην περιοχή «Καστρομηνάς» του Δήμου Χίου χωρητικότητας 780 θεατών και με δυνατότητα τοποθέτησης επιπλέον 500 θέσεων, πίσω αίθουσα, αποθηκευτικούς χώρους, και όλη την απαιτούμενη υποδομή και εξοπλισμό.
- Το Ανοιχτό Θέατρο Καρδαμύλων είναι ένα υπαίθριο θέατρο χωρητικότητας 1000 περίπου θεατών και οι παραστάσεις που μπορούν να φιλοξενηθούν περιλαμβάνουν παραστάσεις αρχαίο και σύγχρονο θέατρο, αλλά και άλλου τύπου εκδηλώσεις. Το 2014 έγινε ο σχεδιασμός του περιβάλλοντος χώρου και η διάταξη εισόδου-εξόδου για άτομα με αναπηρία.
- Η «Δημοτική Πινακοθήκη», η οποία εκτός από εικαστικές εκθέσεις στους χώρους της, προωθεί ενεργά και ποικίλες δημιουργικές εκδηλώσεις σε συνεργασία με άλλους πολιτιστικούς φορείς, καθιερώνοντας έτσι τον εαυτό της ως το επίκεντρο της καλλιτεχνικής προσφοράς και δημιουργικότητας (Chios Municipality, n.d.).

Η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής», όπου φυλάσσεται μία τεράστια συλλογή βιβλίων του Αδαμαντίου Κοραή (3000 τόμοι) η οποία και αποτελεί το καύχημα της Βιβλιοθήκης. Τα έργα είναι γεμάτα με αυτόγραφες σημειώσεις σε άριστες εκδόσεις αλλά και άλλα έργα των Ιωάννη Ανδρεάδη (4300 τόμοι), με τεράστια συλλεκτική αλλά και χρηστική αξία, Γεωργίου Μιχαηλινού (2180 τόμοι), Αλέξανδρου Βοτσάνη (2065 τόμοι), Ιωάννη Βούρου (1114 τόμοι), Νικολάου Πετροκοκκίνου (930 τόμοι). Βιβλία προσέφεραν ακόμη επίσης οι Ζωρζής και Ταρσή Δρομακαίτη, Αλέξανδρος Παχνός, Λεωνής Καλβοκορέσης, Γρηγόριος Φωτεινός, Ιωακείμ Φορόπουλος, Κωνσταντίνος Άμαντος και άλλοι. Το σύνολο των βιβλιοθηκών τους χάρισαν στη Χίο ο Φίλιππος Αργέντης (2000 τόμοι) χειρόγραφα και άλλα έντυπα, με καλόγουστη βιβλιοδεσία ή μέσα σε ειδικές πολυτελείς θήκες. Ακόμη, τις βιβλιοθήκες τους

προσέφεραν ο Γεώργιος Θεοτοκάς (4000 τόμοι) μαζί με το γραφείο και τα έπιπλα των βιβλίων και πρόσφατα ο Κώστας Κουκουρίδης (Ροζάκη, 2009).

- Ο «Θερινός Κινηματογράφος» παρέχει στους σινεφίλ βελτιωμένες και υψηλής ποιότητας μορφές ψυχαγωγίας καθώς και την ευκαιρία να δουν ταινίες που κανονικά δεν θα είχαν την ευκαιρία να δουν, σε ένα γραφικό περιβάλλον. Επιπλέον, διαθέτει προηγμένο και αξιόπιστο εξοπλισμό ήχου και εικόνας κατασκευασμένο από μηχανικά εξαρτήματα.
- Το «Μουσείο Μαστίχας Χίου», που υποδέχθηκε για πρώτη φορά επισκέπτες το 2016, είναι ένα από τα μουσεία του νησιού. Βρίσκεται και λειτουργεί με ευθύνη του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς για τα επόμενα πενήντα χρόνια από το έτος ίδρυσής του. Το Μουσείο Μαστίχας, που είναι γνωστό με τον πλήρη τίτλο του ως Μουσείο Μαστίχας Χίου, βρίσκεται στην περιοχή Πυργί, η οποία βρίσκεται στο νησί της Χίου. Η μαστίχα είναι μια ρητίνη που εξάγεται από το μαστιχόδεντρο που φύεται στο νησί και το μουσείο είναι αφιερωμένο στην επίδειξη της ιστορίας, του πολιτισμού και των διάφορων εφαρμογών της χρήσης της. Το μαστιχόδεντρο φύεται ανέκαθεν στο νησί της Χίου και αποτελεί ένα από τα πιο διάσημα τοπικά προϊόντα. Το Μουσείο Μαστίχας ιδρύθηκε το 2016 με σκοπό τη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της μαστίχας στο νησί της Χίου. Η ιστορία του μουσείου είναι σύντομη, ωστόσο, ήδη, το μουσείο έχει γίνει ευρέως γνωστό. Τα εκθέματα στεγάζονται σε ένα ιστορικά σημαντικό πέτρινο κτίριο που ανακαινίστηκε πλήρως και αναδιαμορφώθηκε προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος για το μουσείο.

Υπάρχουν πολλά διαφορετικά εκθέματα στο Μουσείο Μαστίχας που απεικονίζουν την ιστορία, την καλλιέργεια, την παραγωγή και τη χρήση της μαστίχας. Μέσα από την επίσκεψη στο μουσείο, οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν την πολιτιστική και οικονομική σημασία της ρητίνης μαστίχας, καθώς και τις παραδοσιακές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη συγκομιδή και την προετοιμασία της ρητίνης. Οι θόνοι του μουσείου περιέχουν εικόνες, αντικείμενα, εργαλεία και οπτικοακουστικές παρουσιάσεις διάφορων ειδών. Το Μουσείο Μαστίχας διαθέτει μια σειρά από εκθέσεις που επιτρέπουν στους επισκέπτες να αλληλεπιδράσουν με τα διάφορα εκθέματα που παρουσιάζονται και να μάθουν μέσα από εμπειρίες οι οποίες είναι βιωματικές. Για παράδειγμα, οι τουρίστες μπορούν να συμμετάσχουν σε μια εμπειρία εικονικής πραγματικότητας που τους ξεναγεί στους μαστιχόκηπους και τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας που βρίσκονται στο νησί της Χίου.

Το Μουσείο Μαστίχας φιλοξενεί ένα κατάστημα δώρων όπου οι επισκέπτες μπορούν να αγοράσουν μια ποικιλία προϊόντων που σχετίζονται με τη μαστίχα, όπως καλλυντικά, είδη διατροφής και αναμνηστικά της επίσκεψής τους. Μαστίχα, λικέρ που παράγεται από μαστίχα, σαπούνι από μαστίχα και άλλα είδη που προέρχονται από ή επηρεάζονται από τη μαστίχα είναι διαθέσιμα για αγορά στους επισκέπτες.

Το Μουσείο Μαστίχας προσφέρει ξεναγήσεις σε διάφορες γλώσσες, όπως ελληνικά, αγγλικά και άλλες. Αυτές οι ξεναγήσεις παρέχουν στους επισκέπτες μια σε βάθος εισαγωγή στις εκθέσεις του μουσείου καθώς και στην ιστορία της παραγωγής μαστίχας στη Χίο.

Οι επισκέπτες στη Χίο που ενδιαφέρονται να μάθουν για την ιστορία, τον πολιτισμό και τις διάφορες εφαρμογές της μαστίχας θα διαπιστώσουν ότι το Μουσείο Μαστίχας είναι μια τοποθεσία μοναδική και αρκετά διδακτική. Εκθέματα, διαδραστικές εκθέσεις και ξεναγήσεις προσφέρουν μια συναρπαστική ματιά στην παραγωγή αυτού του φυσικού προϊόντος καθώς και στη σημασία του για τον πολιτισμό και την οικονομία της Χίου κατά τη διάρκεια πολλών αιώνων.

- Το «Βυζαντινό Μουσείο Χίου» περιλαμβάνει εκθέματα που είναι είτε δωρεές είτε ευρήματα που ανακαλύφθηκαν σε τοπικές ανασκαφές που χρονολογούνται μεταξύ 5ου και 18ου αιώνα, περιόδους που καλύπτουν την προχριστιανική και μεταβυζαντινή περίοδο. Σκοπός του μουσείου είναι η έκθεση έργων βυζαντινής τέχνης και η ενημέρωση των επισκεπτών για τον πολιτισμό της Χίου και της γύρω περιοχής κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Το Βυζαντινό Μουσείο Χίου δημιουργήθηκε το 1980 με σκοπό τη διατήρηση και προβολή της βυζαντινής κληρονομιάς του νησιού της Χίου. Βρίσκεται σε ένα κτίριο που χρονολογείται από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στο παρελθόν ήταν τζαμί.

Το Βυζαντινό Μουσείο Χίου εκθέτει μια συλλογή έργων τέχνης και αντικειμένων από τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, όπως εικόνες, πίνακες, ψηφιδωτά, χειρόγραφα και θρησκευτικά αντικείμενα. Οι εκθέσεις καλύπτουν τη χρονική περίοδο από τον 9ο έως τον 19ο αιώνα και αναδεικνύουν τις δημιουργικές και πολιτιστικές επιδράσεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας καθώς και των περιοχών που την περιβάλλουν.

Μερικά από τα αξιοθέατα του Βυζαντινού Μουσείου της Χίου περιλαμβάνουν τις τοιχογραφίες από τη Μονή της Νέας Μονής, που χρονολογείται από τον 11ο αιώνα και είναι Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, καθώς και μια εικόνα της Παναγίας που χρονολογείται από τον 14ο αιώνα. και προερχόμενη από την εκκλησία του Αγίου Μηνά. Επιπλέον, το μουσείο φιλοξενεί μια συλλογή βυζαντινών νομισμάτων και αγγείων, καθώς και μια βιβλιοθήκη που είναι εφοδιασμένη με τόμους και χειρόγραφα που σχετίζονται με τη βυζαντινή τέχνη και ιστορία.

Το Βυζαντινό Μουσείο Χίου παρέχει ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα για επισκέπτες όλων των ηλικιών. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν σειρές διαλέξεων, εργαστήρια και ξεναγήσεις. Τα προγράμματα προσφέρουν μια πιο εις βάθος κατανόηση της τέχνης και του πολιτισμού της βυζαντινής περιόδου, καθώς και της σημασίας αυτών των πτυχών στην ιστορική εξέλιξη της Χίου και της γύρω περιοχής.

Οι επισκέπτες που επισκέπτονται τη Χίο και ενδιαφέρονται για την τέχνη και τον πολιτισμό της βυζαντινής εποχής θα βρουν το Βυζαντινό Μουσείο της Χίου ως ένα απολύτως συναρπαστικό ταξίδι. Οι αισθητικές και πολιτιστικές παραδόσεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και η κληρονομιά τους στην περιοχή της Χίου απεικονίζονται μέσα από τη συλλογή αντικειμένων και εκθέσεων του μουσείου, που προσφέρουν στους επισκέπτες μια ματιά σε αυτές τις παραδόσεις.

- Το «Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου» περιλαμβάνει έκταση 2500 τετραγωνικών μέτρων και αποτελείται από χώρους εκθεμάτων, εργαστήρια και γραφεία, το σύνολο των οποίων καλύπτει ένα χώρο 1200 τετραγωνικών μέτρων. Το μουσείο δεσμεύεται να παρουσιάσει την αρχαιολογική ιστορία και τα τεχνουργήματα της Χίου και της γύρω περιοχής σε επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου ιδρύθηκε το 1960 με σκοπό τη διατήρηση και προβολή της αρχαιολογικής κληρονομιάς του νησιού της Χίου. Το μουσείο βρίσκεται σε ένα νεοκλασικό οικοδόμημα που κατασκευάστηκε τον 19ο αιώνα και έκτοτε έχει υποστεί εκτεταμένες ανακαινίσεις. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου εκθέτει μια συλλογή αντικειμένων από την προϊστορική, αρχαία και βυζαντινή περίοδο που ανακαλύφθηκαν στη Χίο και σε όλη τη γύρω περιοχή. Οι εκθέσεις παρουσιάζουν κεραμικά, γλυπτά, νομίσματα, κοσμήματα και άλλα αντικείμενα που απεικονίζουν τις πολιτιστικές και ιστορικές επιπτώσεις των πολιτισμών που κατοικούσαν στην περιοχή. Αυτά τα αντικείμενα βρίσκονται στη μόνιμη συλλογή του μουσείου.

Το μαρμάρινο κεφάλι ενός κούρου, που χρονολογείται στον 6ο αιώνα π.Χ., η χάλκινη μορφή ενός νεαρού άνδρα, που χρονολογείται στον 2ο αιώνα π.Χ., και η συλλογή αρχαίων νομισμάτων από τη Χίο και άλλες περιοχές της Ελλάδας είναι μόνο μερικά από τα αξιοθέατα του Αρχαιολογικού Μουσείου Χίου. Επιπλέον, το μουσείο φιλοξενεί μια συλλογή αρχαιοτήτων από τη ρωμαϊκή και βυζαντινή εποχή, όπως ψηφιδωτά και αντικείμενα που σχετίζονται με τη χριστιανική θρησκεία.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα για επισκέπτες όλων των ηλικιών. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν σειρές διαλέξεων, πρακτικά εργαστήρια και ξεναγήσεις. Μέσω της συμμετοχής στα προγράμματα, οι συμμετέχοντες θα αποκτήσουν μια πιο εις βάθος κατανόηση της αρχαιολογικής ιστορίας και των τεχνουργημάτων της Χίου και της γύρω περιοχής.

Οι επισκέπτες που ενδιαφέρονται για την αρχαία ιστορία και τις αρχαιότητες της Χίου και της γύρω περιοχής θα βρουν το Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου ως μια ενδιαφέρουσα τοποθεσία. Η εκτεταμένη συλλογή αντικειμένων και εκθεμάτων του μουσείου προσφέρει στους επισκέπτες μια εικόνα για τα πολιτιστικά και ιστορικά έθιμα των πολιτισμών που κάποτε κατοικούσαν στην περιοχή και την κληρονομιά που άφησαν πίσω τους στο νησί (Doulgeridis & Vlizos, 2019).

Εκτός από όσα αναφέρθηκαν, το νησί της Χίου φιλοξενεί μια σειρά από άλλα μουσεία, τα οποία περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω:

• Ιστορικό Ιατρικό Μουσείο • Μουσείο Ιστορίας & Εκπαίδευσης του Βούρειου Δημοτικού Σχολείου Λιβαδίων Χίου • Μουσείο Ιουστινιάνη • Ναυτικό Μουσείο Χίου • Μουσείο Ιστορίας & Φυσικής • Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιερού Τάγματος Αγ. Παντελεήμονος • Μουσείο Φιλοπρόοδου Όμιλου Βροντάδου • Λαογραφικό Μουσείο Χαλκειούς • Ναυτικό Μουσείο Καρδαμύλων • Εκκλησιαστικό Μουσείο Αγ. Λουκά Καρδαμύλων • Εκκλησιαστικό Μουσείο Αγ. Νικολάου Καρδαμύλων (Δήμος Χίου, 2020).

Οι ακόλουθες τοποθεσίες στο νησί της Χίου θεωρούνται ως οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι:

Ο αρχαιολογικός χώρος του Εμπορείου

Ο αρχαιολογικός χώρος του Εμπορείου είναι ένα αρχαιολογικό μνημείο εξαιρετικής σημασίας που βρίσκεται στο νησί της Χίου. Πιο συγκεκριμένα βρίσκεται στη νότια ακτή του νησιού. Η τοποθεσία αποτελεί μια σημαντική απεικόνιση του πολεοδομικού σχεδιασμού και της αρχιτεκτονικής στην αρχαία Ελλάδα και προσφέρει ουσιαστικές γνώσεις για την ιστορία και τον πολιτισμό της Χίου και της γύρω περιοχής.

Η ιστορική σημασία του αρχαιολογικού χώρου του Εμπορείου ανάγεται στον 6ο αιώνα π.Χ., όταν ιδρύθηκε η αρχαία ελληνική πόλη της Χίου. Ο χώρος του Εμπορείου ήταν ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της πόλης και είχε σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της περιοχής μέσω της συνεισφοράς του στο εμπόριο. Η περιοχή συνέχισε να υποστηρίζει την ανθρώπινη κατοίκηση μέχρι τον 14ο αιώνα μ.Χ., όταν, ως απάντηση στην αποδυνάμωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, τελικά ερημώθηκε.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Εμπορείου είναι ένα καλοδιατηρημένο δείγμα αρχαίας ελληνικής πολεοδομίας και δόμησης. Μια κεντρική αγορά, χρησιμεύει ως το επίκεντρο της τοποθεσίας, η οποία πλαισιώνεται από όλες τις πλευρές από οικιστικές και εμπορικές κατασκευές. Η αγορά είναι ένας ορθογώνιος ανοιχτός χώρος που χρησίμευε ως χώρος για δημόσιες συνελεύσεις και δραστηριότητες, ενώ τα κτίρια που την περιέβαλλαν εξυπηρετούσαν τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες λειτουργίες, αντίστοιχα.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Εμπορείου έχει προσφέρει μια πληθώρα αντικειμένων και τεχνουργημάτων που παρέχουν μοναδικές γνώσεις για την ιστορία και τον πολιτισμό της περιοχής. Αυτά τα αντικείμενα έχουν ανακαλυφθεί κατά τη διάρκεια πολλών ετών. Κεραμικά, γλυπτά, νομίσματα και άλλα αντικείμενα που δείχνουν τις πολιτιστικές και ιστορικές επιπτώσεις των πολιτισμών που κατοικούσαν στην περιοχή περιλαμβάνονται μεταξύ των τεχνουργημάτων που έχουν βρεθεί.

Τα ερείπια της αγοράς, που έχουν διατηρηθεί, το αρχαιοελληνικό τείχος που περιβάλλει την τοποθεσία και τα ερείπια κατοικιών και εμπορικών κτιρίων είναι μερικά από τα κυριότερα σημεία του αρχαιολογικού χώρου του Εμπορείου. Επιπλέον, υπάρχει ένα μικρό μουσείο στον χώρο, το οποίο παρουσιάζει μια επιλογή από τα τεχνουργήματα και άλλα αντικείμενα που ανακαλύφθηκαν εκεί.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Εμπορείου είναι ανοιχτός για τουρίστες καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και δεν υπάρχει χρέωση για είσοδο. Η τοποθεσία βρίσκεται στη νότια ακτή της Χίου και είναι προσβάσιμη τόσο με μέσα μαζικής μεταφοράς όσο και με ιδιωτικό αυτοκίνητο.

Οι επισκέπτες της Χίου και της γύρω περιοχής που ενδιαφέρονται για την ιστορία και τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας θα βρουν τον αρχαιολογικό χώρο του Εμπορείου ως μια συναρπαστική εκδρομή. Τα καλοδιατηρημένα αντικείμενα και τα ερείπια του χώρου προσφέρουν μια ματιά στον πολεοδομικό σχεδιασμό και την αρχιτεκτονική των αρχαίων ελληνικών πόλεων, καθώς και την επιρροή τους στην ανάπτυξη της γύρω περιοχής 1990 (Επίσημος τουριστικός οδηγός Π. Ε. Χίου, 2020).

Ο Ανάβατος

Ο Ανάβατος είναι ένας οικισμός που χρονολογείται από τη μεσαιωνική εποχή και βρίσκεται στο ελληνικό νησί της Χίου. Κατασκευάστηκε τον 15ο αιώνα ως οχυρό φρούριο για την προστασία από την πειρατεία και άλλες μορφές εισβολής και είναι σκαρφαλωμένο στην κορυφή ενός βραχώδους λόφου με θέα στον ωκεανό.

Μετά το θλιβερό συμβάν, γνωστό ως Σφαγή του Αναβάτου, που έγινε τον 19ο αιώνα, το χωριό ερήμωσε αφού είχε καταληφθεί από περίπου 400 οικογένειες τον προηγούμενο αιώνα. Ο Ανάβατος δέχτηκε εισβολή το 1822 από οθωμανικές δυνάμεις και ντόπιους μουσουλμάνους χωρικούς κατά τη διάρκεια του Ελληνικού Πολέμου της Ανεξαρτησίας κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η εισβολή είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο της πλειοψηφίας των κατοίκων του χωριού και την καταστροφή μεγάλης μερίδας της κοινότητας.

Σήμερα, ο Ανάβατος είναι ένα δημοφιλές μέρος διακοπών που είναι γνωστό για την χαρακτηριστική αρχιτεκτονική και τη μαγευτική θέα που προσφέρει. Οι επισκέπτες είναι ευπρόσδεκτοι να περιηγηθούν στα απομεινάρια του χωριού, που περιλαμβάνουν τα σπίτια, τις εκκλησίες και τα τείχη που χρησιμοποιήθηκαν για άμυνα. Τα κτίρια είναι κατασκευασμένα από την τοπική πέτρα και έχουν χαρακτηριστικά που μοιάζουν με πύργους, με μικρά δρομάκια και τοξωτές πόρτες που τα ξεχωρίζουν από άλλες κατασκευές της περιοχής.

Ο Ανάβατος αποτελεί σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χίου και έχουν γίνει προσπάθειες για τη διατήρηση του χωριού και την προβολή του ως τουριστικό αξιοθέατο παρά τα τραγικά γεγονότα που έχουν συμβεί εκεί στο παρελθόν. Μονοπάτια πεζοπορίας και

παραλίες βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από αυτήν την περιοχή, γεγονός που συμβάλλει στη δημοτικότητά της ως σημείο διακοπών μεταξύ των ανθρώπων που ενδιαφέρονται τόσο για την ιστορία όσο και για την υπέροχη ύπαιθρο 1990 (Επίσημος τουριστικός οδηγός Π. Ε. Χίου, 2020).

Ο ναός του Απόλλωνα που βρίσκεται στα Φανά (INSETE INTELLIGENCE, 2020)

Η Νέα Μονή

Η Νέα Μονή, η οποία έχει καταχωρηθεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO από την πρώτη έκδοση του καταλόγου το 1990 (Επίσημος τουριστικός οδηγός Π. Ε. Χίου, 2020). Ιδρύθηκε τον 11ο αιώνα από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Θ' Μονομάχο και τη σύζυγό του, αυτοκράτειρα Ζωή, και για πολλούς αιώνες ήταν σημαντικό θρησκευτικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής.

Το μοναστηριακό συγκρότημα σχεδιάστηκε σε βυζαντινό αρχιτεκτονικό στυλ και περιλαμβάνει μια σειρά από διαφορετικά κτίρια, όπως μια κεντρική εκκλησία, ένα μοναστήρι και άλλα. Ο ναός είναι αφιερωμένος στην Υπεραγία Θεοτόκο και φημίζεται για τα υπέροχα ψηφιδωτά και τους πίνακες που βρίσκονται μέσα. Αυτά τα έργα τέχνης θεωρούνται ως μερικά από τα πιο σημαντικά δείγματα βυζαντινής τέχνης σε ολόκληρο τον κόσμο.

Τα ψηφιδωτά που βρίσκονται μέσα στην εκκλησία δημιουργήθηκαν τον 11ο αιώνα και δείχνουν διάφορα γεγονότα από τη ζωή του Ιησού Χριστού και της Παναγίας. Φημίζονται για τα ζωηρά χρώματα και τα πολύπλοκα χαρακτηριστικά που διαθέτουν, τα οποία αποτελούν μνημείο της ικανότητας των Βυζαντινών τεχνιτών που ήταν υπεύθυνοι για τη δημιουργία τους.

Κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, το μοναστήρι χρησίμευσε ως σημαντικό κέντρο σπουδών και πολιτισμού. Επίσης, συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη της ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης και των λογοτεχνικών έργων. Το μοναστήρι χρησίμευσε ως κόμβος για τη δημιουργία έργων τέχνης και μουσικής σε όλη την ιστορία του, με πολυάριθμα σημαντικά έργα να παράγονται και να μεταφράζονται εντός των τειχών του.

Κατά τη διάρκεια πολλών εκατοντάδων ετών, το μοναστήρι δέχτηκε πληθώρα επιθέσεων και κατοχυριών, μερικές από τις οποίες ήταν σεισμοί, πυρκαγιές και εισβολές. Παρόλα αυτά, υπέστη πολυάριθμες αναστηλώσεις και ανακατασκευές ανά τους αιώνες, και μέχρι τον 19ο αιώνα χρησίμευε ως σημαντικό θρησκευτικό και πολιτιστικό κέντρο.

Σήμερα, η Μονή της Νέας Μονής είναι ταυτόχρονα γνωστός τουριστικός χώρος και σημαντικό ορόσημο για την τέχνη και την αρχιτεκτονική της βυζαντινής περιόδου. Εκτός από την κύρια εκκλησία και το μοναστήρι, οι επισκέπτες είναι ευπρόσδεκτοι να περιηγηθούν σε πολλά άλλα κτίρια που βρίσκονται στους χώρους του μοναστηριού. Οι επισκέπτες μπορούν να οδηγήσουν

ή να πάρουν το λεωφορείο για το μοναστήρι, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της Χίου και λειτουργεί ως το πνευματικό επίκεντρο του νησιού.

Σημαντικά είναι και το Οθωμανικά μνημεία του Νησιού, εντός των οποίων συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

- Το Μπαϊρακλή Τζαμί ή Τέμενος Μπαϊρακλή στο βυζαντινό Κάστρο
- Τα Οθωμανικά Λουτρά (Χαμάμ) στο Κάστρο της Χίου
- Το Οθωμανικό Ιεροδιδασκαλείο ή Μεντρεσές που βρίσκεται στο Κάστρο
- Το Οσμανιέ Τζαμί στη συνοικία Φραγκομαχαλά
- Το Χαμηδιέ Τζαμί στην πλατεία του Κάστρου
- Το Κτήμα Μουφτή στο Βαρβάσι
- Η Κρήνη Μελέκ Πασά με ενδιαφέρον γλυπτό διάκοσμο
- Η Κρήνη Αμπντούλ Χαμίντ στην πλατεία Βουνακίου

(Μοσχάκης, 2022)

4.3.3. Φυσικός πλούτος

Οι παραλίες της Χίου, που χαρακτηρίζονται από τα κρυστάλλινα νερά τους, αποτελούν άλλο ένα σημαντικό πόλο έλξης για τους επισκέπτες του νησιού. Η Χίος έχει συνολική ακτογραμμή 309 χιλιόμετρα, εκ των οποίων τα 45 χιλιόμετρα βρίσκονται στα Ψαρά και τα 35 χιλιόμετρα στις Οινούσσες. Το νησί διαθέτει επίσης 72 παραλίες που είναι ανοιχτές στο κοινό. Αν και είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι φυσικοί πόροι του νησιού δεν αξιοποιούνται στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους, η προστασία της περιοχής και η διατήρηση της καθαριότητάς της εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικούς παράγοντες. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η κύρια βιομηχανία στο νησί είναι η παραγωγή μαστίχας, η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό σημείο ενδιαφέροντος (Μοσχάκης, 2022).

Η Χίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας από την πρώτη στιγμή που καταρτίστηκε. Το λήμμα για τη «Τεχνογνωσία της Παραδοσιακής Καλλιέργειας Μαστίχας στη Χίο» προστέθηκε στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας το έτος 2013 και στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO προστέθηκε το έτος 2014. (Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, 2020).

Τα περίφημα Σπήλαια του νησιού περιλαμβάνουν:

- Το «Σπήλαιο των Ολύμπων» είναι ένα από τα πιο συναρπαστικά τουριστικά σπήλαια λόγω του ότι έχει κατακόρυφη ανάπτυξη, σε αντίθεση με άλλα τουριστικά σπήλαια. (Επίσημος Ταξιδιωτικός Οδηγός του Ιδρύματος Π. Ε. Χίου, 2020)

Το «Σπήλαιο Αγίου Γάλακτος» το οποίο διαθέτη ευρήματα που ανακαλύφθηκαν από την αρχαιολογική έρευνα και χρονολογούνται από τη μέση νεολιθική περίοδο και υπάρχουν διαθέσιμα για το κοινό στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου. (Επίσημος τουριστικός οδηγός της Π. Ε. Χίου, 2020) (Σακουλά, 2021).

Το νησί της Χίου είναι γνωστό για την εκτενή ιστορία του καθώς και για τον πολιτισμό του και την εκπληκτική φυσική ομορφιά του τοπίου του. Βουνά, δάση, παραλίες και εύφορες κοιλάδες βρίσκονται όλα σε αυτό το νησί, το οποίο έχει μια πολύ διαφοροποιημένη τοπογραφία συνολικά.

Η Χίος έχει μεσογειακό κλίμα, που σημαίνει ότι τα καλοκαίρια είναι ζεστά και ξηρά και οι χειμώνες ευχάριστοι. Το νησί απολαμβάνει υψηλό επίπεδο ηλιοφάνειας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, γεγονός που το καθιστά εξαιρετική τοποθεσία για μια ποικιλία από υπαίθριες αναζητήσεις και ευκαιρίες περιήγησης στα αξιοθέατα.

Το νότιο τμήμα του νησιού είναι λιγότερο ορεινό και περισσότερο ερημικό, σε αντίθεση με το πιο ορεινό και δασικό βόρειο τμήμα του νησιού. Τα βουνά της Χίου παρέχουν πολλές ευκαιρίες για αναρρίχηση και πεζοπορία, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων μονοπατιών που είναι σαφώς καθορισμένα και οδηγούν σε υπέροχη θέα και άλλα φυσικά αξιοθέατα.

Η χρυσή άμμος και τα γαλάζια κύματα κάνουν τις παραλίες της Χίου, από τις πιο γραφικές της χώρας. Τα Μαύρα Βόλια, ο Καρφάς και η Αγία Φωτεινή είναι μερικές μόνο από τις παραλίες που θεωρούνται από τις πιο δημοφιλείς στο νησί. Εκτός από το κολύμπι και την ηλιοθεραπεία, οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν σε μια σειρά από θαλάσσια σπορ, όπως ιστιοσανίδα, καταδύσεις και κολύμβηση με αναπνευστήρα καθ' όλη τη διάρκεια της διαμονής τους.

Επιπλέον, η Χίος φημίζεται για την ιδιαιτερότητα της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής. Το νησί φιλοξενεί μια σειρά από είδη φυτών που είναι μοναδικά, συμπεριλαμβανομένης της τουλίπας Χίου, η οποία μπορεί να βρεθεί μόνο στο συγκεκριμένο νησί. Τα δάση της Χίου φιλοξενούν ποικίλα είδη χλωρίδας και πανίδας, όπως αγριογούρουνα, αλεπούδες και πολλά διαφορετικά είδη πουλιών.

Τα μαστιχόδεντρα της Χίου είναι από τα πιο γνωστά και δημοφιλή φυσικά χαρακτηριστικά του νησιού. Αυτά τα δέντρα μπορούν να βρεθούν μόνο σε αυτό το νησί, τη μοναδική περιοχή στον κόσμο όπου μπορούν να βρεθούν να μεγαλώνουν, και η οικονομία του νησιού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτά. Οι τσίχλες, τα καλλυντικά, ακόμη και φαρμακευτικά σκευάσματα

εμπλουτίζονται με τη χρήση της εξαγόμενης ρητίνης μαστίχας του δέντρου, η οποία μπορεί να βρεθεί σε πολλά διαφορετικά είδη.

Γενικά, η Χίος είναι ένα εκπληκτικό και μοναδικό στο είδος του νησί που παρέχει στους επισκέπτες πρόσβαση σε μια ποικιλία από φυσικά αξιοθέατα και ευκαιρίες για υπαίθρια αναψυχή. Σε αυτό το μαγευτικό νησί, οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν μια μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων, από περπάτημα μέσα στο δάσος και στην παραλία μέχρι την αναρρίχηση στα βουνά και την εξερεύνηση των δασών (Chios Island, n.d.).

4.3.4. Φεστιβάλ και Διοργανώσεις

Στην Νήσο της Χίου διοργανώνονται ετησίως πλήθος διοργανώσεων και φεστιβάλ, εντός των οποίων μπορούν να συμπεριληφθούν:

- Το Μουσικό Φεστιβάλ Χίου
- Το Μεσαιωνικό Φεστιβάλ Χίου
- Το Παιδικό Φεστιβάλ «Χρωμάτων και Φαντασίας»
- Το Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών
- Το Φεστιβάλ «Μούσα Ελληνική»
- Το Φεστιβάλ Μαστίχας

Ακόμη, υπάρχουν εξαιρετικά έθιμα και διοργανώσεις, όπως ο περίφημος ρουκετοπόλεμος στην περιοχή Βροντάδο αλλά και οι περίφημες γιορτές και πανηγύρια. Στις 21 Μαΐου, στη γιορτή των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, αρχίζει ο κύκλος των καλοκαιρινών πανηγυριών. Στις 24 Ιουνίου γιορτάζεται ο Αι Γιάννης που σηματοδοτεί το θερινό ηλιοστάσιο. Στις 29 του μήνα γιορτάζει το εκκλησάκι του Αγίου Πέτρου έξω από το Θολοποτάμι και η εκκλησία των Αγίων Αποστόλων στο Πυργί. Στις 7 του μήνα γιορτάζεται η Αγία Κυριακή. Στις 15 γιορτάζει η εκκλησία του Αγίου Κηρύκου στο Βροντάδο. Στις 17 της Αγίας Μαρίνας και στις 20 του Προφήτη Ηλία διοργανώνονται πολλά πανηγύρια στα χωριά και στη Χώρα. Στις 22 Ιουλίου, με παγκιακές εκδηλώσεις και γενική αργία πανηγυρίζει η Πολιούχος του νησιού Αγία Μαρκέλλα που βρίσκεται έξω από τη Βολισσό. Το τελευταίο πενθήμερο του Ιουλίου εορτάζεται η Αγία Άννα, η Αγία Παρασκευή και ο Άγιος Παντελεήμων με πανηγύρια στην πόλη και τα χωριά. Εκτός από τη μεγάλη γιορτή του Δεκαπενταύγουστου, οπότε γιορτάζουν οι εκκλησίες αφιερωμένες στην Κοίμηση της Θεοτόκου, τον Αύγουστο γιορτάζεται η Μεταμόρφωση, η Αγία Φωτεινή, ο Άγιος Αιμιλιανός κλπ. Ο κύκλος των υπαίθριων πανηγυριών κλείνει το Σεπτέμβριο με τον Άγιο Μάμα, το Γενέσιο της Παναγίας, την Ύψωση του Τιμίου Σταυρού και το τελευταίο πανηγύρι του Ιωάννου του Προδρόμου στις 23 του μήνα (Ροζάκη, 2009).

Ποικίλοι πολιτισμικοί φορείς βρίσκονται στο νησί, προσφέροντας εξαιρετικές ευκαιρίες για την προβολή των πολιτισμικών αγαθών και της παράδοσης του τόπου. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθοι μορφωτικοί και χορευτικοί σύλλογοι (Ροζάκη, 2009):

- Εκπολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Λιβαδίων ο Γεώργιος Βούρος
- Εκπολιτιστικός Σύλλογος και Χορευτικό Συγκρότημα Βολισσού ο Όμηρος
- Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κρήτων ο Ψηλορείτης
- Λαογραφικός Πολιτιστικός Όμιλος Χίου Λέων Αλλάτιος
- Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Θυμιανών
- Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νενήτων η Βοκαριά
- Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Φλατσιών ο Αγ. Γεώργιος
- Μορφωτικός Σύνδεσμος Βαρβασίου ο Φάρος
- Πολιτιστικός Επιμορφωτικός Σύλλογος Νεοχωρίου Αγ. Μηνάς
- Πολιτιστικός Σύλλογος Καμποχώρων
- Πολιτιστικός Σύλλογος Μεστών
- Πολιτιστικός Σύλλογος Πυτιούς ο Μάκελος
- Πολιτιστικός Σύλλογος Συκιάδας
- Φιλοπρόοδος Όμιλος Καρδαμύλων
- Σύλλογος Θρακομακεδόνων Χίου ο Μέγας Αλέξανδρος
- Χορευτική ομάδα Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου
- Χορευτική ομάδα Πνευματικού Κέντρου Δήμου Οινουσσών
- Χορευτική ομάδα Ίωνας

Το νησί της Χίου είναι γνωστό για τα πολυάριθμα παραδοσιακά πανηγύρια και τις γιορτές λόγω της εκτεταμένης πολιτιστικής ιστορίας του. Ακολουθεί μια λίστα με μερικές από τις πιο γνωστές γιορτές που γίνονται στο νησί:

Πάσχα: Το Πάσχα είναι το πιο σημαντικό θρησκευτικό γεγονός στην Ελλάδα και η Χίος δεν αποτελεί εξαίρεση. Το βράδυ πριν την Κυριακή του Πάσχα, το νησί φιλοξενεί τεράστια πυροτεχνήματα ως μέρος των εορτασμών του, που έχουν γίνει διάσημοι σε όλο τον κόσμο.

Τα πυροτεχνήματα εκτοξεύονται από τις κορυφές των εκκλησιών, γεγονός που κάνει ολόκληρη την πόλη να φωτίζεται στη λάμψη τους.

Καρναβάλι: Οι εορτασμοί γύρω από το Καρναβάλι στο νησί της Χίου θεωρούνται από τους πιο γνωστούς σε όλη την Ελλάδα. Οι εορτασμοί ξεκινούν την Κυριακή πριν από την έναρξη της Σαρακοστής και συνεχίζονται συνολικά για δυόμισι εβδομάδες. Ο «Ρουκετοπόλεμος», στον οποίο δύο αντίπαλες ενορίες στην πόλη του Βροντάδου εκτοξεύουν χειροποίητες ρουκέτες ή μια στην άλλη σε μια στενή κοιλάδα, είναι το αποκορύφωμα του Καρναβαλιού.

Πανηγύρι της Παναγίας: Το Πανηγύρι της Παναγίας πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου και θεωρείται μια από τις σημαντικότερες θρησκευτικές γιορτές του νησιού. Οι εορτασμοί αποτελούνται από πομπές, παραδοσιακές μουσικοχορευτικές παραστάσεις, καθώς και γλέντια.

Γιορτή του τρύγου των σταφυλιών: Το Φεστιβάλ του Τρύγου πραγματοποιείται κάθε χρόνο τον Σεπτέμβριο και χρησιμεύει ως εορτασμός για την ολοκλήρωση της περιόδου συγκομιδής σταφυλιών. Στο φεστιβάλ, οι επισκέπτες μπορούν να παρακολουθήσουν παραστάσεις παραδοσιακής μουσικής και χορού, καθώς και να διαγωνιστούν σε δραστηριότητες γευσιγνωσίας κρασιού και σταφυλιών.

Φεστιβάλ Μαστίχας: Το Φεστιβάλ Μαστίχας Χίου είναι μια ετήσια εκδήλωση που πραγματοποιείται τον Ιούλιο και είναι αφιερωμένο στη μαστίχα που έχει κάνει το νησί της Χίου τόσο γνωστό. Γίνεται δειγματοληψία μαστίχας και υπάρχουν επίσης επιδείξεις μαγειρικής και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Το Ομήρειο Πολιτιστικό Φεστιβάλ: είναι μια γιορτή που λαμβάνει χώρα τον Αύγουστο και τιμά τη σημαντική πολιτιστική ιστορία του νησιού. Το φεστιβάλ παρουσιάζει μια ποικιλία καλλιτεχνικών εκφράσεων, συμπεριλαμβανομένων μουσικών και χορευτικών παραστάσεων, καθώς και θεατρικές παραστάσεις.

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αιγαίου: Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αιγαίου είναι μια ετήσια εκδήλωση που πραγματοποιείται τον Ιούλιο και αναδεικνύει τη δουλειά ανερχόμενων κινηματογραφιστών από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο. Προβολές ταινιών προβάλλονται υπαίθρια στις παραλίες του νησιού στο πλαίσιο του φεστιβάλ, που λαμβάνει χώρα σε όλο το νησί.

Γενικά, οι εορτασμοί που πραγματοποιούνται στο νησί της Χίου προσφέρουν στους επισκέπτες μια μοναδική ματιά στην πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και τις παραδόσεις του νησιού. Αυτό το πανέμορφο νησί έχει μια μεγάλη ποικιλία εκδηλώσεων, που κυμαίνονται από θρησκευτικά φεστιβάλ μέχρι γευσιγνωσίες κρασιού και φεστιβάλ κινηματογράφου, οπότε υπάρχουν δραστηριότητες για κάθε γούστο (Koukouninos, C. & Kontogiannis, N., 2019).

4.4. Τουριστική ανάπτυξη Π.Ε. Χίου

Η Χίος βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι, στο οποίο πρέπει να αποφασίσει τι δρόμο πρέπει να ακολουθήσει: εκείνον της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, της ραγδαίας τουριστικής αλλαγής ή της απόλυτης απραξίας. Ωστόσο, σε σχέση με την απόφαση της πρέπει να έχει ως γνώμονα την ωφέλεια των επερχόμενων γενεών και όχι τα βραχυπρόθεσμα οφέλη τα οποία θα οδηγήσουν σε μη αναστρέψιμες βλάβες για το νησί και τους κατοίκους του.

Η αύξηση των ατόμων που επισκέπτονται τη Χίο, έχει οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των ατόμων που συμμετέχουν στον τουρισμό μικροομάδων και στον ομαδικό τουρισμό. Η τοπική αυτοδιοίκηση του νομού καταβάλλει προσπάθειες για να εξασφαλίσει τη συνεργασία μεγάλων ταξιδιωτικών γραφείων και touroperators με τις τουριστικές επιχειρήσεις του νησιού ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των οργανωμένων εκδρομών που προσφέρονται στην περιοχή (Papadopoulou & Apostolopoulos, 2020).

Σημαντική αύξηση έχει σημειωθεί στον αριθμό των τουριστών που αναζητούν τουρισμό ψυχικής τέρψης και ξεκούρασης από την κούραση της εργασίας. Αυξήθηκε επίσης ο αριθμός των τουριστών που αναζητούν πολιτιστικό τουρισμό, ο οποίος βοηθά στον εμπλουτισμό των πληροφοριών και των γνώσεων άλλων χωρών, ενώ ταυτόχρονα ικανοποιεί την ανάγκη για ψυχαγωγία (Mitsakis & Tsiotsou, 2018).

Επιπλέον, περιλαμβάνει πολιτιστικά δρώμενα, φυσικά σημεία ενδιαφέροντος, αρχαιολογικές ανασκαφές και άλλα παρόμοια έργα. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και οι επιχειρηματίες που εργάζονται στον τουριστικό κλάδο έχουν κάνει μεγάλο έργο στην προσπάθεια τους να αναπτύξουν αυτό το συγκεκριμένο είδος τουρισμού. Έχουν αναπτύξει διάφορες παραλίες σε όλο το νησί προσθέτοντας ανέσεις όπως ξαπλώστρες, ομπρέλες και ούτω καθεξής. Επιπλέον, έχουν διανοιχτεί μονοπάτια που είναι κατάλληλα για πεζοπορία ή αναρρίχηση στα βουνά. Μετά τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν από τη Νομαρχία και το αρχαιολογικό τμήμα, δύο από τα τρία σπήλαια είναι πλέον ανοιχτά για το κοινό. Τέλος, η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει καταβάλει μεγάλο ζήλο, διοργανώνοντας πολιτιστικές εκδηλώσεις με δικούς της οικονομικούς πόρους. Αυτές οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, μουσικές και χορευτικές παραστάσεις και συναυλίες με τοπικούς μουσικούς και τραγουδιστές από όλη την Ελλάδα. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού το νησί φιλοξενεί μια σειρά από εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης βιβλίου, που διαρκεί από τις αρχές Ιουλίου έως τα τέλη Αυγούστου, και της έκθεσης αγροτουρισμού, που διαρκεί από τις αρχές Αυγούστου έως τα μέσα Αυγούστου. Περαιτέρω βήματα γίνονται από τους επιχειρηματίες της τουριστικής βιομηχανίας, όπως η διοργάνωση σεμιναρίων για παραδοσιακούς τοπικούς χορούς, για τις παραδόσεις, την ηθική και τα έθιμά και για τη γλώσσα και την τοπική διάλεκτο (Ροζάκη, 2009).

Η ανάλυση του οικονομικού αντίκτυπου που έχει ο τουρισμός σε μια περιοχή βασίζεται πρωτίστως σε δύο έννοιες: το ιδιωτικό κόστος του τουρισμού, το οποίο βαρύνει τους ίδιους τους τουρίστες – επισκέπτες, και είναι ένα εισόδημα για τους τουριστικούς επιχειρηματίες, είτε ντόπιους είτε ξένους και το κοινωνικό κόστος του τουρισμού, που επιβαρύνει τους κατοίκους της περιοχής, ανεξάρτητα από το αν αποζημιώνονται πλήρως, εν μέρει ή καθόλου για αυτό, είτε από τους τουρίστες είτε από τους επιχειρηματίες. Το οικονομικό κόστος του τουρισμού είναι το άθροισμα των ιδιωτικών και κοινωνικών δαπανών που συνδέονται με τη βιομηχανία. Ο τουρισμός είναι παρών σε μια περιοχή με σκοπό να προσφέρει μια συγκεκριμένη υπηρεσία και εμπειρία στους τουρίστες, γνωστούς και ως επισκέπτες της περιοχής (Kizos & Kostakis, 2019).

Τα άμεσα και έμμεσα πρωτογενή και δευτερογενή οικονομικά οφέλη από την ανάπτυξη του τουρισμού σε μια περιοχή μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: άμεσο: πρωτογενές και έμμεσο: δευτερεύον. Κέρδη από επιχειρήσεις, μισθοί από εργασία σε διάφορους κλάδους, εισόδημα από ενοικίαση χώρων, παροχές από την απασχόληση τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα και, τέλος, φόροι, τέλη και άλλες εισπράξεις από την κυβέρνηση στο εθνικό επίπεδο, καθώς και από αυτοδιοίκηση σε νομαρχιακό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αποτελούν τις άμεσες πηγές εσόδων. Τα έμμεσα οφέλη περιλαμβάνουν την κατανάλωση πρωτογενούς εισοδήματος, η οποία επίσης δημιουργεί εισόδημα σε άλλες επιχειρήσεις, απασχόληση και φόρους, καθώς και την αγορά πρώτων υλών και υπηρεσιών που παρέχονται από επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία εισοδήματος (Ροζάκη, 2009). Τα ακόλουθα αναπτυξιακά προγράμματα, αποτελούν έργα τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες (Ροζάκη, 2009):

- Διαχείριση και λειτουργία του Υδροθεραπευτηρίου Αγιασμάτων στην περιοχή της Β.Δ. Χίου
- Καθαρισμός ακτών Χίου
- Έλεγχος και Προστασία οδικού δικτύου Χίου
- Ανάπτυξη Μηχανισμού Τουριστικής Πληροφόρησης
- Ανάπτυξη και κατασκευή Website για την τουριστική προβολή του Νομού Χίου
- Mailing για την τουριστική προβολή του Νομού Χίου
- Τουριστική Ανάπτυξη και πληροφόρηση του Νομού Χίου
- Διοίκηση και διαχείριση Δικτύου Επιχειρήσεων Γεύσης και Φιλοξενία (cluster επιχειρήσεων)
- Πρόγραμμα υποστήριξης Μνημείων και Επισκεπτών

- Πρόγραμμα Επισκέψεων μαθητών Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης στο πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής Δαφνώνα
- Υλοποίηση έργου για τη δημιουργία υπαίθριου parking σε οικόπεδο ιδιοκτησίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χίου
- Συλλογή και απομάκρυνση απορριμμάτων παραπλεύρως του Εθνικού Επαρχιακού Δικτύου Νομού Χίου
- Καθαρισμός ακτών Ν. Χίου και φυσικών διαδρομών
- Εκπόνηση μελέτης Σκοπιμότητας κτιρίου Κολεγίου Χίου
- Εκπόνηση μελέτης κτιρίου Κολεγίου Χίου
- Εκπόνηση Μελέτης φράγματος Σαραπιού
- Εκπόνηση μελέτης για την ανέγερση διθέσιου νηπιαγωγείου στο Δήμο Μαστιχοχωριών

Μετά από συνεχιζόμενη έρευνα, διαπιστώθηκε ότι το τουριστικό προϊόν του νησιού δεν έχει ιδιαίτερες και ουσιαστικές αλλαγές σε σχέση με αυτό που παρέχουν τα άλλα νησιά. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι το «μοντέλο τριών S, Sun Sea Sand» (Ήλιος, Θάλασσα και Άμμος) κυριαρχεί, και αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι κανένας από τους σημαντικούς τουριστικούς πόρους του νησιού δεν χρησιμοποιείται. Επιπλέον, το νησί της Χίου, που είναι δημοφιλής τουριστικός προορισμός, φαίνεται να αδυνατεί να ανταποκριθεί στα ποιοτικά πρότυπα των επισκεπτών, διότι παρέχει καταλύματα σχετικά χαμηλής ποιότητας σε τιμές ίσες με αυτές των κλινών χαμηλού κόστους ξενοδοχείων (Μοσχάκης, 2022).

Η συμβατική και ξεπερασμένη αντίληψη των κατοίκων για τον τουρισμό υποστηρίζεται από το γεγονός ότι τα προϊόντα που προσφέρουν οι τουριστικές επιχειρήσεις είναι μονοδιάστατα. Επιπλέον, η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού διαθέτει χαμηλά επίπεδα τεχνογνωσίας και ο ρυθμός εκπαίδευσης είναι επίσης χαμηλός. Ακόμη, κατά την παροχή της τουριστικής υπηρεσίας ή προϊόντος, το προσωπικό δεν φαίνεται να αποδίδει το 100% της συνολικής του ικανότητας. Ως αποτέλεσμα, η εικόνα του νησιού δεν είναι όπως θα έπρεπε. Επιπλέον, δεν υπάρχουν διεθνείς φορείς πιστοποίησης ποιότητας για σημαντικό μέρος των αγαθών και υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό που προσφέρονται. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι λόγω του αυξημένου όγκου κίνησης τους καλοκαιρινούς μήνες, το οδικό δίκτυο δεν προσφέρει μία θετική εμπειρία στους τουρίστες, αλλά αντίθετα οδηγεί σε σημαντική τλαιπωρία των οδηγών. Αυτό είναι αποτέλεσμα της ανεπάρκειας ή της κακής λειτουργίας των υποδομών που ήδη υπάρχουν.

Όσον αφορά τον συνολικό αριθμό των ανθρώπων που επισκέπτονται το νησί, η συντριπτική πλειοψηφία των τουριστών είναι Έλληνες και η καλοκαιρινή περίοδος είναι η πιο δημοφιλής περίοδος για τις διακοπές τους στο νησί. Οι Ολλανδοί και οι Νορβηγοί, που αναζητούν νέα

μέρη για να περάσουν τις καλοκαιρινές τους διακοπές, αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών από άλλες χώρες (Μοσχάκης, 2022).

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η Χίος εναποθέτει τις ελπίδες της για την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας της στις λεγόμενες «εναλλακτικές μορφές τουρισμού». Ως εκ τούτου, το νησί της Χίου τονίζει τη φυσική ομορφιά που διαθέτει, εκτός από τους μοναδικούς βιότοπους, τα τοπία, τις αγροτικές περιοχές και τους αρχαιολογικούς χώρους. Στο σύνολο τους, αυτά τα στοιχεία αποτελούν έναν πόλο έλξης για τον σύγχρονο ταξιδιώτη που επιδιώκει να ζήσει εμπειρίες που είναι μοναδικές (Μοσχάκης, 2022).

4.5. Ανάλυση SWOT

Στο παρόν κεφάλαιο, πρόκειται να παρουσιαστεί μία ανάλυση S.W.O.T η οποία αφορά των τουρισμό στο νησί της Χίου. Στο πλαίσιο των επιχειρήσεων και άλλων τύπων οργανισμών, η ανάλυση SWOT είναι ένα τυπικό εργαλείο για χρήση στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού. Οι όροι "Δυνατά σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Απειλές" αναφέρονται συλλογικά ως "SWOT". Η διαδικασία προσδιορισμού και ανάλυσης αυτών των τεσσάρων πτυχών σε σχέση με έναν συγκεκριμένο στόχο ή περίσταση αναφέρεται ως ανάλυση SWOT. Μια πιο εις βάθος ανάλυση καθενός από τα συστατικά παρουσιάζεται ως εξής:

Οι εσωτερικές πτυχές στις οποίες διαπρέπει ένας οργανισμός ή μια εταιρεία αναφέρονται ως τα δυνατά του σημεία. Παραδείγματα δυνατών σημείων περιλαμβάνουν διακριτικές ικανότητες, σημαντικά περιουσιακά στοιχεία, ισχυρή φήμη επωνυμίας, εξειδικευμένο προσωπικό κ.λπ.

Οι αδυναμίες είναι εσωτερικά προβλήματα που μπορεί να θέσουν τον οργανισμό ή την επιχείρηση σε μειονεκτική θέση, όπως η έλλειψη πόρων, η ανεπαρκής υποδομή, η κακή εικόνα της επωνυμίας, η περιορισμένη γκάμα προϊόντων κ.λπ.

Οι ευκαιρίες συνδέονται με τις εξωτερικές συνθήκες που μπορεί να είναι επωφελείς για τον οργανισμό ή την επιχείρηση. Μερικά παραδείγματα ευκαιριών περιλαμβάνουν νέες τάσεις της αγοράς, ανεκπλήρωτες επιθυμίες πελατών, ανάπτυξη τεχνολογιών, ευνοϊκές οικονομικές καταστάσεις και άλλους παρόμοιους παράγοντες.

Οι απειλές είναι εξωτερικές μεταβλητές που μπορεί να θέτουν σε κίνδυνο την εταιρεία ή την επιχείρηση. Μερικά παραδείγματα απειλών περιλαμβάνουν τον έντονο ανταγωνισμό, τη μετατόπιση των προτιμήσεων των πελατών, τους δυσμενείς κανονισμούς, την οικονομική ύφεση και άλλες παρόμοιες αιτίες.

Κατά τη διάρκεια μιας ανάλυσης SWOT, κάθε παράγοντας συχνά σημειώνεται και αξιολογείται ξεχωριστά πριν συγχωνευθεί σε έναν πίνακα που παρέχει μια πληρέστερη κατανόηση του σεναρίου. Αυτός ο τύπος μελέτης είναι επίσης γνωστός ως ανάλυση καταστάσεων.

Γενικά, η ανάλυση SWOT είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εταιρείες και άλλοι οργανισμοί για να αξιολογήσουν την τρέχουσα κατάστασή τους και να σχεδιάσουν το μέλλον. Είναι χρήσιμο για τον εντοπισμό τόσο των δυνατοτήτων όσο και των σημείων αδυναμίας εντός της εταιρείας, καθώς και των εξωτερικών επιρροών που μπορεί να έχουν αντίκτυπο. Διεξάγοντας μια ανάλυση αυτών των πτυχών, οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να λαμβάνουν αποφάσεις βασισμένες σε στέρεα στοιχεία και να εκτελούν στρατηγικές δραστηριότητες προκειμένου να πραγματοποιήσουν τους στόχους τους (Etemad Sajadi & Gholami, 2018) (Grant, 2016) (Hill & Westbrook, 1997) (Helms & Nixon, 2010) (Wehrich, 1982).

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

1. Τεράστιος πλούτος όσον αφορά τους φυσικούς πόρους του νησιού
2. Παραγωγή τοπικών προϊόντων
3. Ύπαρξη και λειτουργία Αεροδρομίου
4. Ύπαρξη και λειτουργία δύο μεγάλων Λιμένων
5. Παραδοσιακού οικισμού
6. Πλήθος μουσείων και χώρων πολιτισμού
7. Αρχαιολογικοί χώροι που βρίσκονται στο νησί της Χίου
8. Διοργάνωση Φεστιβάλ με διεθνές κύρος
9. Τοπικά έθιμα και πανηγύρια
10. Πλήθος ναών και μονών
11. Δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού
12. Σπάνια φυτικά είδη
13. Δυνατότητα αναβάθμισης υπαρχουσών υποδομών
14. Αλιευτικά καταφύγια και άλλες χερσαίες υποδομές
15. Η δράση των οργανισμών τοπική αυτοδιοίκησης
16. Αθλητικές εγκαταστάσεις
17. Ζώνες προστασίας NATURA
18. Περιοχές που προστατεύονται από την UNESCO
19. Πανεπιστημιακά τμήματα που προωθούν την έρευνα στην περιοχή
20. Προϊόντα ΠΟΠ που παράγονται αποκλειστικά στο νησί

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

1. Κυκλοφοριακή συμφόρηση

2. Ανεπαρκείς λιμένες με μέτριες εγκαταστάσεις
3. Προβλήματα οδικού δικτύου στο βόρειο τμήμα του νησιού
4. Δυσχέρειες στον τομέα των χρηματοδοτήσεων
5. Υποβάθμιση αρχιτεκτονικού τοπίου του νησιού
6. Έλλειψη προσβασιμότητας και ακατάλληλες υποδομές για Α.Μ.Ε.Α.
7. Έλλειψη τουριστικού σχεδίου το οποίο θα είναι οργανωμένο
8. Περιορισμένη αξιοποίηση των Τ.Π.Ε όσον αφορά τα συστήματα οργάνωσης του νησιού, όπως το κυκλοφοριακό σύστημα
9. Ανεπαρκής επικοινωνία με το εξωτερικό μέσο αεροπορικών γραμμών
10. Ελλείψεις στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα
11. Αδυναμία επεξεργασίας προϊόντων εκτός της μαστίχας
12. Χαμηλή προβολή τόπου και προϊόντων
13. Άνιση κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης ανά περιοχή
14. Μη επαρκής απασχόληση κατοίκων στον τουρισμό
15. Προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα των επιχειρήσεων
16. Αδιαφορία για τις ανάγκες και την υποστήριξη των τοπικών συλλόγων
17. Χαμηλές υποδομές υπεραστικής σύνδεσης
18. Ελάχιστοι οικονομικοί πόροι για τη συντήρηση και την προβολή των μνημείων του τόπου
19. Έλλειψη προσπαθειών για ανταπόκριση σε ανάγκες βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης
20. Έλλειψη σχεδίου αντισεισμικής προστασίας για την περιοχή

ΑΠΕΙΛΕΣ

1. Κίνδυνος φθοράς των μνημείων της περιοχής
2. Ανταγωνιστικά νησιά με σαφώς καλύτερες υποδομές
3. Έλλειψη μελετών και ερευνητικού σχεδιασμού που καθιστά ανήμπορο να ανταγωνιστεί άλλες περιοχές
4. Διαρκής περιορισμός της χρηματοδότησης αναπτυξιακών έργων στο νησί
5. Τάση εγκατάλειψης παραδοσιακών δραστηριοτήτων
6. Τάση απομάκρυνσης από τα περίφημα έθιμα του νησιού τα οποία αποτελούν σημαντικά σημεία διαμόρφωσης του τουριστικού προϊόντος
7. Μη επαρκής αξιοποίηση φυσικών πόρων
8. Έλλειψη αξιοποίησης βιώσιμων πρακτικών
9. Κίνδυνος αρνητικών συνεπειών υπερτουρισμού σε περίπτωση ανάπτυξης του νησιού
10. Προβλήματα συνεργασίας αρμόδιων φορέων
11. Αδυναμία των υποδομών να υποστηρίξουν την τουριστική ανάπτυξη
12. Απώλεια εσόδων λόγω χαμηλών υποδομών

13. Περιορισμένη δυνατότητα εξασφάλισης κονδυλίων για το νησί
14. Αναπόφευκτοι κίνδυνοι, όπως για παράδειγμα της Πανδημίας του COVID 19
15. Αδυναμία και έλλειψη συντονισμού πολιτισμικών φορέων
16. Ανεπαρκής επιμόρφωση του προσωπικού που εργάζεται στον τουρισμό

ΕΥΚΑΙΡΕΙΕΣ

1. Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού
2. Ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού
3. Ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών
4. Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στο τουριστικό μάρκετινγκ
5. Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. σε ζητήματα διαχείρισης συστημάτων
6. Προσέλκυση επενδυτών σε έργα βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης
7. Εφαρμογή Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής
8. Αξιοποίηση προγραμμάτων επενδύσεων του ΕΣΠΑ
9. Αναβάθμιση της προσβασιμότητας του νησιού
10. Συμμετοχή σε προγράμματα που θα χρηματοδοτήσουν, θα συντηρήσουν και θα αναδείξουν τα μνημεία του τόπου
11. Προστασία του φυσικού πλούτου της περιοχής
12. Εκμετάλλευση της τάσης των τουριστών προς τους αναδυόμενους προορισμούς
13. Δυνατότητα αξιοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων
14. Διαθέσιμες υποδομές προς αναβάθμιση στην περιοχή
15. Διαθέσιμες υποδομές προς αναβάθμιση για την προώθηση του θαλάσσιου τουρισμού
16. Ευκαιρίες ψηφιακού μάρκετινγκ για την προώθηση του προορισμού, αλλά και των πολιτιστικών πόρων που διαθέτει.

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία έρευνας

5.1. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα διερευνά την ανάπτυξη του μαθητικού και εκπαιδευτικού τουρισμού στην Χίο, καθώς και τις πιθανές προοπτικές εξέλιξης του. Πιο αναλυτικά, διερευνώνται οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με το εάν θα πρότειναν την Χίο για μια πολυήμερη εκδρομή ή μια εκπαιδευτική επίσκεψη και οι παράγοντες που επηρεάζουν την επιρροή αυτή. Επιπλέον, μελετώνται και τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Η εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία εργάζονται οι συμμετέχοντες επηρεάζει τις απόψεις τους αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της Π.Ε. Χίου ως προορισμό σχολικών εκδρομών και τα γενικά στοιχεία που επηρεάζουν την επιλογή τόπου προορισμού μιας σχολικής εκδρομής;
- Το εάν οι συμμετέχοντες θα πρότειναν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου επηρεάζει τις απόψεις τους αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της Π.Ε. Χίου ως προορισμό σχολικών εκδρομών και τα γενικά στοιχεία που επηρεάζουν την επιλογή τόπου προορισμού μιας σχολικής εκδρομής;
- Η πηγή από την οποία οι συμμετέχοντες αντλούν πληροφορίες για την επιλογή προορισμού σχολικής εκδρομής επηρεάζει το εάν θα πρότειναν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου;
- Η εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία εργάζονται οι συμμετέχοντες επηρεάζει το εάν οι συμμετέχοντες θα πρότειναν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου;

5.2. Δείγμα της έρευνας

Στην έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 130 εκπαιδευτικοί. Πιο αναλυτικά, οι περισσότεροι διδάσκουν στην Περιφερειακή ενότητα της Αττικής και πιο συγκεκριμένα σε κάποιο Γυμνάσιο. Ταυτόχρονα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είτε έχουν συνοδέψει το σχολείο σε κάποιο εκδρομή στην Περιφερειακή ενότητα της Αττικής, των Ιονίων νήσων ή του Νοτίου Αιγαίου, ή δεν έχουν συνοδέψει τα παιδιά σε καμία εκδρομή. Παράλληλα, πιο συχνά οι συμμετέχοντες που συνοδέψαν τους μαθητές σε κάποια εκδρομή δηλώνουν πως διανυκτέρευσαν 1 με 3 ημέρες.

5.3.Ερευνητικό εργαλείο

Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο 12 ερωτήσεων συνολικά. Πιο αναλυτικά, 2 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου διερευνούν την Περιφερειακή ενότητα που βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα που υπηρετούν ή που επισκέφθηκαν κατά την τελευταία εκδρομή. Επιπλέον, 2 ερωτήσεις κλειστού τύπου αναλύουν την εκπαιδευτικό βαθμίδα στην οποία εργάζονται οι συμμετέχοντες και το φύλο τους. Μέσα από 4 ερωτήσεις κλειστού τύπου, μελετάται ο αριθμός διανυκτερεύσεων της εκδρομής, καθώς και οι απόψεις των συμμετεχόντων για την καταλληλότητα της Π.Ε. Χίου για μια πολυήμερη εκδρομή, μια επίσκεψη για το περιβάλλον ή για πολιτιστικά θέματα ή για κάποια επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος. Στη συνέχεια 2 ερωτήσεις 9 βάθμιας και 7βάθμιας κλίμακας Likert αναλύουν την καταλληλότητα διαφόρων παραγόντων για την πραγματοποίηση σχολικής εκδρομής στην Π.Ε. Χίου, καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν γενικά τις επιλογές τους για τον προορισμού μιας σχολικής εκδρομής. Τέλος, 2 ερωτήσεις κλειστού τύπου παρουσιάζουν τις πηγές πληροφόρησης των συμμετεχόντων για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής και την πιθανότητα να επιλέξουν μια εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός.

5.4.Συλλογή δεδομένων

Ο διαμοιρασμός του ερευνητικού εργαλείου πραγματοποιήθηκε με τη χρήση Google forms, το οποίο περιέχει τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου και τις πιθανές απαντήσεις τους. Επιπλέον, συνοδεύεται από εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο ενημερώνει τους εκπαιδευτικούς για τους σκοπούς της έρευνας, την ανώνυμη και εθελοντική συμμετοχή τους και τον χρόνο που πρέπει να αφιερώσουν για την συμπλήρωση του. Ακόμη, τους ενθαρρύνει να απαντήσουν με ειλικρίνεια και σαφήνεια όλες τις ερωτήσεις. Το αρχείο Google form διαμοιράσθηκε μέσα από ομάδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες σχετίζονται με την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Κεφάλαιο 6.Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων έλαβε χώρα στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS v.25, ενώ συμπληρωματικό πρόγραμμα υπήρξε και το Microsoft Excel. Στο περιγραφικό μέρος της έρευνας υπολογίσθηκαν μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις, ποσοστά και συχνότητες. Παράλληλα, έγινε χρήση και του παραμετρικού ελέγχου Anova, του μη παραμετρικού ελέγχου Kruskal-Wallis καθώς και του ελέγχου Chi-Square και της Crosstabulation Analysis. Τα παραπάνω, παρουσιάζονται μέσα από κατάλληλους πίνακες και αντίστοιχα γραφήματα.

Αποτελέσματα έρευνας

Στην ενότητα που ακολουθεί, αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ δίνεται απάντηση και στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν.

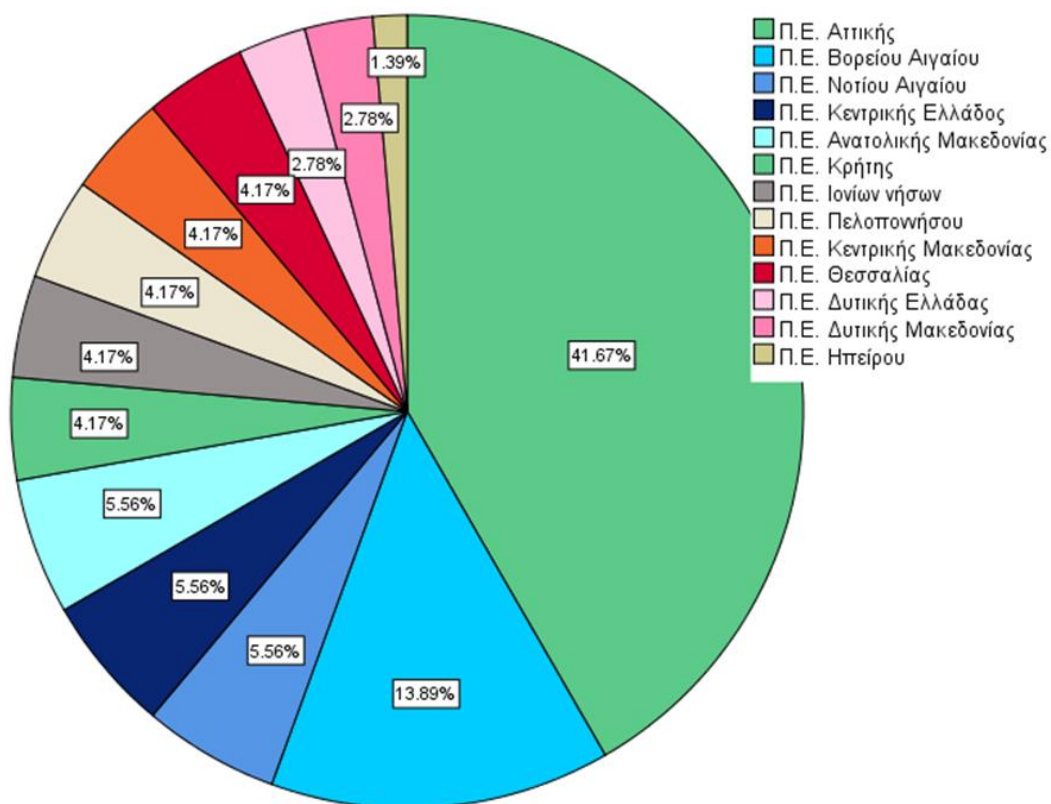
Στον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1, διερευνάται η περιφερειακή ενότητα στην οποία βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα στην οποία υπηρετούν οι συμμετέχοντες. Το 41.7% αγγίζουν όσοι αναφέρονται στην Π.Ε. Αττικής και το 13.9% στην Π.Ε. Βορείου Αιγαίου, ενώ οι υπόλοιπες περιοχές αγγίζουν ποσοστά έως και 5.6% το καθένα.

Πίνακας 1. Σε ποια Περιφερειακή ενότητα βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα όπου υπηρετείτε

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Π.Ε. Αττικής	30	23.1	41.7	41.7
	Π.Ε. Βορείου Αιγαίου	10	7.7	13.9	55.6
	Π.Ε. Νοτίου Αιγαίου	4	3.1	5.6	61.1
	Π.Ε. Κεντρικής Ελλάδος	4	3.1	5.6	66.7
	Π.Ε. Ανατολικής Μακεδονίας	4	3.1	5.6	72.2
	Π.Ε. Κρήτης	3	2.3	4.2	76.4
	Π.Ε. Ιονίων νήσων	3	2.3	4.2	80.6
	Π.Ε. Πελοποννήσου	3	2.3	4.2	84.7
	Π.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας	3	2.3	4.2	88.9
	Π.Ε. Θεσσαλίας	3	2.3	4.2	93.1
	Π.Ε. Δυτικής Ελλάδας	2	1.5	2.8	95.8
	Π.Ε. Δυτικής Μακεδονίας	2	1.5	2.8	98.6

	Π.Ε. Ηπείρου	1	.8	1.4	100.0
	Total	72	55.4	100.0	
Missing	System	58	44.6		
Total		130	100.0		

Γράφημα 1. Σε ποια Περιφερειακή ενότητα βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα όπου υπηρετείτε

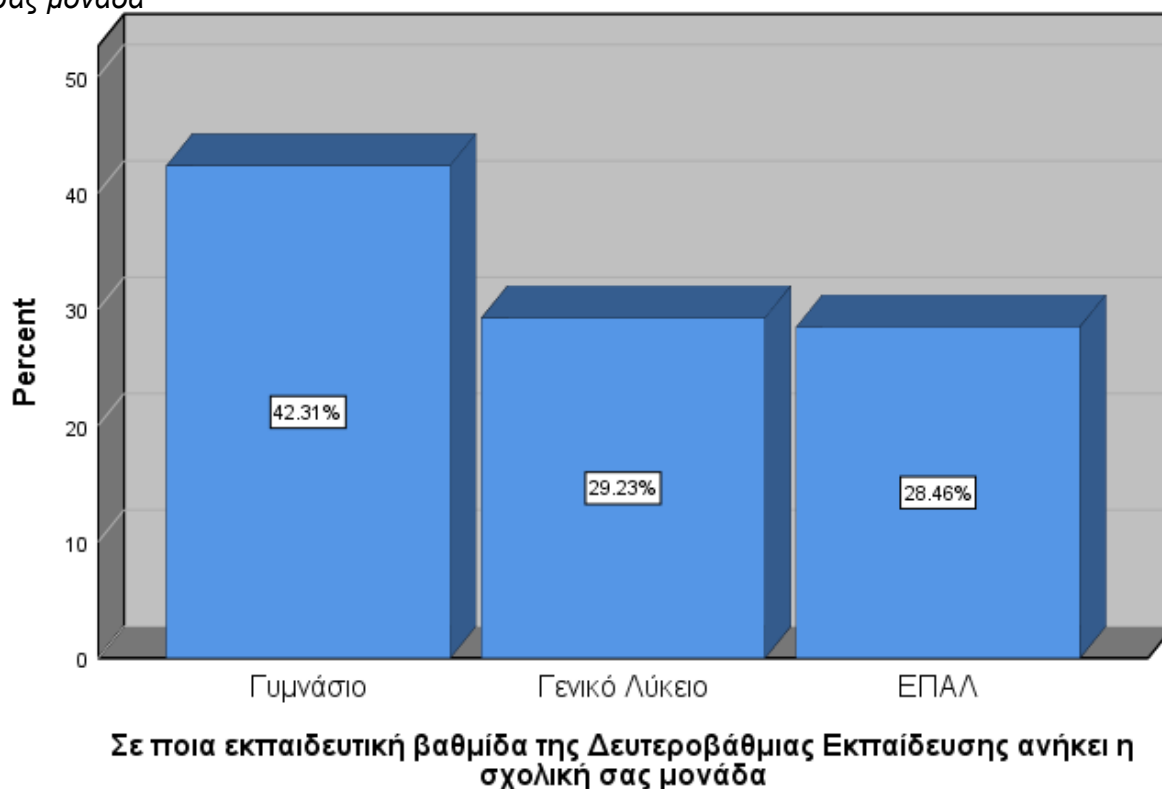

Στον Πίνακα 2 και το Γράφημα 2, διερευνάται η εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία εργάζονται οι συμμετέχοντες. Το 42.3% αγγίζουν όσοι εργάζονται σε Γυμνάσιο, το 29.2% σε Γενικό Λύκειο και το 28.5% σε ΕΠΑΛ.

Πίνακας 2. Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γυμνάσιο	55	42.3	42.3	42.3
	Γενικό Λύκειο	38	29.2	29.2	71.5
	ΕΠΑΛ	37	28.5	28.5	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 2. Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα

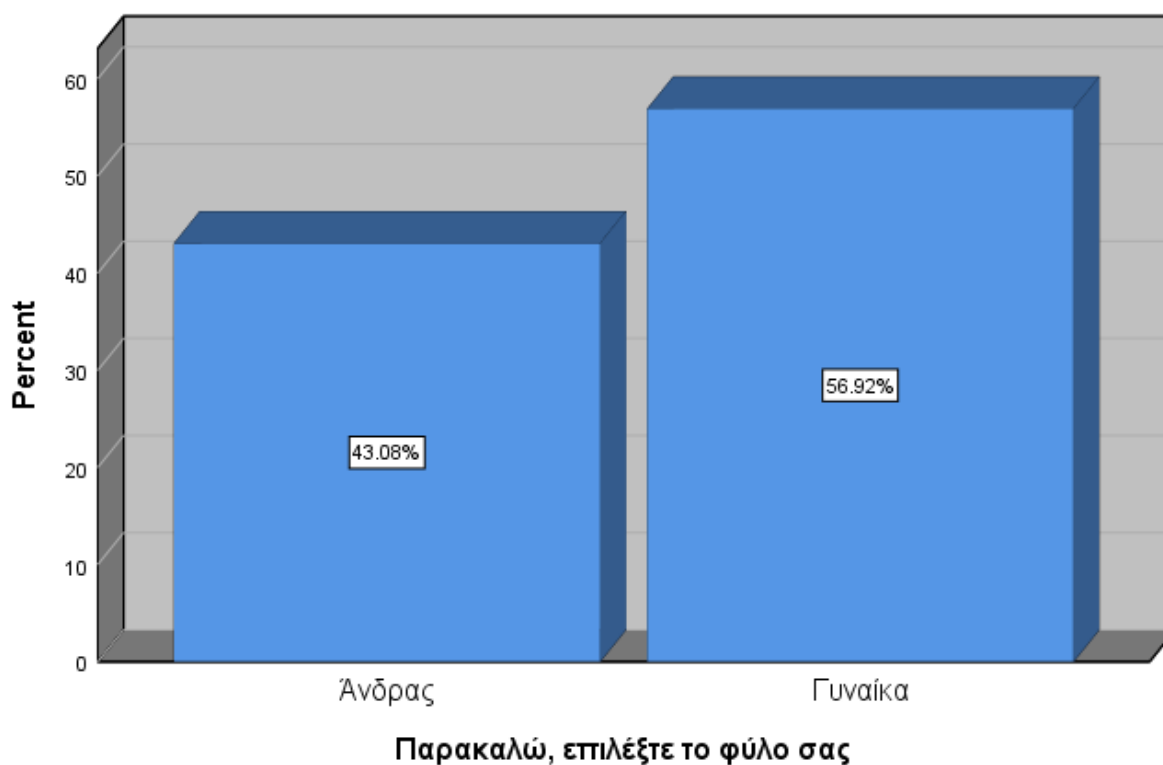

Μέσα από τον Πίνακα 3 και το Γράφημα 3, διερευνάται το φύλο των εκπαιδευτικών. Το 56.9% ανήκει στις γυναίκες, ενώ το υπόλοιπο 43.1% καταλαμβάνουν οι άνδρες εκπαιδευτικοί της έρευνας.

Πίνακας 3. Παρακαλώ, επιλέξτε το φύλο σας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	56	43.1	43.1	43.1
	Γυναίκα	74	56.9	56.9	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 3. Παρακαλώ, επιλέξτε το φύλο σας

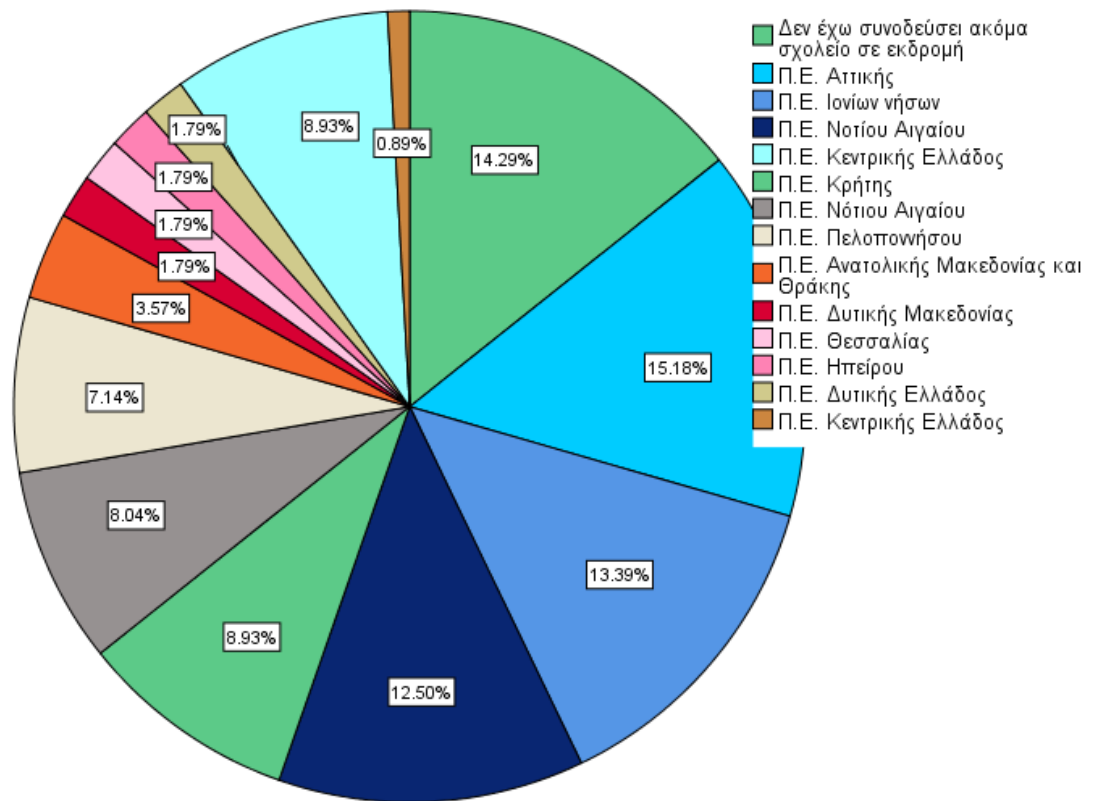
Στον Πίνακα 4 και το Γράφημα 4, διερευνάται η Περιφερειακή ενότητα την οποία επισκέφθηκαν οι συμμετέχοντες κατά την τελευταία εκδρομή που συνόδευσαν τους μαθητές τους. Το 15.2% καταλαμβάνουν όσοι αναφέρονται στην Περιφερειακή ενότητα Αττικής και το 14.3% αναφέρουν πως δεν έχουν συνοδεύσει ακόμα σχολείο σε εκδρομή. Παράλληλα, το 13.4%

ανήκει σε όσους επισκέφτηκαν την Π.Ε. Ιονίων νήσων με το σχολείο τους και το 12.5% αναφέρουν την Π.Ε. Νοτίου Αιγαίου. Οι υπόλοιπες επιλογές, καταλαμβάνουν ποσοστά από 8.9% έως και 0.9% η κάθε μια.

Πίνακας 4. Ως συνοδός σχολείου, ποια Περιφέρεια επισκεφθήκατε στην τελευταία σας εκδρομή

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν έχω συνοδεύσει ακόμα σχολείο σε εκδρομή	16	12.3	14.3	14.3
	Π.Ε. Αττικής	17	13.1	15.2	29.5
	Π.Ε. Ιονίων νήσων	15	11.5	13.4	42.9
	Π.Ε. Νοτίου Αιγαίου	14	10.8	12.5	55.4
	Π.Ε. Κεντρικής Ελλάδος	10	7.7	8.9	64.3
	Π.Ε. Κρήτης	10	7.7	8.9	73.2
	Π.Ε. Νότιου Αιγαίου	9	6.9	8.0	81.3
	Π.Ε. Πελοποννήσου	8	6.2	7.1	88.4
	Π.Ε. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	4	3.1	3.6	92.0
	Π.Ε. Δυτικής Μακεδονίας	2	1.5	1.8	93.8
	Π.Ε. Θεσσαλίας	2	1.5	1.8	95.5
	Π.Ε. Ηπείρου	2	1.5	1.8	97.3
	Π.Ε. Δυτικής Ελλάδος	2	1.5	1.8	99.1
	Π.Ε. Κεντρικής Ελλάδος	1	.8	.9	100.0
	Total	112	86.2	100.0	
Missing	System	18	13.8		
Total		130	100.0		

Γράφημα 4. Ως συνοδός σχολείου, ποια Περιφέρεια επισκεφθήκατε στην τελευταία σας εκδρομή

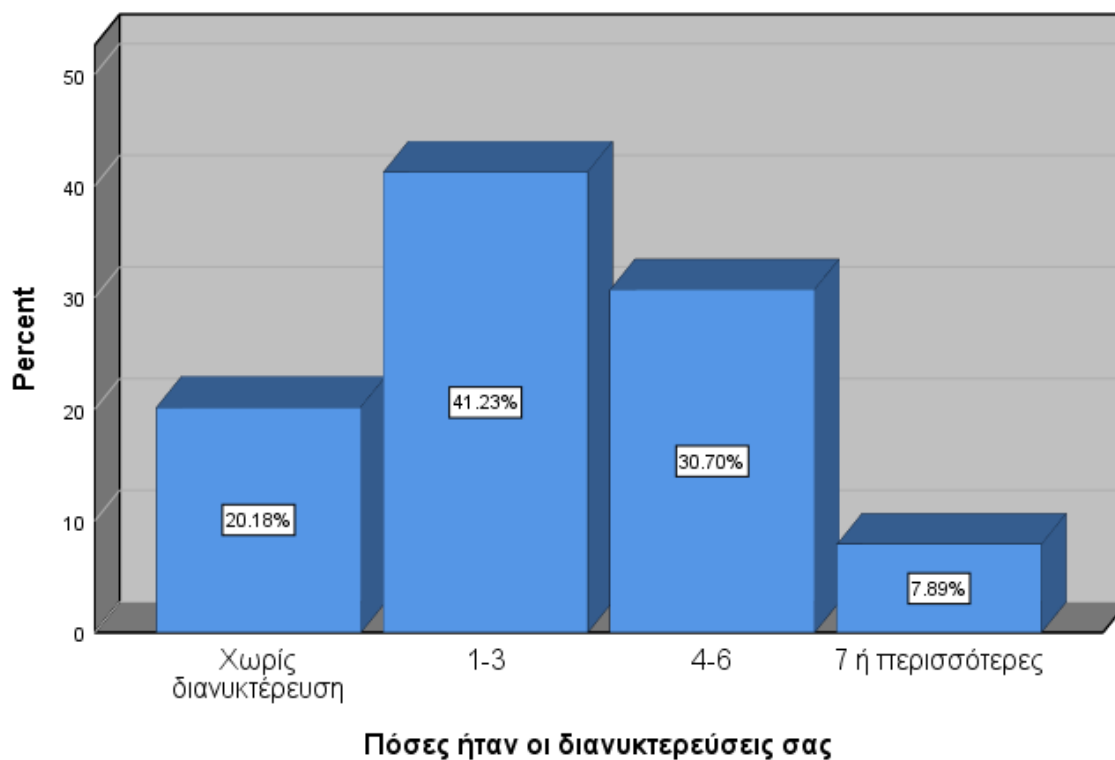
Στον Πίνακα 5 και το Γράφημα 5, παρατηρείται πως το 41.2% των εκπαιδευτικών που συνόδεψαν μαθητές τους σε εκδρομές διανυκτέρευσαν 1 με 3 ημέρες, το 30.7% 4 με 6 ημέρες και το 20.2% δεν είχαν καμία διανυκτέρευση. Επιπλέον, το 7.9% αγγίζουν όσοι αναφέρονται σε 7 ή περισσότερες διανυκτερεύσεις.

Πίνακας 5. Πόσες ήταν οι διανυκτερεύσεις σας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Χωρίς διανυκτέρευση	23	17.7	20.2	20.2
	1-3	47	36.2	41.2	61.4
	4-6	35	26.9	30.7	92.1
	7 ή περισσότερες	9	6.9	7.9	100.0
	Total	114	87.7	100.0	
Missing	System	16	12.3		

Total 130 100.0

Γράφημα 5. Πόσες ήταν οι διανυκτερεύσεις σας

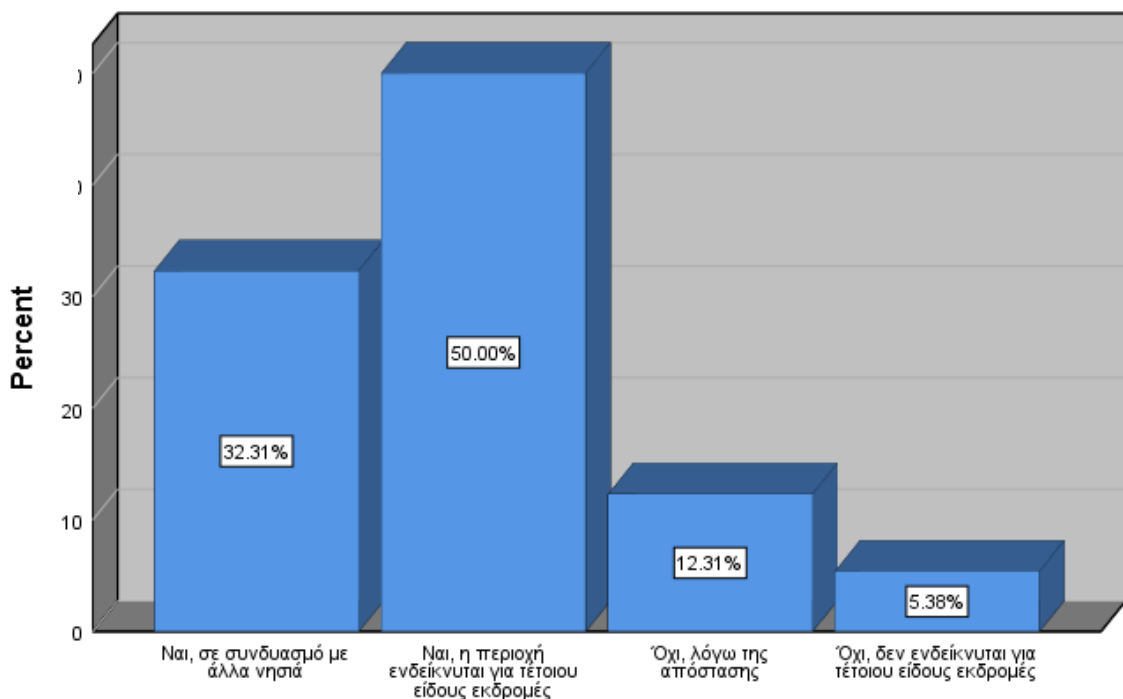
Στον Πίνακα 6 και το Γράφημα 6, παρατηρείται πως το 50% των εκπαιδευτικών συμφωνούν πως η Π.Ε. Χίου ενδείκνυται για πολυήμερες εκδρομές, το 32.3% συμφωνούν πως θα την προτιμούσαν σε συνδυασμό με άλλα νησιά και το 12.3% πως δεν θα την προτιμούσαν λόγω της απόστασης. Επιπλέον, το 5.4% ανήκει σε όσους θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές.

Πίνακας 6. Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι, σε συνδυασμό με άλλα νησιά	42	32.3	32.3	32.3

Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	65	50.0	50.0	82.3
Όχι, λόγω της απόστασης	16	12.3	12.3	94.6
Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	7	5.4	5.4	100.0
Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 6. Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου

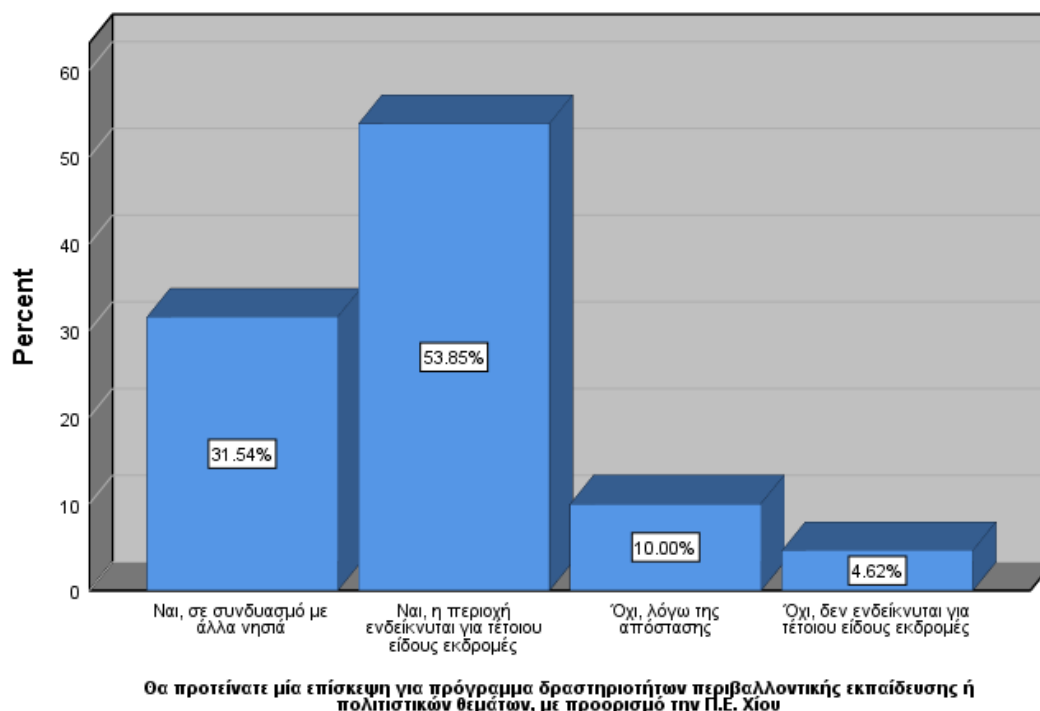
Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε.

Στον Πίνακα 7 και το Γράφημα 7, παρουσιάζονται το εάν οι εκπαιδευτικοί θα πρότειναν μια επίσκεψη για πρόγραμμα δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικών θεμάτων στην Π.Ε. Χίου. Το 53.8% αγγίζουν όσοι συμφωνούν πως η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές και το 31.5% συμφωνούν πως ενδείκνυται σε συνδυασμό με άλλα νησιά. Επιπλέον, το 10% διαφωνούν πως η περιοχή δεν είναι κατάλληλη λόγω απόστασης και το 4.6% δεν την θεωρούν κατάλληλη για τέτοιου είδους εκδρομές.

Πίνακας 7. Θα προτείνατε μία επίσκεψη για πρόγραμμα δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικών θεμάτων, με προορισμό την Π.Ε. Χίου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι, σε συνδυασμό με άλλα νησιά	41	31.5	31.5	31.5
	Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	70	53.8	53.8	85.4
	Όχι, λόγω της απόστασης	13	10.0	10.0	95.4
	Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	6	4.6	4.6	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 7. Θα προτείνατε μία επίσκεψη για πρόγραμμα δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικών θεμάτων, με προορισμό την Π.Ε. Χίου

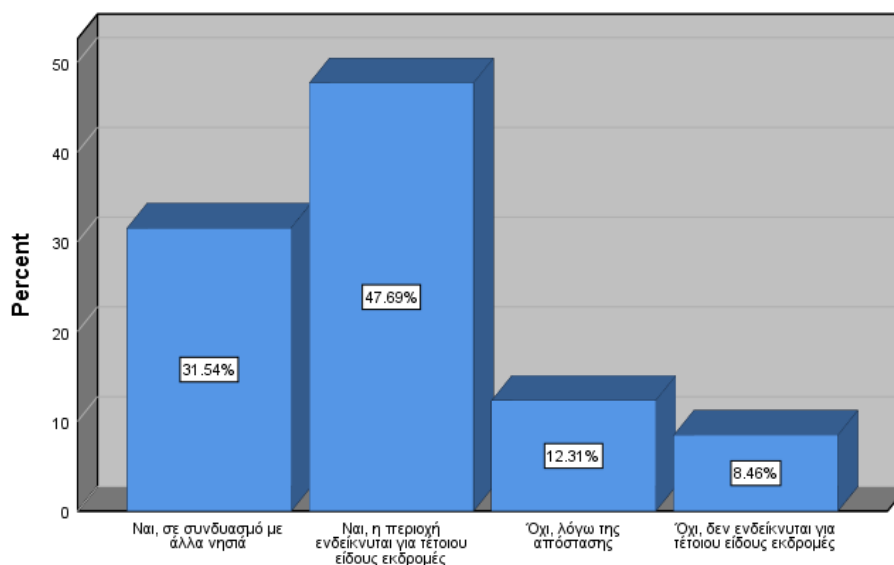
Στον Πίνακα 8 και το Γράφημα 8, παρουσιάζεται το εάν οι συμμετέχοντες θα πρότειναν μια επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος, με προορισμό την Π.Ε. Χίου. Το 47.7% αγγίζουν όσοι συμφωνούν πως είναι κατάλληλος προορισμός επειδή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές, το 31.5% θεωρεί πως είναι κατάλληλος προορισμός εάν συνδυαστεί με άλλα νησιά και το 12.3% διαφωνούν πως είναι

κατάλληλο προορισμός λόγω της απόστασης. Επιπλέον, το 8.5% αγγίζουν όσοι θεωρούν πως δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές.

Πίνακας 8. Θα προτείνατε μία επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος, με προορισμό την Π.Ε. Χίου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι, σε συνδυασμό με άλλα νησιά	41	31.5	31.5	31.5
	Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	62	47.7	47.7	79.2
	Όχι, λόγω της απόστασης	16	12.3	12.3	91.5
	Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	11	8.5	8.5	100.0
Total		130	100.0	100.0	

Γράφημα 8. Θα προτείνατε μία επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος, με προορισμό την Π.Ε. Χίου

Θα προτείνατε μία επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος, με προορισμό την Π.Ε. Χίου

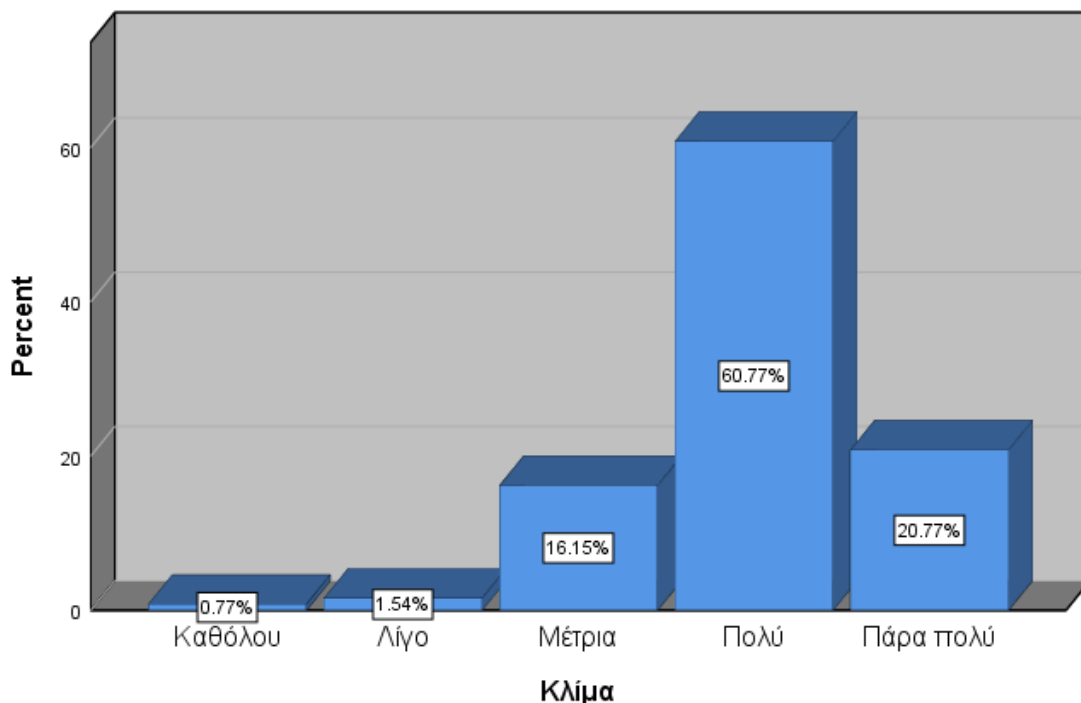
Ακολούθως, διερευνάται η αξιολόγηση των συμμετεχόντων αναφορικά με τους παράγοντες που καθιστούν την Π.Ε. Χίου ως κατάλληλο προορισμό για σχολικές εκδρομές.

Στον Πίνακα 9 και το Γράφημα 9, παρατηρείται πως το 60.8% πολύ κατάλληλο θεωρούν το κλίμα με το 20.8% να το θεωρεί πάρα πολύ κατάλληλο. Το 16.2% αγγίζουν όσοι το θεωρούν μέτρια κατάλληλο, το 1.5% λίγο και το 0.8% καθόλου κατάλληλο.

Πίνακας 9. Κλίμα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	.8	.8	.8
	Λίγο	2	1.5	1.5	2.3
	Μέτρια	21	16.2	16.2	18.5
	Πολύ	79	60.8	60.8	79.2
	Πάρα πολύ	27	20.8	20.8	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 9. Κλίμα

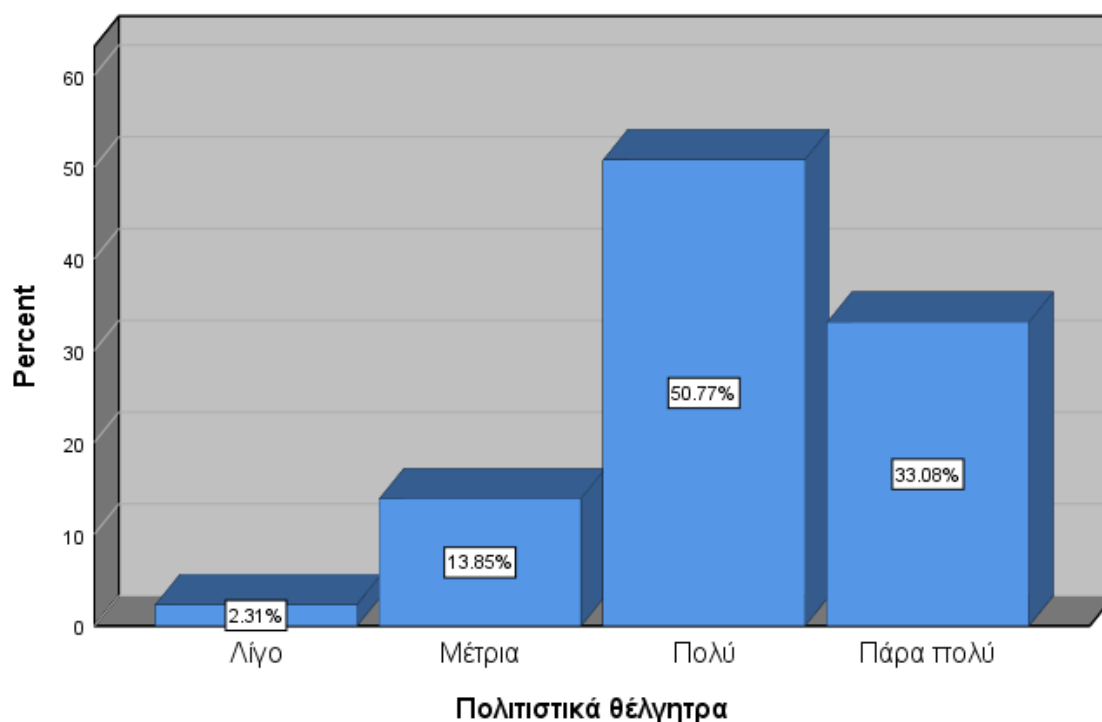
Αναφορικά με τα πολιτιστικά θέλγητρα της Π.Ε. Χίου, το 50.8% θεωρούν πως είναι πολύ κατάλληλα για σχολική εκδρομή, το 33.1% πάρα πολύ κατάλληλα και το 13.8% μέτρια. Το

υπόλοιπο 2.3% αγγίζουν όσοι αναφέρουν πως τα πολιτιστικά θέλγητρα είναι λίγο κατάλληλα, σύμφωνα με τον Πίνακα 10 και το Γράφημα 10.

Πίνακας 10. Πολιτιστικά Θέλγητρα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	3	2.3	2.3	2.3
	Μέτρια	18	13.8	13.8	16.2
	Πολύ	66	50.8	50.8	66.9
	Πάρα πολύ	43	33.1	33.1	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 10. Πολιτιστικά θέλγητρα

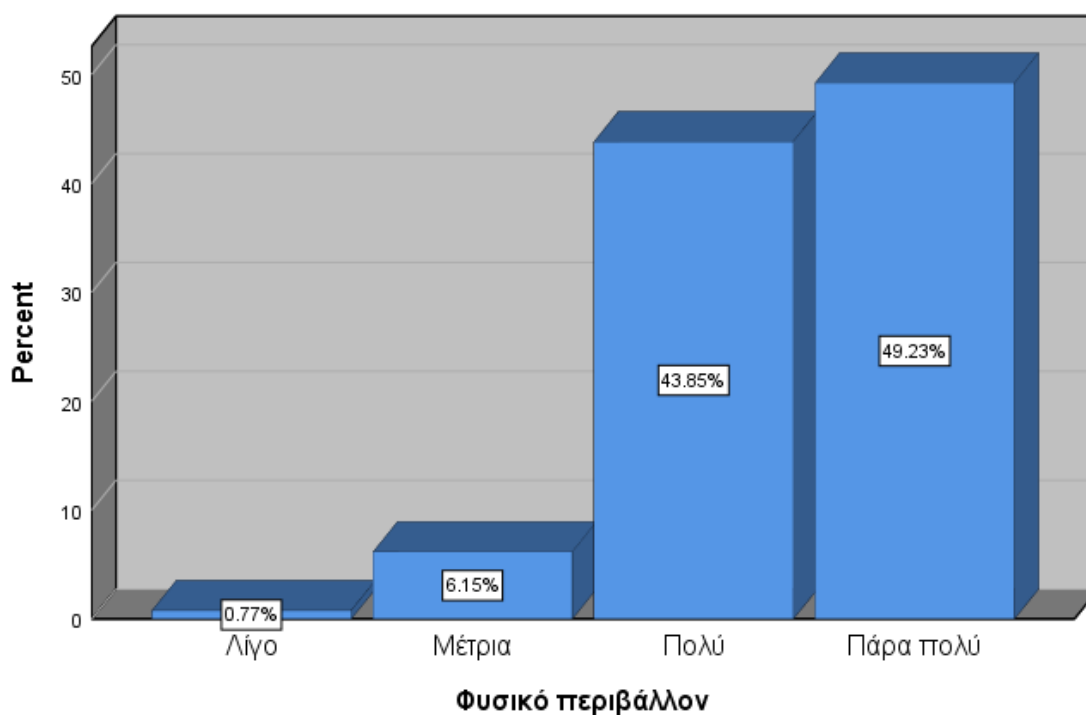

Στον Πίνακα 11 και το Γράφημα 11, παρατηρείται πως το 49.2% των εκπαιδευτικών θεωρούν πάρα πολύ κατάλληλο το φυσικό περιβάλλον της Π.Ε. Χίου για μια σχολική εκδρομή. Το 43.8% το κρίνουν ως πολύ κατάλληλο, το 6.2% το βρίσκουν μέτρια κατάλληλο και το 0.8% λίγο κατάλληλο.

Πίνακας 11. Φυσικό Περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	1	.8	.8	.8
	Μέτρια	8	6.2	6.2	6.9
	Πολύ	57	43.8	43.8	50.8
	Πάρα πολύ	64	49.2	49.2	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 11. Φυσικό Περιβάλλον

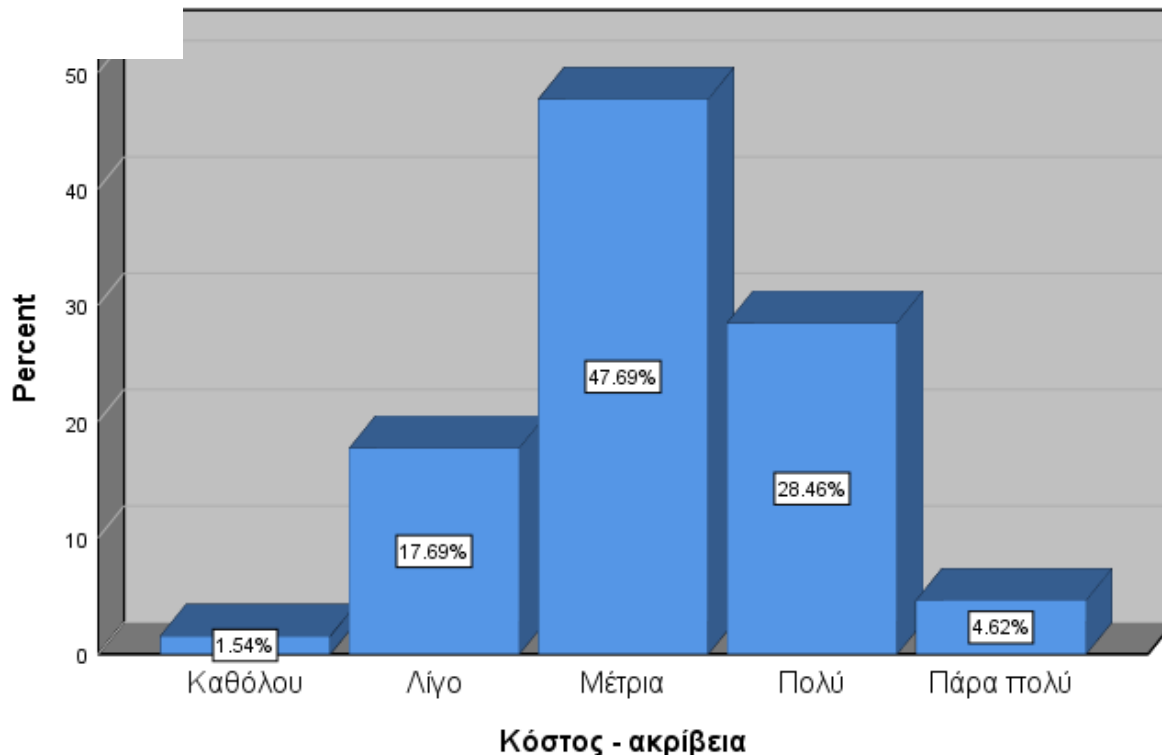
Στον Πίνακα 12 και το Γράφημα 12, παρατηρείται πως το 47.7% των εκπαιδευτικών θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου είναι κατάλληλη για σχολική εκδρομή, ως προς το κόστος και την ακρίβεια. Το 28.5% το θεωρούν πολύ κατάλληλο και το 17.7% λίγο κατάλληλο. Το 4.6% αγγίζουν όσοι θεωρούν πως είναι πάρα πολύ κατάλληλο και το 1.5% δεν το θεωρούν καθόλου κατάλληλο.

Πίνακας 12. Κόστος - ακρίβεια

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	1.5	1.5	1.5
	Λίγο	23	17.7	17.7	19.2

Μέτρια	62	47.7	47.7	66.9
Πολύ	37	28.5	28.5	95.4
Πάρα πολύ	6	4.6	4.6	100.0
Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 12. Κόστος - ακρίβεια

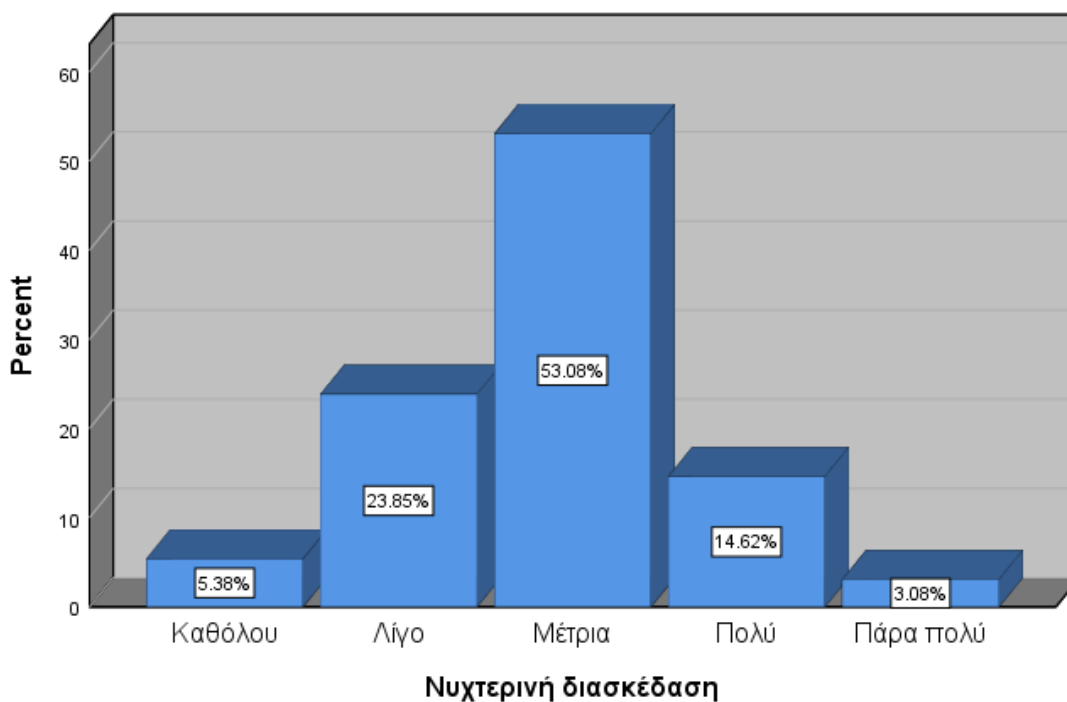
Στον Πίνακα 13 και το Γράφημα 13, αναλύεται το εάν η νυχτερινή διασκέδαση της Π.Ε. Χίου είναι κατάλληλη για την πραγματοποίηση μιας σχολικής εκδρομής, σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων. Το 53.1% αγγίζουν όσοι θεωρούν πως σε μέτριο βαθμό είναι κατάλληλη, το 23.8% την θεωρεί λίγο κατάλληλη και το 14.6% πολύ κατάλληλη. Επιπλέον, το 5.4% δεν την θεωρεί καθόλου κατάλληλη και το 3.1% την θεωρεί πάρα πολύ κατάλληλη.

Πίνακας 13. Νυχτερινή διασκέδαση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	7	5.4	5.4	5.4
	Λίγο	31	23.8	23.8	29.2
	Μέτρια	69	53.1	53.1	82.3

Πολύ	19	14.6	14.6	96.9
Πάρα πολύ	4	3.1	3.1	100.0
Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 13. Νυχτερινή διασκέδαση

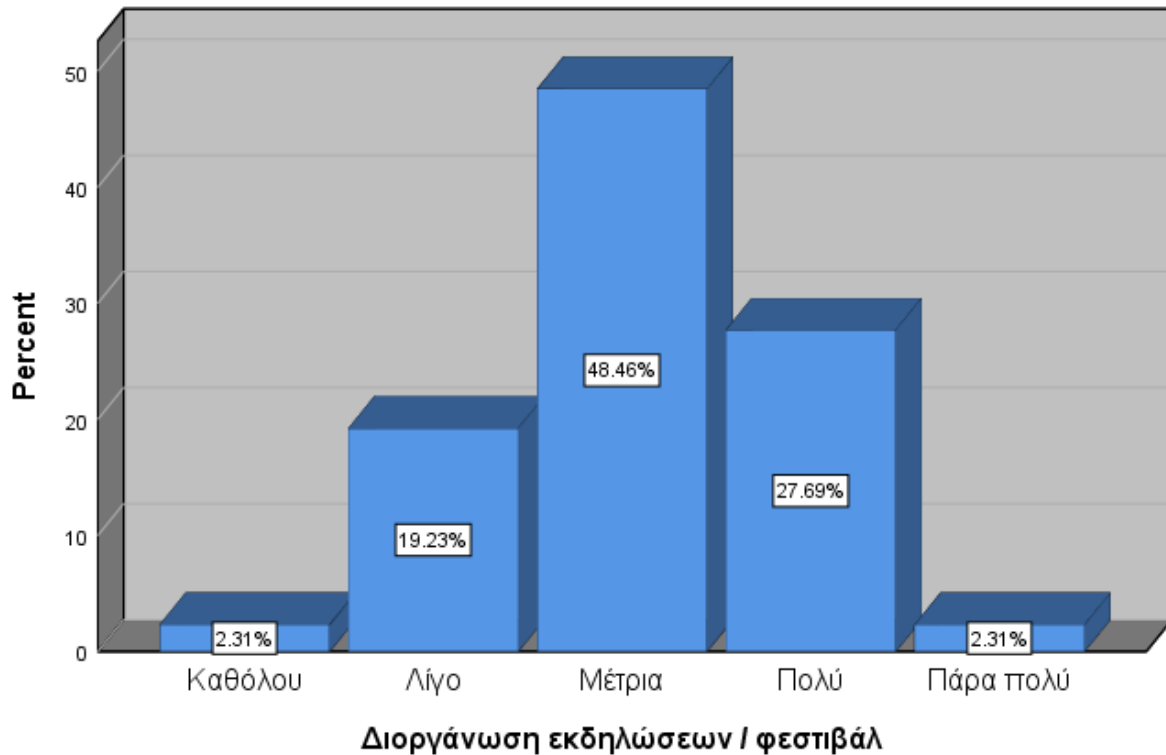
Ο Πίνακας 14 και το Γράφημα 14, αποτυπώνουν τον βαθμό που είναι κατάλληλη η διοργάνωση εκδηλώσεων και φεστιβάλ στην Π.Ε. Χίου για την πραγματοποίηση μιας σχολικής εκδρομής. Το 48.5% αγγίζουν όσοι θεωρούν πως η περιφέρεια είναι κατάλληλη ως προς τον συγκεκριμένο παράγοντα σε μέτριο βαθμό, το 27.7% αναφέρουν πολύ υψηλό βαθμό και το 19.2% μικρό βαθμό. Επιπλέον, όσοι απάντησαν «Καθόλου» και «Πάρα πολύ» καταλαμβάνουν από 2.3% έκαστος.

Πίνακας 14. Διοργάνωση εκδηλώσεων / φεστιβάλ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	3	2.3	2.3	2.3
	Λίγο	25	19.2	19.2	21.5
	Μέτρια	63	48.5	48.5	70.0
	Πολύ	36	27.7	27.7	97.7
	Πάρα πολύ	3	2.3	2.3	100.0

Total	130	100.0	100.0
-------	-----	-------	-------

Γράφημα 14. Διοργάνωση εκδηλώσεων / φεστιβάλ

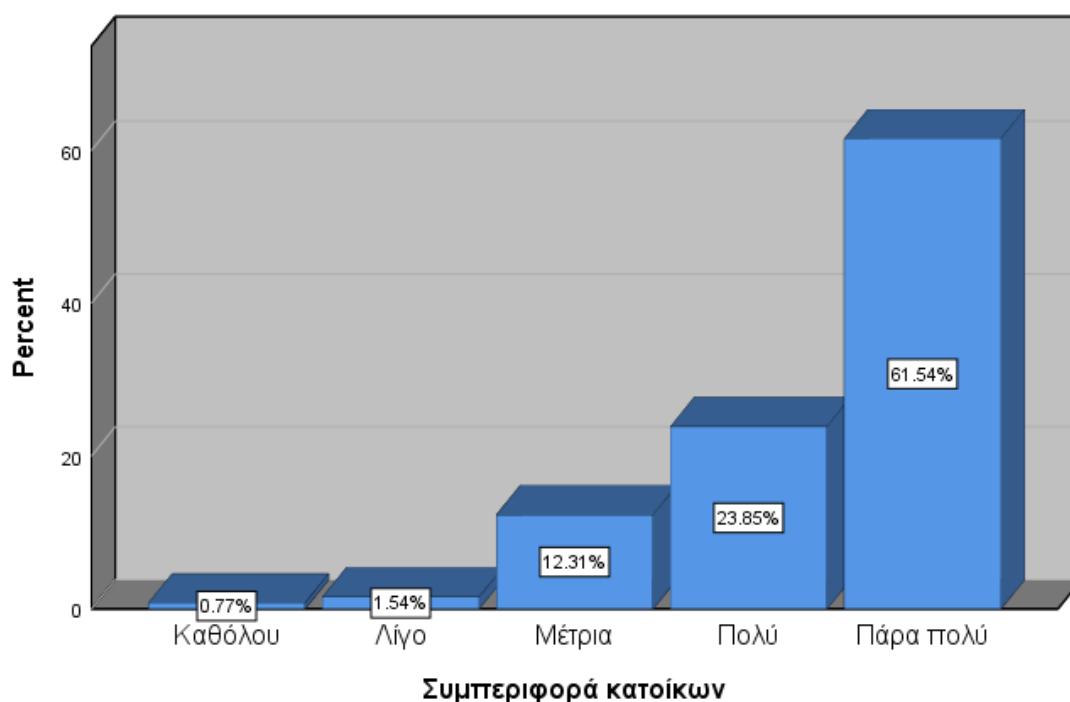

Ταυτόχρονα, το 61.5% των εκπαιδευτικών κρίνει ως πάρα πολύ κατάλληλη την συμπεριφορά των κατοίκων για μια σχολική εκδρομή στην Π.Ε. Χίου. Το 23.8% την θεωρούν πολύ κατάλληλη, το 12.3% μέτρια κατάλληλη και το 1.5% λίγο κατάλληλη. Επιπλέον, όσοι την χαρακτηρίζουν ως καθόλου κατάλληλη αγγίζουν το 0.8%. Τα παραπάνω, παρουσιάζονται στον Πίνακα 15 και το Γράφημα 15.

Πίνακας 15. Συμπεριφορά κατοίκων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	.8	.8	.8
	Λίγο	2	1.5	1.5	2.3
	Μέτρια	16	12.3	12.3	14.6
	Πολύ	31	23.8	23.8	38.5
	Πάρα πολύ	80	61.5	61.5	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 15. Συμπεριφορά κατοίκων

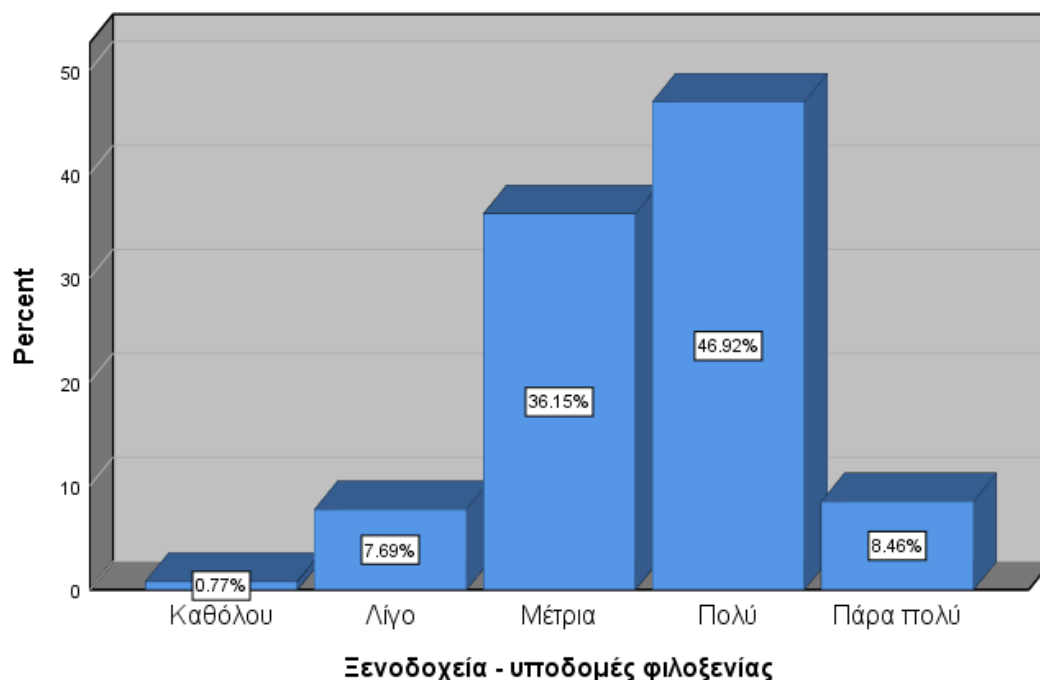

Στον Πίνακα 16 και το Γράφημα 16, διερευνάται ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες θεωρούν πως είναι κατάλληλα τα ξενοδοχεία και οι υποδομές φιλοξενίας στην Π.Ε. Χίου. Το 46.9% φτάνουν όσοι τις θεωρούν πολύ κατάλληλες, το 36.2% μέτρια κατάλληλες και το 8.5% πάρα πολύ κατάλληλες. Επιπλέον, το 7.7% αντιστοιχεί σε όσους θεωρούν τα ξενοδοχεία και τις υποδομές λίγο κατάλληλες και το 0.8% δεν τα θεωρούν καθόλου κατάλληλα.

Πίνακας 16. Ξενοδοχεία - υποδομές φιλοξενίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	.8	.8	.8
	Λίγο	10	7.7	7.7	8.5
	Μέτρια	47	36.2	36.2	44.6
	Πολύ	61	46.9	46.9	91.5
	Πάρα πολύ	11	8.5	8.5	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 16. Ξενοδοχεία - υποδομές φιλοξενίας

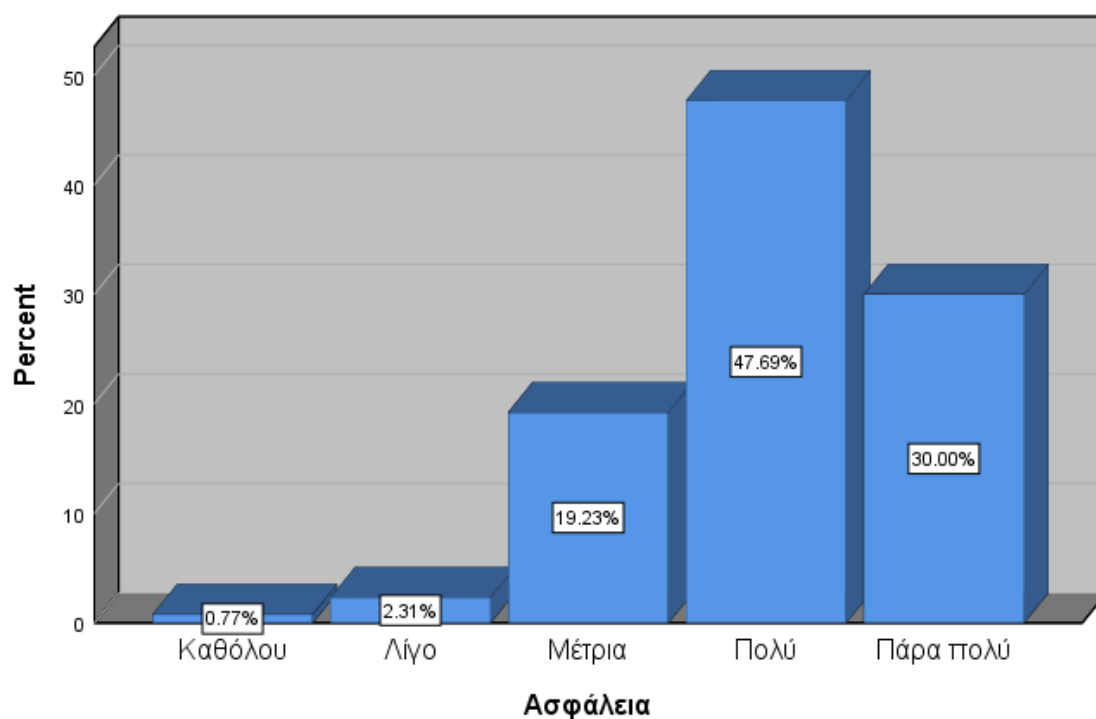

Αναφορικά με την ασφάλεια της Π.Ε. Χίου, το 47.7% των ερωτώμενων την θεωρούν πολύ κατάλληλη για μια σχολική εκδρομή, το 30% την θεωρεί πάρα πολύ κατάλληλη και το 19.2% μέτρια κατάλληλη. Το 2.3% φτάνουν όσοι θεωρούν πως είναι λίγο κατάλληλη η Π.Ε. Χίου αναφορικά με την ασφάλεια της και το 0.8% δεν την θεωρούν καθόλου κατάλληλη. Τα παραπάνω, αναλύονται στον Πίνακα 17 και το Γράφημα 17.

Πίνακας 17. Ασφάλεια

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	.8	.8	.8
	Λίγο	3	2.3	2.3	3.1
	Μέτρια	25	19.2	19.2	22.3
	Πολύ	62	47.7	47.7	70.0
	Πάρα πολύ	39	30.0	30.0	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 17. Ασφάλεια

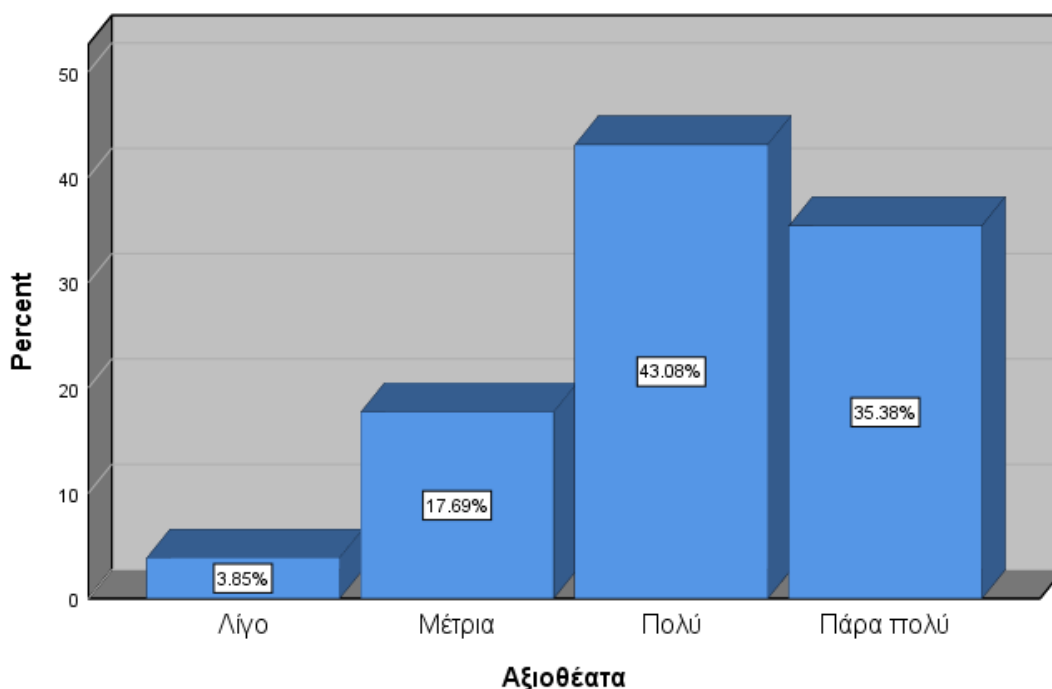

Αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς που θεωρούν τα αξιοθέατα της Π.Ε. Χίου πολύ κατάλληλη για μια σχολική εκδρομή, αγγίζουν το 43.1%. Το 35.4% αγγίζουν όσοι τα θεωρούν πάρα πολύ κατάλληλα, το 17.7% τα χαρακτηρίζουν μέτρια κατάλληλα και το 3.8% τα βρίσκουν λίγο κατάλληλα, όπως είναι εμφανές στον Πίνακα 18 και το Γράφημα 18.

Πίνακας 18. Αξιοθέατα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	5	3.8	3.8	3.8
	Μέτρια	23	17.7	17.7	21.5
	Πολύ	56	43.1	43.1	64.6
	Πάρα πολύ	46	35.4	35.4	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 18. Αξιοθέατα

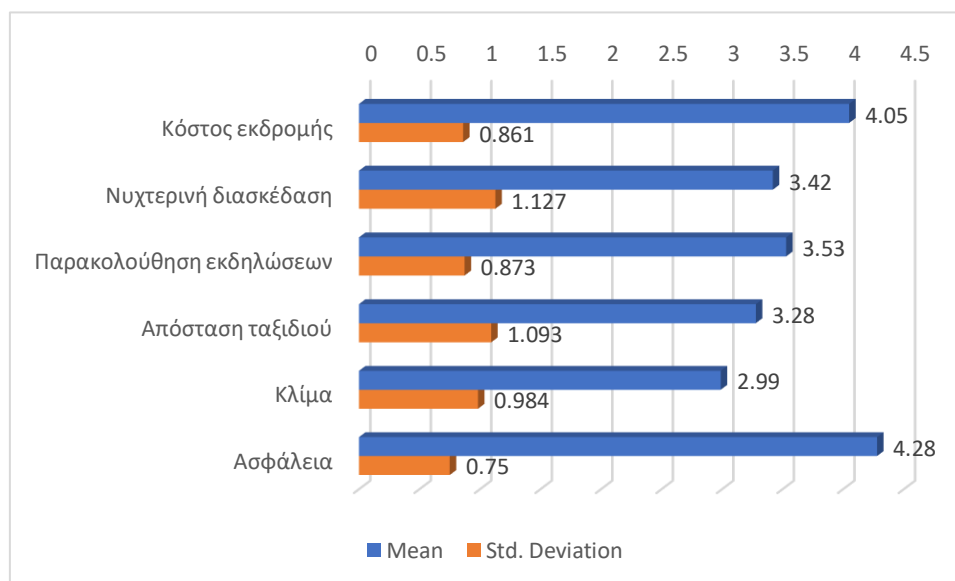
Στη συνέχεια, διερευνάται ο ρόλος των παρακάτω παραγόντων στην επιλογή του τόπου προορισμού για μια σχολική εκδρομή, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς. Οι απαντήσεις δέχονται τιμές από το 1 έως το 5 (1-Ασήμαντη, 2-Λίγο σημαντική, 3-Μέτρια σημαντική, 4-Σημαντική, 5-Πολύ σημαντική) και όσο αυξάνεται ο μέσος όρος, τόσο πιο σημαντικό θεωρούν οι εκπαιδευτικοί τον εκάστοτε παράγοντα για την επιλογή ενός προορισμού για μια σχολική εκδρομή. Στον Πίνακα 19 και το Γράφημα 19, είναι εμφανές πως μεταξύ των απαντήσεων «Σημαντική» και «Πολύ σημαντική», με τάση προς το πρώτο, τοποθετούν οι συμμετέχοντες την σημασία της ασφάλειας του προορισμού (4.28). Ακόμη, σημαντικό θεωρούν το κόστος της εκδρομής (4.05), ενώ ανάμεσα στο «Μέτρια σημαντική» και «Σημαντική», με τάση προς το δεύτερο, κατατάσσουν την παρακολούθηση εκδηλώσεων (3.53). Στην ίδια κλίμακα, με τάση προς το «Μέτρια σημαντική» κατατάσσουν την νυχτερινή διασκέδαση (3.42) και την απόσταση του ταξιδιού (3.28). Τέλος, μέτριας σημαντικότητας θεωρούν ότι είναι το κλίμα της περιοχής για την επιλογή προορισμού για μια σχολική εκδρομή (2.99).

Πίνακας 19. Στοιχεία που επηρεάζουν την επιλογή προορισμού μιας σχολικής εκδρομής

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing		
Κόστος εκδρομής	130	0	4.05	0.861

Νυχτερινή διασκέδαση	130	0	3.42	1.127
Παρακολούθηση εκδηλώσεων	130	0	3.53	0.873
Απόσταση ταξιδιού	130	0	3.28	1.093
Κλίμα	130	0	2.99	0.984
Ασφάλεια	130	0	4.28	0.750

Γράφημα 19. Στοιχεία που επηρεάζουν την επιλογή προορισμού μιας σχολικής εκδρομής

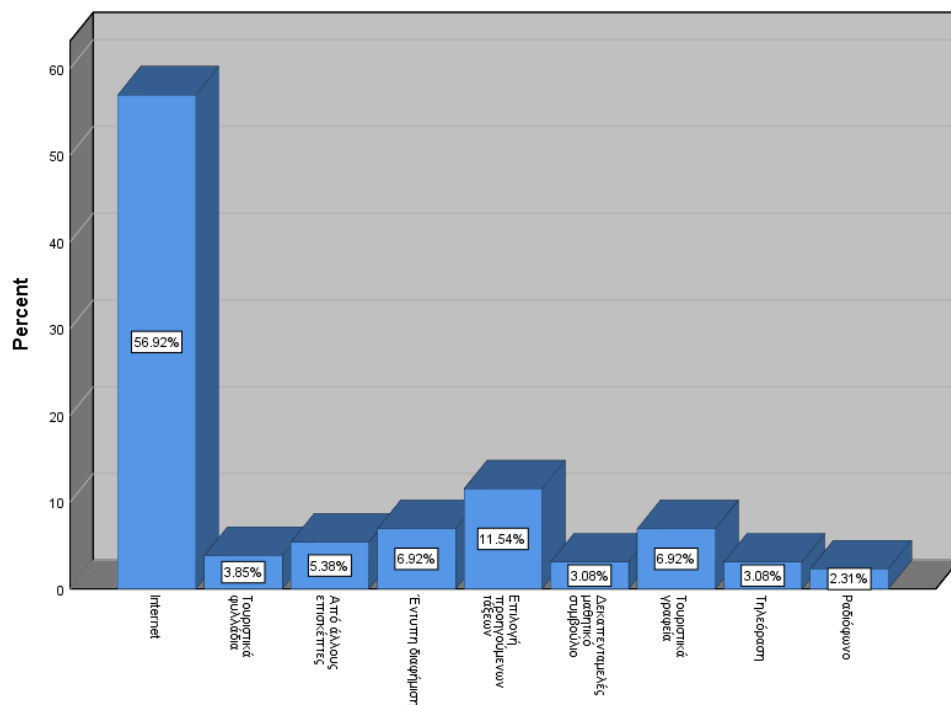
Μέσα από τον Πίνακα 20 και το Γράφημα 20, διερευνάται η πηγή από την οποία οι συμμετέχοντες αντλούν την πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής. Το 56.9% των συμμετεχόντων δηλώνουν πως αντλούν πληροφορίες από το Internet, το 11.5% αναφέρουν την επιλογή προηγούμενων τάξεων και όσοι αναφέρουν έντυπη διαφήμιση και τουριστικά γραφεία αγγίζουν από 6.9% έκαστος. Το 5.4% φτάνουν όσοι αναφέρουν την γνώμη άλλων επισκεπτών, το 3.8% κάνουν λόγο για τουριστικά φυλλάδια, όσοι αναφέρονται σε δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο και τηλεόραση φτάνουν από 3.1% και το υπόλοιπο 2.3% ανήκει σε όσους αναφέρονται στο ραδιόφωνο.

Πίνακας 20. Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Internet	74	56.9	56.9	56.9
	Τουριστικά φυλλάδια	5	3.8	3.8	60.8

Από άλλους επισκέπτες	7	5.4	5.4	66.2
Έντυπη διαφήμιση	9	6.9	6.9	73.1
Επιλογή προηγούμενων τάξεων	15	11.5	11.5	84.6
Δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο	4	3.1	3.1	87.7
Τουριστικά γραφεία	9	6.9	6.9	94.6
Τηλεόραση	4	3.1	3.1	97.7
Ραδιόφωνο	3	2.3	2.3	100.0
Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 20. Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής

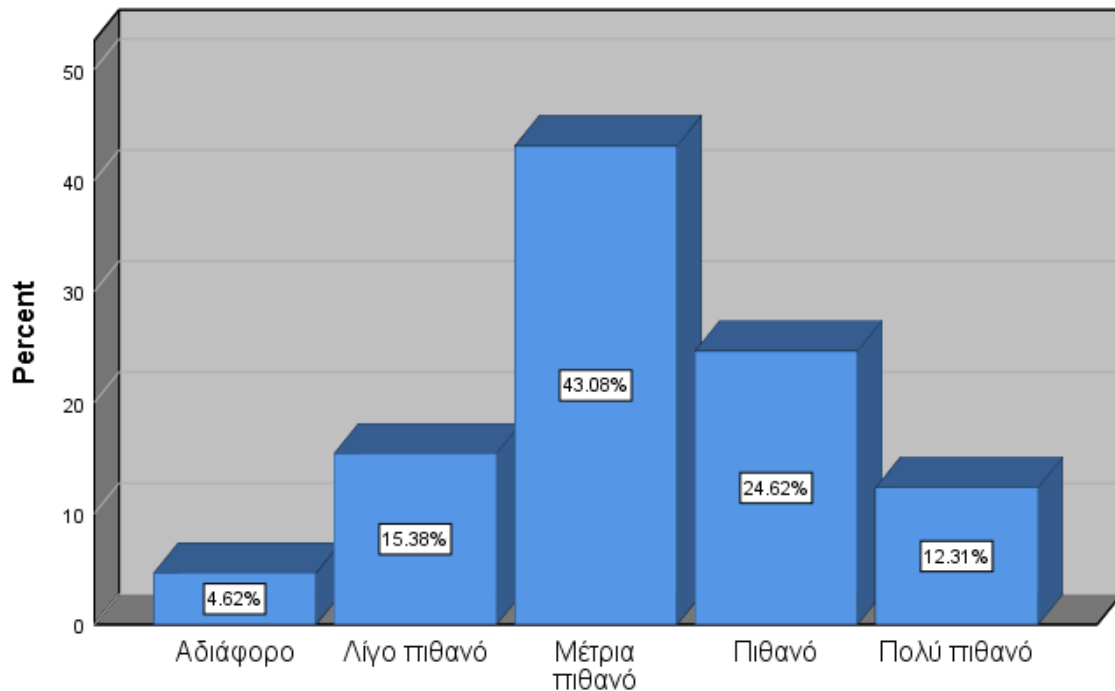
Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής

Στον Πίνακα 21 και το Γράφημα 21, αναλύεται η πιθανότητα οι εκπαιδευτικοί να επέλεξαν έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός. Το 43.1% αγγίζουν όσοι το θεωρούν μέτρια πιθανό, το 24.6% πιθανό και το 15.4% λίγο πιθανό. Αναφορικά με όσους το θεωρούν πολύ πιθανό, αγγίζουν το 15.4% και το 4.6% φτάνουν όσοι χαρακτηρίζουν μια τέτοια κίνηση απίθανη.

Πίνακας 21. Πόσο πιθανό είναι να επιλέγατε έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σας σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αδιάφορο	6	4.6	4.6	4.6
	Λίγο πιθανό	20	15.4	15.4	20.0
	Μέτρια πιθανό	56	43.1	43.1	63.1
	Πιθανό	32	24.6	24.6	87.7
	Πολύ πιθανό	16	12.3	12.3	100.0
	Total	130	100.0	100.0	

Γράφημα 21. Πόσο πιθανό είναι να επιλέγατε έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σας σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός

Πόσο πιθανό είναι να επιλέγατε έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σας σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός

Στον Πίνακα 22 που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Ανονα, για την απάντηση του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος. Πιο αναλυτικά, αναδεικνύονται 3 στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις.

Πίνακας 22. Αποτελέσματα ελέγχου ANOVA ως προς το είδος σχολείου Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

		Sum	of			
		Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Κλίμα	Between Groups	.064	2	.032	.062	.940
	Within Groups	64.928	127	.511		
	Total	64.992	129			
Πολιτιστικά θέλγητρα	Between Groups	.257	2	.128	.233	.792
	Within Groups	69.966	127	.551		
	Total	70.223	129			
Φυσικό περιβάλλον	Between Groups	.300	2	.150	.358	.700
	Within Groups	53.269	127	.419		
	Total	53.569	129			
Κόστος - ακρίβεια	Between Groups	.582	2	.291	.421	.657
	Within Groups	87.695	127	.691		
	Total	88.277	129			
Νυχτερινή διασκέδαση	Between Groups	1.947	2	.974	1.381	.255
	Within Groups	89.560	127	.705		
	Total	91.508	129			
Διοργάνωση εκδηλώσεων / φεστιβάλ	Between Groups	.232	2	.116	.176	.839
	Within Groups	83.837	127	.660		
	Total	84.069	129			
Συμπεριφορά κατοίκων	Between Groups	.739	2	.369	.537	.586
	Within Groups	87.269	127	.687		
	Total	88.008	129			
Ξενοδοχεία - υποδομές φιλοξενίας	Between Groups	.392	2	.196	.312	.733
	Within Groups	79.831	127	.629		
	Total	80.223	129			
Ασφάλεια	Between Groups	.811	2	.405	.613	.543
	Within Groups	83.997	127	.661		
	Total	84.808	129			
Αξιοθέατα	Between Groups	.437	2	.218	.318	.728
	Within Groups	87.263	127	.687		
	Total	87.700	129			
Κόστος εκδρομής	Between Groups	2.821	2	1.411	1.928	.150
	Within Groups	92.902	127	.732		

	Total	95.723	129			
Νυχτερινή διασκέδαση	Between Groups	7.770	2	3.885	3.164	.046
	Within Groups	155.961	127	1.228		
	Total	163.731	129			
Παρακολούθηση εκδηλώσεων	Between Groups	11.155	2	5.577	8.121	.000
	Within Groups	87.222	127	.687		
	Total	98.377	129			
Απόσταση ταξιδιού	Between Groups	3.839	2	1.919	1.623	.201
	Within Groups	150.192	127	1.183		
	Total	154.031	129			
Κλίμα	Between Groups	1.311	2	.656	.673	.512
	Within Groups	123.681	127	.974		
	Total	124.992	129			
Ασφάλεια	Between Groups	6.497	2	3.249	6.254	.003
	Within Groups	65.972	127	.519		
	Total	72.469	129			

Στον Πίνακα 23, διερευνώνται περαιτέρω οι παραπάνω στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις. Πιο συγκεκριμένα, όσοι εργάζονται σε κάποιο ΕΠΑΛ θεωρούν σε υψηλότερο βαθμό πως η νυχτερινή ασφάλεια είναι σημαντική για την επιλογή ενός προορισμού για μια σχολική εκδρομή (3.70). Στην δεύτερη θέση βρίσκονται όσοι εργάζονται σε κάποιο γενικό λύκειο (3.55), ενώ λιγότερο σημαντική την θεωρούν όσοι διδάσκουν σε κάποιο Γυμνάσιο (3.14).

Παράλληλα, όσοι εκπαιδευτικοί διδάσκουν σε κάποιο Γυμνάσιο θεωρούν πιο σημαντική την παρακολούθηση εκδηλώσεων για την επιλογή προορισμού για μια σχολική εκδρομή (3.82). Λιγότερο σημαντική την θεωρούν όσοι διδάσκουν σε Γενικό Λύκειο (3.28) και όσοι εργάζονται σε ΕΠΑΛ (3.27).

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε Γυμνάσιο συμφωνούν περισσότερο πως η ασφάλεια επηρεάζει την επιλογή προορισμού για την πραγματοποίηση μιας εκδρομής (4.54). Ταυτόχρονα, στην δεύτερη θέση βρίσκονται όσοι εργάζονται σε Γενικό Λύκειο (4.10) και τελευταίοι όσοι εργάζονται σε κάποιο ΕΠΑΛ (4.08).

Πίνακας 23. Στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις της νυχτερινής διασκέδασης της παρακολούθησης εκδηλώσεων και της ασφάλειας ως προς την βαθμίδα εργασίας ως προς το είδος σχολείου Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα			Νυχτερινή διασκέδαση	Παρακολούθηση Εκδηλώσεων	Ασφάλεια
Γυμνάσιο	N	Valid	55	55	55
		Missing	0	0	0
	Mean		3.1455	3.8727	4.5455
	Std. Deviation		1.12905	.77111	.53811
Γενικό Λύκειο	N	Valid	38	38	38
		Missing	0	0	0
	Mean		3.5526	3.2895	4.1053
	Std. Deviation		1.10765	.95600	.86335
ΕΠΑΛ	N	Valid	37	37	37
		Missing	0	0	0
	Mean		3.7027	3.2703	4.0811
	Std. Deviation		1.07664	.76915	.79507

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος Kruskal-Wallis. Τα αποτελέσματα του παρουσιάζονται στον Πίνακα 24, αναδεικνύουν πως υφίστανται 3 στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το εάν οι συμμετέχοντες θα πρότειναν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου.

Πίνακας 24. Αποτελέσματα ελέγχου Kruskal-Wallis ως προς την πρόταση πολυήμερες εκδρομής στην Π.Ε. Χίου

	Kruskal-Wallis H	df	Asymp. Sig.
Κλίμα	6.831	3	0.077
Πολιτιστικά θέληγτρα	4.305	3	0.230
Φυσικό περιβάλλον	1.640	3	0.650
Κόστος - ακρίβεια	1.776	3	0.620
Νυχτερινή διασκέδαση	0.155	3	0.985
Διοργάνωση εκδηλώσεων / φεστιβάλ	7.623	3	0.054
Συμπεριφορά κατοίκων	4.498	3	0.212
Ξενοδοχεία - υποδομές φιλοξενίας	9.388	3	0.025

Ασφάλεια	0.458	3	0.928
Αξιοθέατα	6.203	3	0.102
Κόστος εκδρομής	3.077	3	0.380
Νυχτερινή διασκέδαση	2.869	3	0.412
Παρακολούθηση εκδηλώσεων	6.226	3	0.101
Απόσταση ταξιδιού	19.504	3	0.000
Κλίμα	0.635	3	0.888
Ασφάλεια	7.945	3	0.047

Οι παραπάνω διαφοροποιήσεις, μελετώνται μέσα από τον Πίνακα 25 που ακολουθεί. Όπως είναι σαφές, όσοι δεν προτιμούν την Π.Ε. Χίου λόγω της απόστασης, σε υψηλότερο βαθμό λαμβάνουν υπόψη τους τα ξενοδοχεία και τις υποδομές φιλοξενίας όταν επιλέγουν έναν προορισμό για μια σχολική εκδρομή (4.06). Παράλληλα, λιγότερο σημαντικό θεωρούν τον συγκεκριμένο παράγοντα όσοι θα επέλεγαν την Π.Ε. Χίου σε συνδυασμό με άλλα νησιά (3.52) ή όσοι θεωρούν πως ενδείκνυται για σχολικές εκδρομές (3.49), ενώ τελευταίοι κατατάσσονται όσοι θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου δεν ενδείκνυται για τέτοιες εκδρομές (3.00).

Συνεχίζοντας, όσοι διαφωνούν πως η Π.Ε. Χίου είναι κατάλληλος προορισμός για πολυήμερες εκδρομές λόγω της απόστασης (4.25) ή επειδή δεν ενδείκνυται για κάτι τέτοιο (3.85), σε υψηλότερο βαθμό δίνουν βάση στην απόσταση του ταξιδιού για να επιλέξουν έναν προορισμό για τις σχολικές εκδρομές. Παράλληλα, μικρότερη έμφαση δίνουν στην απόσταση του ταξιδιού όσοι θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές (3.23) ή όσοι θεωρούν πως είναι κατάλληλη για εκδρομές σε συνδυασμό με άλλα νησιά (2.88).

Ταυτόχρονα, όσοι θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου δεν είναι κατάλληλος προορισμός λόγω της απόστασης, φαίνεται να δίνουν περισσότερη έμφαση στην ασφάλεια για την επιλογή ενός προορισμού (4.62). Ακολουθούν όσοι θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές (3.23) και λίγο χαμηλότερα βρίσκονται όσοι θεωρούν πως δεν ενδείκνυται (4.14). Ωστόσο, λιγότερο βάση δίνουν στην ασφάλεια για την επιλογή ενός προορισμού, όσοι υποστηρίζουν πως η Π.Ε. Χίου σε συνδυασμό με άλλα νησιά είναι ιδανική για μια πολυήμερη σχολική εκδρομή (4.11).

Πίνακας 25. Στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις της επιλογής προορισμού με βάση τα ξενοδοχεία, την απόσταση του ταξιδιού και την ασφάλεια ως προς την πρόταση πολυήμερες εκδρομές στην Π.Ε. Χίου

Θα προτείνετε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου			Ξενοδοχεία - υποδομές φιλοξενίας	Απόσταση ταξιδιού	Ασφάλεια
Ναι, σε συνδυασμό με άλλα νησιά	N	Valid	42	42	42
		Missing	0	0	0
		Mean	3.5238	2.8810	4.1190
		Std. Deviation	.70670	.96783	.67000
Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές	N	Valid	65	65	65
		Missing	0	0	0
		Mean	3.4923	3.2308	4.3231
		Std. Deviation	.79300	1.02727	.79270
Όχι, λόγω της απόστασης	N	Valid	16	16	16
		Missing	0	0	0
		Mean	4.0625	4.2500	4.6250
		Std. Deviation	.77190	1.00000	.61914
Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου	N	Valid	7	7	7
		Missing	0	0	0

Στον Πίνακα 26 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Crosstabulation Analysis που πραγματοποιήθηκε με σκοπό την απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος. Πιο αναλυτικά, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων που ενημερώνονται για τις εκδρομές κυρίως μέσα από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο θα προτιμούσαν την Π.Ε. Χίου για εκδρομή σε συνδυασμό με άλλα νησιά. Ταυτόχρονα, οι περισσότεροι συμμετέχοντες που ενημερώνονται κυρίως μέσα από το δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο δεν θα επέλεγαν για προορισμό σχολικής εκδρομής την Π.Ε. Χίου λόγω της απόστασης, ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες στην πλειοψηφία τους θα επέλεγαν την Π.Ε. Χίου καθώς η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιους είδους εκδρομές. Οι παραπάνω διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές, όπως αναδεικνύεται στον Πίνακα 27 μέσα από τα αποτελέσματα του ελέγχου Chi-Square.

Πίνακας 26. Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής * Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου Crosstabulation

			Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου				Total
			Ναι, η περιοχή	Ναι, σε ενδεικνυται	Όχι, λόγω	Όχι, δεν ενδείκνυται	
			Ναι, σε ενδεικνυται	Όχι, λόγω	απόστασ	απόστασ	
			για τέτοιου της	απόστασ	απόστασ	απόστασ	
			ό με άλλα είδους	απόστασ	απόστασ	απόστασ	
			νησιά	εκδρομές	ης	εκδρομές	
Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	Internet	Count	24	38	9	3	74
		% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	32.4%	51.4%	12.2%	4.1%	100.0%
		Count	1	3	1	0	5

Τουριστικά φυλλάδια	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	20.0%	60.0%	20.0%	0.0%	100.0%
------------------------	---	-------	-------	-------	------	--------

Από άλλους επισκέπτες	Count	1	4	2	0	7
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	14.3%	57.1%	28.6%	0.0%	100.0%

Έντυπη διαφήμιση	Count	3	6	0	0	9
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	33.3%	66.7%	0.0%	0.0%	100.0%

Επιλογή προηγούμε νων τάξεων	Count	6	7	1	1	15
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	40.0%	46.7%	6.7%	6.7%	100.0%

Δεκαπεντα μελές μαθητικό συμβούλιο	Count	0	1	2	1	4
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	0.0%	25.0%	50.0%	25.0%	100.0%

Τουριστικά Γραφεία	Count	3	4	1	1	9
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	33.3%	44.4%	11.1%	11.1%	100.0%
Τηλεόραση	Count	2	1	0	1	4
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	50.0%	25.0%	0.0%	25.0%	100.0%
Ραδιόφωνο	Count	2	1	0	0	3
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	66.7%	33.3%	0.0%	0.0%	100.0%
Total	Count	42	65	16	7	130
	% within Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής	32.3%	50.0%	12.3%	5.4%	100.0%

*Πίνακας 27. Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής * Θα προτείνατε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου Chi-Square Tests*

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)
Pearson Chi-Square	22.526 ^a	24	.548
Likelihood Ratio	21.942	24	.583
Linear-by-Linear Association	.083	1	.773
N of Valid Cases	130		

a. 32 cells (88.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .16.

Στη συνέχεια, διερευνάται το τέταρτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα. Όπως είναι εμφανές στον Πίνακα 28 η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Γυμνάσιο ή Γενικό Λύκειο θεωρούν πως η περιοχή της Π.Ε. Χίου ενδείκνυται για σχολικές εκδρομές, ενώ οι περισσότεροι ερωτηθέντες που εργάζονται στο ΕΠΑΛ θα προτιμούσαν την Π.Ε. Χίου σε συνδυασμό με άλλα νησιά. Μέσα από τον Πίνακα 29 και τα αποτελέσματα του ελέγχου Chi-Square παρατηρείται πως υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των υπό μελέτη μεταβλητών.

Πίνακας 28. Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα * Θα προτείνετε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου Crosstabulation

	Θα προτείνετε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου			Total	
	Ναι, η περιοχή Ναι, σε συνδυασμ ό με άλλα νησιά	Όχι, λόγω της απόστα σης	Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές		
Γυμνάσιο Count	14	28	10	3	55

Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα	% within Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα	25.5%	50.9%	18.2%	5.5%	100.0%
Γενικό Λύκειο	Count	9	21	6	2	38
	% within Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα	23.7%	55.3%	15.8%	5.3%	100.0%
ΕΠΑΛ	Count	19	16	0	2	37
	% within Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα	51.4%	43.2%	0.0%	5.4%	100.0%
Total	Count	42	65	16	7	130
	% within Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα	32.3%	50.0%	12.3%	5.4%	100.0%

Πίνακας 29. Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα * Θα προτείνετε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου *Chi-Square Tests*

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	12.857 ^a	6	.045
Likelihood Ratio	16.706	6	.010
Linear-by-Linear Association	5.912	1	.015
N of Valid Cases	130		

a. 5 cells (41.7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.99.

Κεφάλαιο 7. Συζήτηση

Τα ευρήματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης δείχνουν ότι η Χίος, που βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα του Αιγαίου Πελάγους, έχει σημειώσει σταθερή ανάπτυξη στον αριθμό των τουριστών την επισκέπτονται κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Λόγω της μακράς ιστορίας του νησιού, της ποικιλόμορφης πολιτιστικής κληρονομιάς και της εκπληκτικής φυσικής ομορφιάς, είναι μια ελκυστική τοποθεσία για τους τουρίστες που αναζητούν μια εμπειρία που είναι ταυτόχρονα ξεχωριστή και γνήσια. Η Χίος κατοικείται εδώ και πολλούς αιώνες και ως αποτέλεσμα, υπάρχει στην περιοχή ένας μεγάλος αριθμός ιστορικών ορόσημων που είναι δημοφιλή στους τουρίστες. Ένας από τους πιο αξιοσημείωτους είναι ο μεσαιωνικός οικισμός των Μεστών, ο οποίος έχει καλοδιατηρημένες οχυρώσεις και μοναδικό αρχιτεκτονικό ύφος. Εκτός από το ότι έχει αναγνωριστεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την UNESCO, το βυζαντινό μοναστήρι της Νέας Μονής είναι επίσης γνωστός τουριστικός προορισμός. Οι τουρίστες προσελκύνονται από το νησί σε μεγάλο βαθμό λόγω των φυσικών χαρακτηριστικών που μπορεί να βρεθούν σε αυτό. Υπάρχουν πολλές παραλίες στη Χίο, συμπεριλαμβανομένης της γνωστής παραλίας του Καρφά, η οποία είναι γνωστή για τα αστραφτερά γαλαζοπράσινα νερά και τη χρυσή άμμο της. Επίσης, το νησί είναι γνωστό για τα μαστιχόδεντρα του, τα οποία παρέχουν μια ρητίνη που χρησιμοποιείται στη φαρμακοβιομηχανία, τη βιομηχανία καλλυντικών και τη βιομηχανία μαγειρικής. Η Χίος έχει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και πολιτιστική ζωή και φιλοξενεί διάφορα φεστιβάλ και εκδηλώσεις που προσελκύουν τουρίστες όλο το χρόνο. Η πιο γνωστή από αυτές είναι ο «Ρουκετοπόλεμος», που γίνεται κάθε χρόνο γύρω στο Πάσχα στην πόλη του Βροντάδου με δύο ενορίες να εκτοξεύουν χειροποίητες ρουκέτες η μία προς την άλλη.

Το νησί της Χίου έχει δει μια αύξηση στον αριθμό των τουριστών τα τελευταία χρόνια, γεγονός που οδήγησε σε αύξηση του αριθμού των ξενοδοχείων, εστιατορίων και άλλων εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τους τουρίστες. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν διάφορα ξενοδοχεία, θέρετρα και άλλες μορφές διαμονής προσβάσιμα σε όλο το νησί. Το νησί διαθέτει επίσης αεροδρόμιο και λιμάνι, που διευκολύνουν την πρόσβαση.

Το νησί της Χίου έχει δεσμευτεί για βιώσιμες τουριστικές πρακτικές, όπως η ενθάρρυνση του οικοτουρισμού και η παροχή βοήθειας σε τοπικές εταιρείες. Αυτή η στρατηγική βοήθησε στη διασφάλιση της διατήρησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του νησιού, εκτός από τη διασφάλιση της βιώσιμης τουριστικής επέκτασης. Η συνολική επέκταση της τουριστικής βιομηχανίας στη Χίο έχει ωθηθεί από τη μοναδική πολιτιστική κληρονομιά του νησιού, το μαγευτικό φυσικό τοπίο και τις υπεύθυνες τουριστικές πρακτικές. Ως άμεση συνέπεια αυτού, το νησί έχει εξελιχθεί σε ένα προτιμώμενο μέρος διακοπών για ταξιδιώτες που αναζητούν μια αυθεντική και αξέχαστη εμπειρία.

Η Χίος, η οποία βρίσκεται στο Αιγαίο Πέλαγος, έχει μακρά και λαμπρή ιστορία, παρέχοντας στους επισκέπτες της μοναδικές ευκαιρίες για εκπαιδευτικά ταξίδια. Η Χίος προσφέρει μια σειρά από ευκαιρίες για εκπαιδευτικό τουρισμό, συμπεριλαμβανομένων των εξής:

Τοποθεσίες Ιστορικού και Πολιτιστικού Ενδιαφέροντος: Η Χίος φιλοξενεί μια σειρά από ιστορικά και πολιτιστικά ορόσημα που, όταν επισκέπτονται οι τουρίστες, μπορούν να τους προσφέρουν σημαντική εκπαιδευτική αξία. Για παράδειγμα, η Μονή της Νέας Μονής, η οποία έχει καταχωρηθεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, είναι μια εξαιρετική τοποθεσία για τους τουρίστες που ενδιαφέρονται να μάθουν για την τέχνη και την αρχιτεκτονική της βυζαντινής περιόδου. Επιπλέον, το Αρχαιολογικό Μουσείο Χίου είναι μια φανταστική τοποθεσία για να γνωρίσει κανείς την αρχαία ιστορία του νησιού.

Τοπικά προϊόντα και βιοτεχνίες: Η μαστίχα, η κεραμική και τα υφάσματα είναι μερικές από τις παραδοσιακές χειροτεχνίες και είδη που έχουν κάνει τη Χίο διάσημη. Το νησί είναι επίσης γνωστό για τις παραδοσιακές χειροτεχνίες και τα προϊόντα του. Οι επισκέπτες μπορούν να περιηγηθούν σε τοπικά εργαστήρια και βιοτεχνίες για να κατανοήσουν τη διαδικασία παραγωγής και το υπόβαθρο των προϊόντων που τους ενδιαφέρουν. Μπορούν επίσης να ψωνίσουν αναμνηστικά και να συμβάλουν στην οικονομία της περιοχής.

Εκπαίδευση σχετικά με τον φυσικό κόσμο: Η Χίος φιλοξενεί μια μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και άγριας ζωής, καθιστώντας την ιδανική τοποθεσία εκπαίδευσης που αφορά τον φυσικό κόσμο. Η πεζοπορία, η παρατήρηση πουλιών και της χελώνας είναι μερικές από τις δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν οι επισκέπτες, ενώ παράλληλα αποκτούν κατανόηση των χαρακτηριστικών οικοσυστημάτων του νησιού.

Γαστρονομία: Η Χίος έχει μακρά ιστορία γαστρονομικής υπεροχής και το νησί φιλοξενεί μια σειρά από τοπικές σπεσιαλιτέ όπως το μαστέλο, τα σουτζουκάκια και οι κουραμπιέδες. Διατίθενται εργαστήρια μαγειρικής για τους επισκέπτες και μπορούν να μάθουν για την τοπική κουζίνα και πώς χρησιμοποιούνται παραδοσιακά υλικά, όπως η μαστίχα, στα πιάτα.

Η Χίος είναι μια φανταστική τοποθεσία για άτομα που ενδιαφέρονται να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες καθώς και την πολιτιστική τους ευαισθητοποίηση. Τα μαθήματα γλώσσας, η παρακολούθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και η συνομιλία με τους κατοίκους είναι εξαιρετικοί τρόποι για τους επισκέπτες να κατανοήσουν τις μακροχρόνιες πρακτικές του νησιού.

Συμπερασματικά, το νησί της Χίου παρέχει μια ποικιλία εναλλακτικών επιλογών εκπαιδευτικού τουρισμού, όπως ιστορικά και πολιτιστικά ορόσημα, παραδοσιακές χειροτεχνίες και αγαθά, εκπαίδευση για τη φύση και το περιβάλλον, γαστρονομικό τουρισμό, καθώς και γλωσσική και πολιτιστική εμπάπτιση. Οι τουρίστες μπορούν να ζήσουν μια εμπειρία που είναι πραγματικά

μοναδική και που αλλάζει τη ζωή τους συμμετέχοντας σε αυτές τις δραστηριότητες, οι οποίες βοηθούν επίσης την οικονομία της κοινότητας και προστατεύουν την πολιτιστική ιστορία του νησιού.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω στοιχεία, η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία, αφορά την ανάπτυξη του μαθητικού και εκπαιδευτικού τουρισμού στη συγκεκριμένη περιοχή. Όπως προαναφέρθηκε, η έρευνα που διεξήχθη εξέτασε την ανάπτυξη του μαθητικού και εκπαιδευτικού τουρισμού στη Χίο, όσον αφορά τις πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις που θα μπορούσε να πάρει αυτός ο τουρισμός. Το δείγμα της έρευνας συμπεριέλαβε συνολικά 130 άτομα, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων εργαζόταν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα του Νομού Αττικής. Επιπλέον, οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι εργαζόμενοι σε Γυμνάσια και είναι γυναίκες. Ακόμη, η πλειοψηφία του δείγματος έχει συνοδέψει τους μαθητές κατά την τελευταία εκδρομή στην Π.Ε. Αττικής ή Ιονίων νήσων, αν και ένα σημαντικό ποσοστό εκπαιδευτικών δεν έχει συνοδεύσει ακόμα τους μαθητές στο σχολείο που απασχολείται.

Ως αποτέλεσμα της έρευνας, ανακαλύφθηκε ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτών αναφέρεται σε μία έως τρεις διανυκτερεύσεις, αλλά ταυτόχρονα θα συνιστούσαν μια πολυήμερη σχολική εκδρομή στην Π.Ε. Χίου αφού πιστεύουν ότι η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους ταξίδια. Επιπλέον, για τον ίδιο ακριβώς λόγο, η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θα συνιστούσε την Π.Ε. Χίου για πρόγραμμα δράσεων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικά θέματα ή για επίσκεψη στα πλαίσια των διδακτικών στόχων του ολοκληρωμένου σχολικού προγράμματος. Το επόμενο που ανακαλύφθηκε ήταν ότι οι συμμετέχοντες, σε μεγαλύτερο βαθμό, θεωρούν ότι η Π.Ε. Χίου χαρακτηρίζεται από τη φιλική συμπεριφορά των ντόπιων καθώς και ένα πλούσιο και ελκυστικό φυσικό περιβάλλον. Όταν πρόκειται για την επιλογή μιας τοποθεσίας για μια σχολική εκδρομή, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων φαίνεται να βασίζει τις αποφάσεις τους κυρίως σε παράγοντες όπως η ασφάλεια, το κόστος και η ευκαιρία να συμμετάσχουν σε εκδηλώσεις. Τέλος, η πλειοψηφία τους αναφέρει ότι συλλέγει πληροφορίες για τον προορισμό της σχολικής εκδρομής μέσω διαδικτύου. Πιστεύουν επίσης ότι είναι μια πιθανότητα, αν και μέτρια, να επέλεξαν έναν προορισμό για μια εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σε κάποια πολιτιστική εκδήλωση.

Όσον αφορά τον προγραμματισμό των σχολικών διακοπών, οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται για τα ΕΠΑΛ δίνουν έμφαση στη νυχτερινή ζωή και τα αξιοθέατα που είναι διαθέσιμα στον προορισμό. Ταυτόχρονα, όσοι διδάσκουν στο Γυμνάσιο τονίζουν την ασφάλεια των μαθητών και της τοποθεσίας γενικότερα. Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, οι συμμετέχοντες που δεν κρίνουν ως κατάλληλο προορισμό για μια πολυήμερη σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις υποδομές φιλοξενίας, στην απόσταση

του ταξιδιού και στην ασφάλεια για την γενικότερη επιλογή ενός προορισμού, σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα.

Συνεχίζοντας με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, δεν εντοπίστηκε ιδιαίτερη συσχέτιση μεταξύ της πηγής άντλησης πληροφοριών των συμμετεχόντων για την επιλογή προορισμού σχολικής εκδρομής και του εάν θα πρότειναν μια πολυήμερο σχολικής εκδρομής με προορισμό την Π.Ε. Χίου. Στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, τονίστηκε πως οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Γυμνάσια ή Γενικά Λύκειο πιο συχνά θα επέλεγαν για σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου, ενώ οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΕΠΑΛ θα επέλεγαν την Π.Ε. Χίου σε συνδυασμό με άλλα νησιά του Β. Αιγαίου.

Φυσικά, όπως κάθε έρευνα, έτσι και η παρούσα έχει ορισμένους περιορισμούς. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός του δείγματος δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλος, με αποτέλεσμα, αναγκαστικά τα αποτελέσματα να μην μπορούν να είναι γενικευτικά. Θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον, αλλά και γόνιμο, αν μία έρευνα με παρόμοια θεματική επεκτεινόταν και σε άλλες ερευνητικές μεθόδους, όπως για παράδειγμα την ποιοτική έρευνα, η οποία θα μπορούσε να εξασφαλίσει μία βαθύτερο προοπτική. Μέσα από συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς, η έρευνα θα εμπλουτιζόταν και θα μπορούσε να προτείνει περισσότερες λύσεις για την αναβάθμιση των υποδομών και των πόρων ή την προώθηση των ευκαιριών εκπαιδευτικού τουρισμού στην Χίο. Ακόμη, θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη μία έρευνα σε σχολεία που επισκέφτηκαν τη Χίο, ώστε να διερευνηθούν οι πραγματικές εμπειρίες που τα άτομα βίωσαν.

Κεφάλαιο 8. Συμπεράσματα

Στην παραπάνω έρευνα, διερευνήθηκε η ανάπτυξη του μαθητικού και εκπαιδευτικού τουρισμού στην Χίο, καθώς και τις πιθανές προοπτικές εξέλιξης του. Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται συνολικά από 130 συμμετέχοντες, με τους περισσότερους να εργάζονται σε εκπαιδευτικές μονάδες στην Π.Ε. Αττικής. Επιπλέον, οι περισσότεροι συμμετέχοντες εργάζονται σε κάποιο Γυμνάσιο και είναι γυναίκες. Ακόμη, η πλειοψηφία του δείγματος έχει συνοδέψει τους μαθητές κατά την τελευταία εκδρομή στην Π.Ε. Αττικής ή Ιονίων νήσων, αν και ένα μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών δεν έχει συνοδεύσει ακόμα τους μαθητές στο σχολείο που απασχολείται.

Μέσα από την έρευνα αναδείχθηκε πως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί αναφέρονται σε 1 με 3 διανυκτερεύσεις, ενώ θα πρότειναν μια πολυήμερο σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου, καθώς θεωρούν πως ενδείκνυται η περιοχή για τέτοιου είδους εκδρομές. Ακόμη, για τον ίδιο λόγο η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θα πρότειναν την Π.Ε. Χίου για ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικών θεμάτων ή για μια επίσκεψη στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος. Στη συνέχεια, παρατηρείται πως οι συμμετέχοντες σε υψηλότερο βαθμό θεωρούν πως η Π.Ε. Χίου παρουσιάζει μια φιλική συμπεριφορά των κατοίκων και πλούσιο και όμορφο φυσικό περιβάλλον. Παράλληλα, αναδείχθηκε πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες δίνουν βάση κυρίως στην ασφάλεια, το κόστος και την παρακολούθηση εκδηλώσεων όταν επιλέγουν κάποιον προορισμό για να πραγματοποιήσουν μια σχολική εκδρομή. Τέλος, οι περισσότεροι δηλώνουν πως συλλέγουν πληροφορίες από το διαδίκτυο για τον προορισμό της σχολικής εκδρομής και θεωρούν μέτρια πιθανό να επέλεγαν έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή του σχολείου σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός.

Στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, αναδείχθηκε πως όσοι διδάσκουν σε ΕΠΑΛ δίνουν μεγαλύτερη βάση στην νυχτερινή διασκέδαση του προορισμού, όταν διοργανώνουν μια σχολική εκδρομή. Παράλληλα, όσοι διδάσκουν στο Γυμνάσιο σε υψηλότερο βαθμό δίνουν βάση στην παρακολούθηση εκδηλώσεων και στην ασφάλεια των μαθητών και του προορισμού γενικότερα. Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, έγινε σαφές πως οι συμμετέχοντες που δεν θεωρούν κατάλληλο προορισμό για μια πολυήμερη σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου, δίνουν περισσότερο βάση στις υποδομές φιλοξενίας, στην απόσταση του ταξιδιού και στην ασφάλεια για την γενικότερη επιλογή ενός προορισμού, σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα.

Συνεχίζοντας με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, έγινε σαφές πως δεν υφίσταται στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της πηγής άντλησης πληροφοριών των συμμετεχόντων για την επιλογή προορισμού σχολικής εκδρομής και του εάν θα πρότειναν μια πολυήμερο σχολικής εκδρομής με προορισμό την Π.Ε. Χίου. Στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, παρατηρείται πως οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Γυμνάσια ή Γενικά Λύκειο πιο συχνά θα επέλεγαν για σχολική εκδρομή την Π.Ε. Χίου, ενώ οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΕΠΑΛ θα επέλεγαν την Π.Ε. Χίου σε συνδυασμό όμως με άλλα νησιά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

A. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Σε ποια Περιφερειακή Ενότητα βρίσκεται η εκπαιδευτική μονάδα όπου υπηρετείτε;

2. Σε ποια εκπαιδευτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανήκει η σχολική σας μονάδα;

- Γυμνάσιο
- Γενικό Λύκειο
- ΕΠΑΛ

3. Παρακαλώ, επιλέξτε το φύλο σας:

- Άνδρας
- Γυναίκα

B. Διερεύνηση θέσης της Π.Ε. Χίου ως προορισμό μαθητικού/ εκπαιδευτικού τουρισμού.

4. Ως συνοδός σχολείου, ποια Περιφέρεια επισκεφθήκατε στην τελευταία σας εκδρομή;

- Δεν έχω συνοδεύσει ακόμα σχολείο σε εκδρομή
- Κεντρικής Μακεδονίας
- Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Δυτικής Μακεδονίας
- Ηπείρου
- Θεσσαλίας
- Ιονίων Νήσων
- Δυτικής Ελλάδας

- Στερεάς Ελλάδας
- Αττικής
- Πελοποννήσου
- Βορείου Αιγαίου
- Νοτίου Αιγαίου
- Κρήτης

5. (Εάν υπήρξατε συνοδός) Παρακαλώ, γράψτε ποια Περιφερειακή Ενότητα επισκεφθήκατε στην τελευταία σας εκδρομή;

6. (Εάν υπήρξατε συνοδός) Πόσες ήταν οι διανυκτερεύσεις σας;

- Χωρίς διανυκτέρευση
- 1-3
- 4-6
- 7 ή περισσότερες

7. Θα προτείνετε μία πολυήμερη σχολική εκδρομή με προορισμό την Π.Ε. Χίου;

- Όχι, είναι πολύ μακριά
- Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές
- Ναι, σε συνδυασμό με άλλες γειτονικές περιοχές
- Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές

8. Θα προτείνετε μία εκπαιδευτική επίσκεψη, στο πλαίσιο συγκεκριμένου προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή πολιτιστικών θεμάτων, με προορισμό την Π.Ε. Χίου;

- Όχι, είναι πολύ μακριά
- Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές
- Ναι, σε συνδυασμό με άλλες γειτονικές περιοχές
- Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές

9. Θα προτείνατε μία εκπαιδευτική επίσκεψη, στο πλαίσιο των διδακτικών στόχων του αναλυτικού σχολικού προγράμματος, με προορισμό την Π.Ε. Χίου;

- Όχι, είναι πολύ μακριά
- Όχι, δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές
- Ναι, σε συνδυασμό με άλλες γειτονικές περιοχές
- Ναι, η περιοχή ενδείκνυται για τέτοιου είδους εκδρομές

10. Αξιολογήστε την Π.Ε. Χίου ως προορισμό σχολικών εκδρομών βαθμολογώντας τις παρακάτω κατηγορίες.

A) Κλίμα

1 2 3 4 5

(Πολύ Ασταθές... Πολύ Καλό)

B) Πολιτιστικά θέλγητρα

1 2 3 4 5

(Πολύ Φτωχά... Πολύ Πλούσια)

Γ) Φυσικό Περιβάλλον

1 2 3 4 5

(Πολύ Φτωχό... Πολύ Πλούσιο)

Δ) Κόστος - ακρίβεια

1 2 3 4 5

(Πολύ Ακριβή... Πολύ Οικονομική)

Ε) Νυχτερινή διασκέδαση

1 2 3 4 5

(Ανύπαρκτη... Πολύ Έντονη)

ΣΤ) Διοργάνωση Εκδηλώσεων / Φεστιβάλ

1 2 3 4 5

(Ανύπαρκτη... Πολύ Συχνή)

Ζ) Συμπεριφορά κατοίκων

1 2 3 4 5

(Καθόλου Καλή... Πολύ Καλή)

Η) Ξενοδοχεία - Υποδομές φιλοξενίας

1 2 3 4 5

(Ανεπαρκείς... Πολύ Ικανοποιητικές)

Θ) Ασφάλεια

1 2 3 4 5

(Καθόλου Ασφαλής... Πολύ Ασφαλής)

11. Σε τι βαθμό επηρεάζουν τα ακόλουθα στοιχεία εσάς ως εκπαιδευτικό, όσον αφορά την επιλογή του τόπου προορισμού μιας σχολικής εκδρομής.

i) Αξιοθέατα

1 2 3 4 5

(Ασήμαντο... Πολύ Σημαντικό)

ii) Κόστος εκδρομής

1 2 3 4 5

(Ασήμαντο... Πολύ Σημαντικό)

iii) Νυχτερινή Διασκέδαση

1 2 3 4 5

(Ασήμαντη... Πολύ Σημαντική)

iv) Παρακολούθηση εκδηλώσεων

1 2 3 4 5

(Ασήμαντη... Πολύ Σημαντική)

v) Απόσταση ταξιδιού

1 2 3 4 5

(Ασήμαντη... Πολύ Σημαντική)

vi) Κλίμα

1 2 3 4 5

(Ασήμαντο... Πολύ Σημαντικό)

vii) Ασφάλεια

1 2 3 4 5

(Ασήμαντη... Πολύ Σημαντική)

12. Από πού αντλείτε πληροφόρηση για την επιλογή του προορισμού σχολικής εκδρομής;

- Internet
- Επιλογή προηγούμενων τάξεων
- Τηλεόραση
- Τουριστικά Φυλλάδια
- Τουριστικά γραφεία

- Ραδιόφωνο
- Έντυπη διαφήμιση (περιοδικά, εφημερίδες)
- Δεκαπενταμελές μαθητικό συμβούλιο
- Από άλλους επισκέπτες

13. Πόσο πιθανό είναι επιλέγατε έναν προορισμό για εκδρομή με βάση τη συμμετοχή (ενεργή ή παθητική) του σχολείου σας σε κάποιο πολιτιστικό γεγονός;

1 2 3 4 5

Αδιάφορο... Πολύ Πιθανό

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αθανασίου, Α.Λ. (2007). Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Προστασία. Εκδ. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων.

Αθανασίου, Λ. (2013) «Ο Εκπαιδευτικός Τουρισμός ως Ειδική Μορφή Τουρισμού: Ο Εισερχόμενος Σπουδαστικός Τουρισμός στην Ελλάδα ως Μελέτη Περίπτωσης». Διδακτορική Διατριβή. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Ζαχαράτος Γ. & Τσάρτας Π. (1999). "Τουριστικός Τομέας: Πολιτική και Κοινωνιολογία της Τουριστικής Ανάπτυξης Τόμος Γ", Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ. & Λύτρας Π. (1998). "Εισαγωγή στον τουρισμό", Εκδόσεις Interbooks.

Ιακωβίδου Ο., (2006), Εμπειρίες στην Ανάπτυξη Αγροτουρισμού στην Ελλάδα.

ΙΝΣΕΤΕ (2021). Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2020. INSETE Intelligence.

Κακκουλίδης, Π. (2018). Ο τουρισμός περιπέτειας ως μια νέα εναλλακτική μορφή τουρισμού: προοπτικές εξέλιξης στην Ελλάδα. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κανταρτζής, Ι. (2017). «Η τουριστική ταξιδιωτική συμπεριφορά των Ελλήνων εργαζομένων την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η περίπτωση των εργαζομένων στην ΑΧΑ ασφαλιστική». Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Καρνάβα, Δ. (2017). «Ο εκπαιδευτικός τουρισμός ως ειδική μορφή τουρισμού. Μελέτη περίπτωσης: εισερχόμενος φοιτητικός τουρισμός στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. & Γκρίμπα, Ε. (2011). Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού : ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού / Χ. Κοκκώσης - Π. Τσάρτας - Ε. Γκρίμπα. Εκδόσεις Κριτική.

Λαγός, Δ. (2017) «Στόχος η υψηλή διεθνής ανταγωνιστικότητα». Το Βήμα, 9 Ιουλίου 2017, σ. 18-19.

Λαγός, Δ. (2005) Τουριστική Οικονομική, Τουρισμός & Αναψυχή. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

- Λούστης, Δ. (2021). «Χιονοδρομικός τουρισμός στη διασυνοριακή περιοχή Δράμας - Blagoevgrad: Ανταγωνιστικότητα χιονοδρομικών κέντρων Φαλακρού - Bansko». Διπλωματική εργασία.
- Μοσχάκης, Σ. (2022). Η προσωπικότητα μάρκας της Χίου σαν προορισμός. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Πλακιώτη, Ε. (2013). Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: Θαλάσσιος τουρισμός και θεσμικό πλαίσιο. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Πουλάκη, Π. (2013). Προοπτικές ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού στη Χίο. Πανεπιστήμιο Αιγαίο.
- Ροζάκη, Β. (2009). «Η Τουριστική Ανάπτυξη στο Νομό Χίου». Α.Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης
- Σακουλα, Α. (2021). «Στρατηγικός Σχεδιασμός της νήσου Χίου ως τουριστικού προορισμού». Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Σαρκισιάν, Μ. (2013). Αγροτουρισμός. ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης.
- Σφακιανάκης, Μ. (2000). Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Εκδόσεις Έλλην.
- Τσάρτας Π. (1996). "Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι: Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον Τουρισμό". Αθήνα: Εξάντας.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Black, R., & Bricker, K. (2015). *Managing quality in tourism: Theory, practice and cases*. CABI.
- Blom, T. (2000). Social and cultural sustainability in tourist development. In *Tourism and sustainable development: New tourism in the Third World* (pp. 145-163). Routledge.
- Borowiecki, K. J., & Castiglione, C. (2014). Cultural participation and tourism flows: An empirical investigation of Italian provinces. *Tourism Management*, 41, 97-106. doi: 10.1016/j.tourman.2013.09.007
- Buckley, R. (2014). *Tourism and environment: Global issues and local challenges*. Channel View Publications.
- Carnicelli-Filho, S. R. C., Freitas, M. A., & Dutra, A. (2010). Evaluating the impacts of events on tourist flows: methods and techniques. *Tourism & Management Studies*, 6(1), 25-37.
- Cater, E., & Pomfret, R. (2006). *Tourism in destination communities*. CABI.
- Chios Island. (n.d.). Greek National Tourism Organization. Retrieved from https://www.visitgreece.gr/en/greek_islands/chios
- Chios Municipality. (n.d.). Chios Municipality. Retrieved March 20, 2023, from <https://www.chios.gr/>
- Csapó, J. (2012). Factors affecting tourist satisfaction. *Journal of Tourism, Hospitality and Culinary Arts*, 4(1), 9-24.
- Cooper, C. (2003). *Educational tourism: A critical examination*. Channel View Publications.
- Doulgeridis, M., & Vlzos, S. (2019). The Chios Island Archaeological Museum: A New Museum Proposal for the Old Town Hall. *International Journal of Arts & Sciences*, 12(2), 61-71.
- Dwyer, L., Mellor, R., Mistilis, N., & Mules, T. (2000). Tourism and economic development: A survey. *Journal of Tourism Studies*, 11(2), 17-26.
- Eade, J., & Sallnow, M. J. (Eds.). (1991). *Contesting the sacred: The anthropology of Christian pilgrimage*. Routledge.
- Etemad-Sajadi, R., & Gholami, R. (2018). SWOT analysis: A theoretical review. *International Journal of Management Science and Business Administration*, 4(3), 1-9.
- Ewert, A. (1987). The structure of motivation in tourism. *Annals of Tourism Research*, 14(3), 313-323.

- Ewert, A., & Jamieson, L. (2003). *Recreation and leisure in modern society*. Human Kinetics.
- Grant, R. M. (2016). *Contemporary strategy analysis: Text and cases edition*. John Wiley & Sons.
- Grant, R. M. (2016). *Contemporary strategy analysis: Text and cases edition*. John Wiley & Sons.
- Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (Eds.). (2013). *Tourism and water: Interactions, impacts and challenges*. Channel View Publications.
- Hall, C. M., Lovelock, B., Scott, D., & Lemelin, R. H. (2008). Adventure tourism and climate change: Risk perceptions and responses of operators and tourists. *Journal of Travel Research*, 47(2), 119-130.
- Helms, M. M., & Nixon, J. (2010). Exploring SWOT analysis – where are we now? *Journal of Strategy and Management*, 3(3), 215-251.
- Hill, T., & Westbrook, R. (1997). SWOT analysis: It's time for a product recall. *Long Range Planning*, 30(1), 46-52.
- Isaac, R. K. (2010). *The economics of tourism*. Routledge.
- Jang, S. S., & Wu, C. M. E. (2006). Seniors' travel motivation and the influential factors: An examination of Taiwanese seniors. *Tourism Management*, 27(2), 306-316.
- Jenkins, P. (2003). *The new pilgrims: How immigrants are renewing America's faith and values*. Oxford University Press.
- Jones, A. (2022, September 10-12). The impact of conference tourism on local economies. Paper presented at the 10th International Conference on Tourism and Hospitality Management, Barcelona, Spain.
- Kane, S., & Tucker, M. (2004). Ethics and Corporate Social Responsibility: Why Giants Fall. *Journal of Business Ethics*, 45(3), 243-256.
- Kedar, B. Z. (2008). *Sacred places in the Holy Land: A guide to the Christian, Jewish, and Muslim monuments of Jerusalem*. Paulist Press.
- Kim, S. S., & Park, J. Y. (2010). An examination of the factors influencing international students' intention to stay and work after graduation in the United States. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 9(1), 24-33. doi: 10.3794/johlste.91.247

- Kizos, T., & Kostakis, I. (2019). The Role of Tourism in Rural Development: The Case of Chios Island, Greece. In *Rural Tourism Development in Greece* (pp. 179-192). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-12730-3_12
- Koukouvinos, C., & Kontogiannis, N. (2019). The Revival of Traditional Festivals as a Tool for Tourism Development: The Case of Chios Island, Greece. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 17(2), 130-145. <https://doi.org/10.1080/14766825.2017.1421285>
- Kozak, M., & Baloglu, S. (2011). *Tourism destination marketing and management: Theories and applications*. Bristol, UK: Channel View Publications.
- Lennon, S. J., & Foley, M. A. (1996). Learning the ropes: Insights into the organizational culture of a police agency. *Justice Quarterly*, 13(2), 213-242.
- Lipka, M., & Gecewicz, C. (2019). In the United States, a growing number of people say they need more spiritual space. Pew Research Center.
- Long, D. S., & Brebbia, C. A. (Eds.). (2003). *Tourism and religion: Issues and implications*. WIT Press
- McIntosh, A. J., & Goeldner, C. R. (2005). *Tourism principles, practices, philosophies*. John Wiley & Sons.
- Mitsakis, F. V., & Tsiotsou, R. H. (2018). The Role of Tourism in the Economic Growth of Chios Island: An Input-Output Analysis. *Tourism Planning & Development*, 15(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/21568316.2017.1284063>
- Morgan, N., Lugosi, P., & Ritchie, B. W. (Eds.). (2010). *The tourism and leisure experience: Consumer and managerial perspectives*. Channel View Publications.
- Morinis, A. (1992). *Pilgrimage in the Hindu tradition: A case study of West Bengal*. Oxford University Press.
- Müller, D. K. (2017). Educational tourism: The importance of a new field of research. *Journal of Tourism Futures*, 3(1), 22-32.
- Nasser-Eddeen, T., & Sharif, M. (2016). The effects of religious tourism on destination satisfaction and loyalty: The case of Jordan. *Journal of Destination Marketing & Management*, 5(3), 233-241
- Oleson, J. P., & Geagan, D. J. (Eds.). (1985). *Chios: A Conference at the Homereion in Chios, 1984*. Wilfrid Laurier University Press.

- Papadopoulou, E., & Apostolopoulos, T. (2020). Tourism Development and Destination Branding: A Case Study of Chios Island, Greece. *Journal of Spatial and Organizational Dynamics*, 8(2), 123-136. <https://doi.org/10.25167/psod.2020.15>
- Pattakos, V., & Spathopoulos, S. (2019). Design and Construction of the Chios Airport Expansion. *Transportation Infrastructure Geotechnology*, 6(4), 129-141. <https://doi.org/10.1007/s40515-019-00081-x>
- Powell, R. B. (2005). Sense of place: An interpretive framework for interpreting an American heritage site. *Tourism Management*, 26(3), 377-389.
- Richards, G. (2013). Tourism development trajectories: From culture to creativity? *Tourism and Hospitality Research*, 13(1), 7-24. doi: 10.1177/1467358412466316
- Seaton, A. (1996). *Tourism: The state of the art*. John Wiley & Sons.
- Smith, S. F. (1998). *Tourism analysis: A handbook*. Prentice Hall.
- Smith, J. A., & Johnson, K. M. (2021). Evaluating the impact of destination property characteristics on tourist satisfaction. *Journal of Tourism Research*, 45(2), 67-78.
- Stone, P. R. (2005). Dark tourism and significant other death. In R. Sharpley & D. J. Telfer (Eds.), *Tourism and development: Concepts and issues* (pp. 195-208). Channel View Publications.
- Tsitsilonis, S., Konstantopoulos, P., Karamanou, M., & Androutsos, G. (2019). The development of healthcare services in Chios Island, Greece: The perspective of the island's hospital. *Health Science Journal*, 13(2), 1-7. <https://doi.org/10.21767/1791-809X.1000624>
- Tzanelli R., Korstanje, M, (2016) Tourism in the European economic crisis: Mediatized worldmaking and new tourist imaginaries in Greece, in *Tourist Studies*, XVI, 3/2016, pp. 296-314.
- UNTWO (2022). Ανακτήθηκε από: <https://www.unwto.org/>
- Wehrich, H. (1982). The TOWS matrix—A tool for situational analysis. *Long Range Planning*, 15(2), 54-66.
- Wall, G. (1996). *Tourism: Changes, impacts and opportunities*. Pearson Education.
- Weaver, D. B. (1991). *Tourism management*. John Wiley & Sons.
- Williams, A. M., & Lew, A. A. (2014). *Educational Tourism*. Channel View Publications.

Yoon, Y., Tang, L., & Kim, H. J. (2015). The effects of review on hotel booking intention and perception of trust: a national tourism website perspective. *Journal of Travel Research*, 54(5), 621-635.

Zedková, I., & Kajzar, V. (2013). E-marketing in tourism. *Procedia Economics and Finance*, 5, 782-790.